

RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII

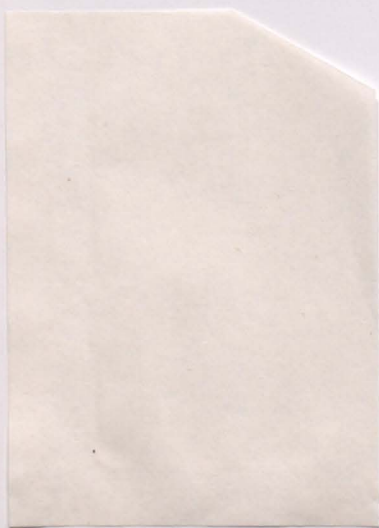
Anii colectivizării
(1949 – 1962)

Muzeul Național al Țăranului Român

MARTOR
editură

**B. Attila (Sfântu Gheorghe,
județul Covasna)**

„**S**tiu că erau echipe de organizatori zis pentru colectivizare și n-au reușit să facă nimic pentru a convinge oamenii. Și la un moment dat unul dintre țărani a ieșit, că erau găzduiți într-o școală sau nu știu unde, a luat o țiglă, a lovit geamul, l-a spart și atunci ăștia au scos pistoalele. Au zis că au fost atacați! Erau împușcături așa, în aer, probabil că în momentul ăla nimeni nu era atunci împușcat. Au bătut clopotele, s-a adunat tot satul, a venit Miliția, normal, pregătită ca să intervină. [...] Și a înconjurat satul și atunci a început: cine a tras clopotul a fost împușcat chiar în clopotniță. O femeie care țipa mai puternic și-a văzut chiar fiul său împușcat ... Normal că a început să țipe mai tare și a tras și asupra ei. ”

33

G42

RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII

Anii colectivizării (1949 – 1962)

Biblioteca M.T.R.
Nr. Inv. 12.830

RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII , Anii colectivizării

(1949 – 1962)

Biblioteca M.T.P.
Nr. Inv. 12-830

- La realizarea acestui volum a contribuit:
- cu studii: Mihai Gheorghiu, Cosmin Budeancă și Octavian Roske
- cu mărturi, informații, interviuri înregistrate în cadrul proiectului *Viața cotidiană în comunism*, desfășurat la Muzeul Național al Țăranului Român între 2010 și 2012: Maria Mateoniu, Mihai Gheorghiu, Ana Pascu, Mirela Florian, Vlad Columbeanu
- cu interviuri și mărturii adunate: Cosmin Budeancă, Andrei Lascu, Horațiu Groza, Alexandru Matei, Constantin Petre, Constantin Vasilescu, aflate în Arhiva Institutului de Istorie Orală din Cluj-Napoca și la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
- interviuri din Arhiva Timpului Prezent a Muzeului Național al Țăranului Român, realizate în 1992 de către: Speranța Rădulescu, Mihai Gheorghiu, Theodor Nițu, Florin Stuparu

Redactor: Ana Pascu
 Tehnoredactor: DTP Layout Solutions / Larisa Barbu
 0730.768.075

Mulțumiri tuturor instituțiilor partenere,
 care au contribuit cu materiale documentare, fotografii și obiecte:

Arhiva Națională de Film,
 Arhivele Naționale ale României,
 Centrul Național al Cinematografiei
 Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității,
 Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc,
 Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului,
 Muzeul Național de Istorie a României,
 Penitenciarul București – Jilava.

Curatorii expoziției:

Mihai Gheorghiu (director de proiect, concept expozițional general, documentare),
 Irina Hasnaș-Hubbard (concept grafic și design expozițional),
 Maria Mateoniu (responsabil documentare),
 Vlad Columbeanu (design expozițional, documentare),
 Cosmin Budeancă (consultanță științifică, documentare)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
**RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII : ANII
 COLECTIVIZĂRII. Expoziție**

Războiul împotriva țărănimii : anii colectivizării : (1949-1962) : catalog de expoziție / Mihai Gheorghiu, Cosmin Budeancă, Octavian Roske ; red.: Ana Pascu ; imagini: Arhivele Naționale ale României, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc ; curatori expoziție: Mihai Gheorghiu, Irina Hasnaș-Hubbard, Maria Mateoniu, Vlad Columbeanu. - București : Martor, 2012

ISBN 978-606-8472-01-0

I. Gheorghiu, Mihai
 II. Budeancă, Cosmin
 III. Roske, Octavian
 IV. Arhivele Naționale ale României (București)
 V. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (București)
 VI. Pascu, Ana (red.)
 VII. Hasnaș, Irina
 VIII. Mateoniu, Maria
 IX. Columbeanu, Vlad

332.025.26(498)"1949/1962"(084)

TIPOGRAFIA
 Tipar: **TRANCER**
 0730.222.136

CUPRINS

MIHAI GHEORGHIU: **RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII. ANII COLECTIVIZĂRII (1949 – 1962) / 7**

COSMIN BUDEANĂ: **COLECTIVIZAREA AGRICULTURII SAU DISTRUGEREA ȚĂRĂNIMII ROMÂNE / 11**

OCTAVIAN ROSKE: **COLECTIVIZAREA AGRICULTURII ÎN ROMÂNIA:
ÎNTRE MODELUL SOVIETIC ȘI CERINȚELE MODERNIZĂRII / 25**

OCTAVIAN ROSKE: **COLECTIVIZAREA ÎN ROMÂNIA. CRONOLOGIE / 41**

MĂRTURII, MĂRTURII ... / 65

*The past is never dead.
It's not even past.*

William Faulkner

RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA ȚĂRĂNIMII. ANII COLECTIVIZĂRII (1949 – 1962)

MIHAI GHEORGHIU

Muzeul Național al Țăranului Român își implinește astăzi o datorie istorică, aceea de a crea o expoziție pe tema colectivizării, care este experiența-limită a țărănimii române în secolul XX. Țărănimea română, atât de greu încercată din punct de vedere istoric, a fost destinată de Stalin, Pauker, Gheorghiu-Dej, Nicolski și alții malaxorului societății comuniste. Țărănimea trebuia să dispară, trebuia să fie aneantizată. Dar procesul acestei dispariții proiectat a fost unul care s-a dovedit imposibil de realizat, imposibil de finalizat conform comandamentelor leniniste și staliniste asumate. Comunismul a învins la sate în măsura în care și-a impus formele de producție și de proprietate, în măsura în care a creat hibridi umani fără identitate, care au asigurat industrializarea masivă a unei României agrare, dar atât. Satul, țărănimea, a rezistat asaltului comunismului într-un chip plin de tenacitate. Desigur, nimic nu a mai fost ca înainte, satul românesc s-a transformat iremediabil, dar și comunismul a trebuit să accepte o limită peste care nu a putut trece.

Problema comunismului a fost în mod esențial problema reducerii omului la lucru, la ființarea obiectuală a instrumentului. Această reducere se realizează prin orice mijloc posibil, de regulă prin violență nemărginită. Opusă puterii monolitice, celulare, a forței care emană violență în mod aparent legitim, societatea se

Gh. Gheorghiu-Dej, P. Groza, V. P. Nichitin ș.a., în tribuna centrală din Piața Aviatorilor, primind demonstrația oamenilor muncii cu prilejul celei de-a 35-a Aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie (7.11.1952) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 201/1952

dizolvă în mulțime. Or, mulțimea este eterna malformație a omului, mulțimea este întotdeauna obiect. Obiect fiind, mulțimea nu poate ocupa decât termenul slab al ecuației puterii, așadar va fi întotdeauna înșelată. Imperativul categoric al comunismului este falsificarea. A instaura falsul și a-l menține presupune întotdeauna utilizarea violenței. Minciuna politică,

ca și crima, sunt grade diferite de intensitate a violenței. Pentru a perpetua minciuna, trebuie să poți exercita în permanență violența. Violența ideologică, violența politică, în sfârșit, violența fizică.

Exercițiul istoric al violenței împotriva propriei societăți, condus la întreaga dimensiune a societății, a constituit noutatea experienței

Gh. Gheorghiu-Dej,
P. Groza, Gh. Tătărescu ș.a.
(general Vasiliu Râșcanu,
prof. G. Nicolau,
Pavlov Bogdenco,
A. I. Vișinschi) în vizită
la Legația Sovietică, cu
prilejul reunirii nordului
Transilvaniei cu România
democratică
(11 martie 1945) –
Fototeca online a
comunismului românesc,
cota: 102/1945
(98/1945) (97/1945)

istorice românești de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Geniul demonic al comunismului a făcut ca revolta, care decurge din această conștiință a sfâșierii și care este acțiune a responsabilității pentru sine și pentru semen, semn al eliberării, preluare a propriei umanități și a umanității celuilalt, să fie anulat printr-un mecanism riguros, prin amenințare și represiune. În acest

mod, revolta devine sentiment și nu acțiune și solidaritate, deschidere în lupta pentru un sens, ci închidere în teroare și în mecanica friicii. Mulțimea acordurilor/acceptărilor înfricoșate din jurul tău, promovarea lor ca umanitate, ca istorie, ca existență, pur și simplu, te înfricoșează și te reduc la dimensiunea unei gestualități ieșite din comun și tocmai prin aceasta predicabilă ca vinovăție sau inutilitate. Paradoxul

unei lumi terorizate este că subzistă, biologia și economia o fac să existe încă sub forma unui societăți, deși tocmai societatea este abolită. Iar acest paradox, uman sau inuman, este un paradox viu, un paradox cotidian, o întâmplare care lasă existența să se consume și prin aceasta îi lasă chiar posibilitatea să exploateze cândva, în revoltă sau victorie. Revolta se transformă în speranță.

Primul meci de fotbal dintre o echipă muncitorească română și o echipă sovietică. Gh. Gheorghiu-Dej, I. Gh. Maurer ș.a. pe terenul de sport al Larometului (Vasiliev Vladimir). (1 iunie 1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 187/1945(183/1945)

Umanitatea „produsă” de comunism este o umanitate înfricoșată, o masă a dezastrului care secretă lașitatea înțeleaptă a supraviețuirii. Un popor iese schilodit din această experiență, chiar dacă a avut persoane care au rezistat sau oponenți, tăvălugul acestei mașinării fiind mult prea puternic și devorator. Cu toate acestea, ordinea morală a indivizilor se strecoară prin ochiurile plasei și reușește pe alocuri să

devină *ethos*. În această dialectică amorfă a viului, chipurile oamenilor, deși întunecate, reușesc să se întrevadă și să își răspundă. Nu este o soluție și nici o victorie, dar este ceea ce se întâmplă. Omul subzistă, miraculos, până și în dezastru, iar comunismul este dezastru și descompunere.

Directiva NKVD NK/003/47 (emisă în 1947 pentru toate țările lagărului comunist)

stipulează la punctul 13: „*Politica față de mica gospodărie țărănească urmează acest curs pentru a face gospodăria particulară nerentabilă. După aceea, trebuie începută colectivizarea. În cazul în care ar interveni o rezistență mai mare din partea țăranilor, trebuie redusă împărțirea mijloacelor de producție repartizate lor, comitent cu creșterea obligațiilor de predare a cotelor. Dacă nici așa nu se ajunge la rezultatul*

scontat, trebuie organizat ca agricultura să nu poată asigura aprovizionarea cu alimente a țării, astfel ca necesarul să trebuia să fie acoperit prin import". La rândul ei, directiva nu făcea decât să stipuleze o dispoziție derivată dintr-o gândire și o acțiune care erau verificate istoric de teroarea leninistă, și mai apoi stalinistă, îndreptată împotriva țărănimii ruse. Întreaga politică comunistă a primilor corifei ai regimului: Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Miron Constantinescu, Alexandru Moghioroș etc., nu face decât să pună într-o teribilă operă această gândire ideologică maniheiștă, care face din clase de oameni clase de dușmani, de criminali, care trebuie exterminați. Comunizarea românească va fi permanent guvernată de această teribilă misiune istorică, și anume distrugerea țărănimii ca factor istoric, social și economic.

Colectivizarea este o operațiune extrem de complexă, care vizează simultan câmpuri diverse: politicul, socialul, economicul etc. În mod concret, colectivizarea este o operațiune care ține de represiune și de furtul proprietății particulare, pentru formarea proprietății de stat și cooperatiste. Țelul final este formarea unei clase de muncitori agricoli „eliberați” de orice conștiință istorică, capabili să producă hrană pentru întreaga societate comunistă. Țăranul este, pentru comunism, clasa cea mai înapoiată, cea mai refractară la schimbarea revoluționară, clasă care poartă cu sine cele mai multe reziduuri istorice, economice, culturale, religioase și etnice. Modernitatea comunistă privește țăranul însuși ca pe un reziduu istoric care trebuie eliminat, anihilat în substanța sa. Țăranul poartă, din punctul de vedere al comunismului, toate bolile metafizice și istorice posibile, este religios, este legat de pământ, este conservator. Astfel, colectivizarea este totodată o operațiune de curățare și de educare, de reconstrucție a țesutului social prin intervenția represivă a politicului.

Nu trebuie să uităm că, în bună parte, modernizarea comunistă a coincis cu modernizarea

tout court a epocii contemporane, comunismul asumând ca drum istoric modernizarea rapidă și organizarea „saltului” care să ducă lucrurile dincolo de modernizarea burgheză, ceea ce a însemnat o anumită relativă dezvoltare a gospodăriei țărănești, o relativă creștere a nivelului de trai al țărănimii, plătită însă cu un preț enorm. De altfel, această modernizare a fost și este singura apărare a elitei comuniste în fața acuzațiilor aduse. Modernizarea era, în vocabularul comunist, vocabula magică menită să releve pozitivitatea oricărui proces social de transformare agresivă și anihilantă.

Expoziția își propune să releve sensul adânc și atroce al experimentului social comunist, caracterul său nihilist, forța sa tectonică pentru întreaga categorie a țăranilor. Totodată, reprezentăm în cadrul expunerii rezistența și supraieuirea țărănimii în aceste condiții istorice extreme, pentru a putea avea tabloul general al unei societăți aflate într-un proces de transformare fără precedent.

Cum poate fi figurată această experiență? Prin tematizarea iconică și scenografică a cuvântului și a semnului *fractură*. „Figura” care poate traduce ceva din sensurile acestei experiențe istorice este cea a fracturii de timp, de spațiu, de destin, a rupturii și a sfâșierii societății, a comunității, a existenței personale. În același spațiu scenografic, sunt prezente mărcile suferinței, ale rezistenței, ale sfâșierii existențelor individuale, alături de mărcile ideologicului, ale politicului, ale represiunii. Ea însăși, această alăturare, are menirea de a figura fractura, ruptura, dimensiunea enormă a intruziunii unei politici represive în țesutul social cel mai intim.

Expoziția evită discursivitatea pedagogică, naturalismul, dar și metafora atotprezentă și superfluă. Nu ocolim o anumită dimensiune pedagogică, dar ea apare subtil, la încheierea parcursului. Expunerea oferă dimensiunea simbolică a experienței comuniste, sensul ei adânc distructiv pentru țesutul social și continuitatea istorică. Colectivizarea și comunizarea sunt procese invazive, de lungă durată,

care au pus în dificultate întreaga societate, producând efecte majore incontornabile. Expoziția noastră vrea să facă sesizabile efectele perverse, care rămân prezente în act în societatea românească. O societate care este cangrenată și astăzi de infernul moral al trecutului recent, trecut care nu mai trece, trecut care nu este nici măcar trecut. România este invitată la disoluția memoriei sale identitare, istorice, la ștergerea oricărei urme care ar putea pune problema delicată a răspunderilor reale. Ștergerea memoriei servește numai unui viitor la fel de confuz și ignar ca și trecutul victorios al acelora care au condus o țară la dezastru și o mai conduc încă.

Istoria noastră recentă trebuie privită cu curaj și cu luciditate, numai astfel vom mai avea poate șansa unei victorii împotriva a tot ceea ce ne trage în jos, în apele tulburi ale unei neputințe generale, ale unei falsificări a tuturor normelor și valorilor.

COLECTIVIZAREA AGRICULTURII SAU DISTRUGEREA ȚĂRĂNIMII ROMÂNE

COSMIN BUDEANCA

Procesul de colectivizare a agriculturii a reprezentat unul dintre cele mai dure aspecte ale instaurării regimului comunist în România și a dus la transformarea ireversibilă atât a lumii tradiționale a satului românesc, cât și a societății românești în ansamblu.

Importanța pe care a avut-o colectivizarea pentru autoritățile comuniste rezultă, pe de o parte, în mod firesc, din ponderea importantă pe care o aveau țărani în societatea românească, reprezentând peste 70 % din populație, iar pe de altă parte, din perioada mare de desfășurare (1949 – 1962) și eforturile deosebite depuse pentru a o finaliza.

Modelul sovietic de transformare a agriculturii

■ deea înlăturării proprietății particulare asupra pământului și instituirea modelului colectivizat în agricultură a făcut parte dintr-o serie mai amplă de idei preluată (sau impuse) după model sovietic. Chiar dacă la origine aceste idei sunt mai vechi și pot fi întâlnite în multe dintre proiectele utopice din ultimele două milenii¹, modul în care

ele au fost aplicate în România are o strânsă legătură cu modelul sovietic de transformare socialistă a agriculturii.

De altfel, în momentul în care a ocupat Europa de Est, U.R.S.S. avea deja pregătită o strategie a sovietizării, care urma să fie aplicată în toate statele din această zonă. Iar colectivizarea agriculturii ocupa un loc important în cadrul acestei strategii.²

Modelul sovietic de agricultură colectivizată avea la bază, pe de o parte, o bază teoretică elaborată de Lenin și Stalin, iar pe de altă parte, experiența acumulată de comuniști în anii în care experimentaseră colectivizarea în statele aflate în componența U.R.S.S., dar și în unele din teritoriile ocupate în

anii 1939 – 1940. În ceea ce privește teoretizarea modelului, erau respectate câteva directive ale celor doi lideri menționați, cum ar fi conceptul de „luptă de clasă”, concretizat prin atragerea țăranimii de partea comuniștilor, în vederea izolării și distrugerii marilor proprietari de terenuri, considerați dușmani politici.³

Rolul Uniunii Sovietice în transformarea agriculturii în țara noastră poate fi remarcat încă de la 7 martie 1945, când Partidul Comunist din România încă nu deținea controlul asupra puterii politice și economice și când un grup de emisari ai Moscovei a sosit la București cu un plan potrivit căruia comunizarea României ar fi urmat să se desfășoare în decursul a trei ani.⁴ Prezența

¹ Octavian Roske (coord.), *Dosarul colectivizării în România. 1949 – 1962. Studiu întocmit de Comisia pentru cercetarea abuzurilor din Camera Deputaților*, Camera Deputaților a Parlamentului României, 1992, p. 3.

² Dan Cătănuș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000, p. 12.

³ Ibidem, p. 13.

⁴ Florin Constantiniu, *Doi ori doi fac șaisprezece. A început Războiul Rece în România*, Eurosong & Book, București, 1997, p. 141.

Ostații sovietici sprijinind
țărani muncitori din
teritoriile eliberate în
primăvara anului 1945.
(1945) – Fototeca online a
comunismului românesc,
cota: 22/1945

consilierilor sovietici în țara noastră a fost remarcată, însă, și în anii următori. „Prin excepționala lor pregătire profesională și cu experiența vastă în domeniul construcției agriculturii socialiste”, ei contribuiau în mod efectiv la colectivizarea agriculturii, sau, în limbajul vremii, ajutau la „organizarea și întărirea sectorului socialist din agricultură”.

Elementele defnitorii ale colectivizării agriculturii în România care fac legătura cu modelul sovietic sunt însă mult mai numeroase și pot fi identificate, începând cu utilizarea mecanismelor

legislative și a instituțiilor statului, folosirea terorii și a violenței dusă adesea la extrem în vederea atingerii scopului final, până la elementele de terminologie și limbaj folosite. În ceea ce privește terminologia doar, remarcăm că aceasta era identică cu cea utilizată în anii '20 – '30 în U.R.S.S.: „politica de îngrădire a chiaburilor”, deschiaburirea și lichidarea chiaburilor ca clasă (respectiv politica de îngrădire a culacilor și de lichidare a lor în varianta sovietică) etc.⁵

⁵ Dan Cătănuș, Octavian Roske, op. cit., p. 13.

Și instituțiile, și structurile colectiviste au fost preluate întocmai după modelul sovietic, practic fiind vorba de o traducere din limba rusă și de o implementare exactă, de la organigramă până la regulamentul de funcționare. Astfel, gospodăriile agricole colective (G.A.C.-urile) reprezentau varianta românească a colhozurilor (fermele colective), gospodăriile agricole de stat erau sovzohurile (fermele de stat), întovărășirile agricole – tozurile, iar stațiunile de mașini și tractoare, S.M.T.-urile.⁶

⁶ Idem.

Decizii politice și mecanisme legislative ale colectivizării agriculturii (1949 – 1962)

Schimbările în agricultură teoretizate de ideologia comunismului nu au fost puse în practică în România imediat după preluarea puterii. Acest lucru a fost determinat de teama noilor autorități față de posibila reacție a populației și de controlul încă insuficient pe care îl aveau asupra societății. Mulți dintre soldații români care luptaseră pe Frontul de Est avuseseră ocazia de a vedea „binefacerile” aduse de sistemul colectivist și unul dintre argumentele invocate de oamenii de la țară când își manifestau opoziția față de ideile comuniste vizau tocmai aceste aspecte. În plus, gospodăriile țărănești treceau printr-o situație dificilă în urma războiului și a secetei din 1946 – 1947. Aceasta a făcut să existe anumite diferențe de abordare în impunerea ideilor comuniste în mediul rural față de cel urban, unde, spre exemplu, naționalizările principalelor unități industriale de producție s-au făcut fără prea multe menajamente față de foștii proprietari.

În încercarea de a calma spiritele și de a da impresia că totuși colectivizarea agriculturii nu este prioritară pe agenda lor politică, unii lideri comuniști ai vremii au avut chiar și poziții publice în acest sens. Astfel, Teohari Georgescu afirma, în iulie 1946, referindu-se la zvonurile privind iminența colectivizării agriculturii: „Mincuni sunt toate acestea care vi se spun”, în timp ce Petru Groza declara: „Nu facem colhozuri, așa cum vă sperie partidele istorice”⁷.

Această tactică a temporizării nu era nouă, ea fiind enunțată chiar de către Lenin, în 1919, când afirma că exercitarea de presiuni asupra păturii

Caricatură: „Între chiaburi: - Ai văzut? Deși sunt de naționalități deosebite, am trecut peste «săbanta» dușmănie, pe care noi am atârnat-o atâta, și s-au înțeles!” – de A. Lucaci. (1950) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 4/1950

de mijloc a țărănimii „va ruina întreaga cauză”, tot el făcând și recomandarea ca procesul de colectivizare a agriculturii să se desfășoare treptat și cu prudență.⁸

Însă, odată ce controlul asupra țării s-a definitivat, prin eliminarea partidelor istorice, abolirea monarhiei, preluarea circuitului financiar prin stabilizare, a celui industrial prin naționalizare, dar și a celui juridic, poziția liderilor comuniști față de colectivizarea agriculturii s-a schimbat în mod radical și adevăratele intenții nu au mai fost mascate. De altfel, în intervenția sa la ședința Biroului politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 15 – 17 februarie 1949, Gheorghiu-Dej afirma: „Problema țărănească a preocupat partidul nu de azi, ci a fost o preocupare permanentă; în perioada 23 august 1944 – 6 martie 1945, s-a pus problema lichidării rămășițelor

feudale prin exproprierea pământurilor moșierești, pentru a fi date țărănimii sărace”. În raportul Biroului politic transmis Plenarei Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, se sublinia și faptul că, pentru început, Partidul nu era interesat de o colectivizare masivă, ci prefera mai întâi să se concentreze asupra dezvoltării cooperativelor de consum și să susțină înființarea întovărașirilor, ca o fază preliminară pentru cei care refuzau să se înscrie în colective. Potrivit aceluiași document, în perioada următoare urma a se înființa doar un număr limitat de cooperative agricole de producție (după modelul colhozurilor sovietice), prin intermediul cărora Partidul urma să demonstreze populației avantajele și beneficiile pe care le putea aduce agricultura de tip colectivist.⁹

⁹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), Fondul C.C. al P.C.R. – Cancelarie, Dosarul nr. 15/1949, ff. 5 – 11.

⁷ Octavian Roske (coord.), op. cit., p. 1.

⁸ Dan Cătănuș, Octavian Roske, op. cit., p. 13.

Unele dintre cele mai importante momente și măsuri în domeniul colectivizării, cu efecte majore asupra lumii tradiționale românești, au avut loc în martie 1949. Astfel, Decretul nr. 83 din 2 martie prevedea „naționalizarea pământurilor moșierești rămase în urma reformei agrare din 1945”. Practic, toate proprietățile de peste 50 de hectare care mai existau au fost expropriate, pământul fiind preluat de stat, iar foștilor mari moșieri și familiilor acestora li s-a fixat domiciliu obligatoriu pe o perioadă nelimitată, chiar dacă măsura deportării nu era prevăzută de document. Actul normativ prevedea, în schimb, luarea de măsuri dure împotriva celor care s-ar fi opus exproprierii, respectiv pedepse cuprinse între 5 și 15 ani de muncă silnică și confiscarea averii.¹⁰ Conform statisticilor Securității, 2 000 de familii au fost afectate de aceste deportări. Importanța momentului este cu atât mai mare, cu cât prefigura ceea ce avea să se întâmple, și anume instaurarea terorii, fapt dovedit și prin modalitatea în care decretul a fost implementat, încă din noaptea de 1 spre 2 martie. Operațiunea a fost pregătită în mare secret și în cele mai mici amănunte în birourile comitetelor județene ale Partidului și a fost pusă în practică chiar înainte ca textul decretului să ajungă la cunoștința celor vizați de el.

Un al doilea eveniment important din acea perioadă a fost reprezentat de Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3 – 5 martie 1949, considerată drept momentul de debut al procesului de colectivizare a agriculturii în România. Cu acest prilej, Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al P.M.R., declara: „Victoria deplină a socialismului nu este posibilă atât timp cât mai continuă să existe la

¹⁰ Arhivele Serviciului Român de Informații (în continuare A.S.R.I.), Fond Documentar, Dosarul nr. 7778, vol. 36, ff. 37, 44, apud Cristina Roman, *Transformarea forțată a proprietății agricole individuale în proprietate colectivă – represiunea (1949 – 1953)*, în Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (ed.), *Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Polirom, Iași, 2009, p. 101.

orașe și sate proprietate privată asupra mijloacelor de producție, inclusiv asupra pământului.”¹¹ Aceste cuvinte nu mai permiteau niciun dubiu față de intențiile comunistilor, după cum avea să se vadă, chiar dacă, la fel ca în anii anteriori, s-a încercat calmarea populației rurale. Astfel, în condițiile în care rezultatele recensământului din 1948 au relevat faptul că proletaria-tul agricol reprezenta doar 2,5 %, țărâniea săracă – 57 %, țărâniea mijlocasă – 34 % și chiaburimea – 5,5 %¹², Gheorghiu-Dej afirma în cadrul Plenarei că: „Ne sprijinim pe țărâniea săracă, strângem alianța cu țărâniea mijlocasă și ducem o luptă neîntreruptă împotriva chiaburimii”¹³. Fiind conștienți că un război deschis cu întreaga populație rurală nu ar avea sorți de izbândă și, mai mult, ar putea pune în pericol noul regim, pentru a-și atinge scopul final, comu-niștii au încercat să pună în practică principiile dictionului: „Divide et impera”.

În vederea implementării ideilor colectiviste, prin constituirea de gospodării agricole colective model și supravegherea acestora, în ședința Secretariatului Comitetului Central al Partidu-lui Muncitoresc Român din 28 martie 1949, s-a constituit o comisie agrară condusă de Ana Pau-ker, din partea Biroului politic al C.C. al P.M.R. Din comisie făceau parte mai mulți lideri co-muniști, printre care și Nicolae Ceaușescu, dar și consilierul sovietic Veretnikov, care trebuia să primească periodic rapoarte privind evoluția colectivizării și, totodată, oferea sfaturi despre

¹¹ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărâniea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la Ședința Plenară a C.C. a P.M.R. din 3 – 5 martie 1949*, ediția a II-a, Editura P.M.R., 1952, p. 40.

¹² *Agricultura României (1944 – 1964)*, Editura Agro-Silvică, București, 1964, p. 36; Ghiță Ionescu, *Comunismul în România*, Litera, București, 1994, p. 220.

¹³ *Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, vol. I, 1948 – 1950*, ed. a II-a, Editura pentru Literatură Politică, București, 1952, p. 95.

cum ar trebui să se deruleze procesul de trans-formare a agriculturii.

Controlul politic exercitat de Partid era vizi-bil atât la nivel central, cât și local. Pentru eficien-tizarea muncii, în fiecare județ și localitate s-au constituit secții agrare și comisii agricole și a fost desemnat câte un reprezentant al Partidului, cu rolul de a face propagandă în favoarea gospodări-lor colective și de a lămuri populației avantajele formelor asociative după model sovietic.

În perioada care a urmat, în strânsă legă-tură cu modelul sovietic, liderii comuniști nu au ezitat să genereze și să implementeze un întreg arsenal de metode, cele mai importante fiind cele legislative: decrete, decizii, hotărâri ale Consiliului de Miniștri, toate având drept scop asigurarea unui cadru legal pentru o serie de acțiuni cu caracter represiv împotriva „chia-burilor” și a țăranilor care refuzau să se înscrie în gospodărie.

Un alt document important din seria de deci-zii legislative cu caracter represiv l-a constituit Decretul nr. 183 din 30 aprilie 1949, care califica drept infracțiune „dosirea, distrugerea ori dena-turarea produselor sau mărfurilor”, pedepsele va-riind de la 5 la 15 ani de muncă silnică și amendă între 50 000 și 100 000 de lei.¹⁴ Acesta mai pre-vedea: „Tentativa se pedepsește ca infracțiunea consumată. Complicii și tăinuitorii se pedepesc ca și autorii.”¹⁵ Acest decret a reprezentat, de alt-fel, baza pentru o serie întreagă de condamnări care s-au pronunțat în acei ani pentru nepreda-re-a cotelor, iar lui i s-a adăugat ulterior Decretul nr. 312/1949, care prevedea confiscarea averii și în baza căruia s-au efectuat o serie de rechiziții de produse, bunuri și confiscări de pământuri, în cazul nepredării cotelor.¹⁶

În anii care au urmat s-au mai luat și alte mă-suri legislative, toate având drept scop subord-narea lumii rurale.

¹⁴ Octavian Roske (coord.), op. cit., p. 129.

¹⁵ *Buletinul Oficial al R.P.R.*, an I, nr. 25, 30 aprilie 1949, p. 2.

¹⁶ Octavian Roske (coord.), op. cit., p. 129.

Etapele procesului de colectivizare

În procesul de transformare socialistă a agriculturii din România se pot distinge trei etape majore, cuprinse în următoarele perioade: 1949 – 1953; 1953 – 1956, 1957 – 1962.

Între 1949 și 1953, s-a încercat impunerea structurilor colectiviste în special prin măsuri violente sau persuasiune, dar din cauza reacției populației, au existat și momente în care autoritățile au manifestat prudență.

Rezistența populației s-a dovedit mult peste nivelul așteptărilor și în vederea intensificării colectivizării s-a apelat la Miliție și Securitate, care s-au implicat în mod deosebit în sprijinirea activiștilor de partid. Potrivit documentelor de arhivă, doar în vara anului 1950, aproximativ 30 000 de familii de țărani au fost obligate să se înscrie în colective și, odată cu consolidarea acestora, foarte mulți alții au fost nevoiți să își părăsească proprietățile, ele fiind absorbite de noile structuri.¹⁷

Incapabili să admită că procesul de colectivizare nu este dorit de populație, comuniștii au identificat în rândul lor o posibilă cauză a eșecului, și anume „facțiunea” Ana Pauker – Vasile Luca – Teohari Georgescu. Considerați a fi „deviaționiștii de dreapta”, cei trei au fost acuzați de întârzierea campaniei de colectivizare și excluși din conducerea Partidului, la sfârșitul lunii mai 1952. A urmat apoi un nou val de teroare asupra gospodăriilor țărănești, dar, în pofida presiunilor sau a avantajelor care li se ofereau celor care se înscriau în structurile asociative, în perioada 1949 – 1953 rezultatele nu au fost spectaculoase.¹⁸

A doua perioadă, cuprinsă între 1953 și 1956, a fost caracterizată de o anumită relaxare a

¹⁷ A.N.I.C., Fondul C.C. al P.C.R. – Cancelarie, Dorar nr. 59/1950, ff. 54, 74.

¹⁸ Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România, 1949 – 1962*, în *Arhivele Totalitarismului*, vol. I, nr. 3/1993, p. 160.

Gh. Gheorghiu-Dej înmănând titluri de proprietate asupra pământului, la Miercurea Ciucului. (1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 276/1945 (272/1945)

demersurilor de colectivizare. Practic, se poate spune că aceasta a început odată cu ședința Biroului politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 19 noiembrie 1952, când s-a aprobat „în unanimitate propunerea ca cei arestați pentru fapte fără caracter politic – pentru că n-au însământat la timp, n-au plătit la timp impozitele, n-au achitat cotele de colectare la timp,

nu s-au priceput să mănuiască gestiunea la cooperative, au comis mici delictе silvice și de pășunat, precum și micile meseriași arestați – să fie puși în libertate”¹⁹.

¹⁹ Eugen Denize, *Partidul și politica de represuniе. Ședința Biroului politic al C.C. al P.M.R. din 19 noiembrie 1952*, în *Memoria*, nr. 46/2004, p. 41.

Temporizarea demersurilor de transformare a agriculturii a fost mult mai evidentă după moartea lui Stalin (5 martie 1953) și mai ales după Plenara C.C. al P.M.R. din 19 – 20 martie 1953. Cu toate acestea, o serie întreagă de măsuri administrative (restricții și interdicții în comercializarea produselor) dovedesc faptul că autoritățile nu au renunțat la scopul final, ci doar au schimbat metodele. Un exemplu în acest sens îl poate constitui Hotărârea nr. 4172 din decembrie 1953, privitoare la cotele de carne, lapte și lână, care îi avantaja pe membrii întovărășirilor sau ai gospodăriilor agricole colective, în timp ce țărâni ai aflați în afara acestora și care dețineau peste două hectare de pământ trebuia să predea obligatoriu o parte din cote în carne de porc, indiferent dacă aveau sau nu porcine.²⁰

Și alte decizii similare au fost luate în perioada aceasta și ele au menținut o presiune constantă, din punct de vedere economic, asupra gospodăriilor țărănești. Chiar dacă violențele au scăzut ca intensitate, starea de spirit a populației din mediul

rural era permanent monitorizată de Miliție și Securitate.²¹

Ultima etapă a procesului de colectivizare a agriculturii s-a desfășurat între 1957 și 1962 și s-a caracterizat în special prin folosirea unor mijloace violente pentru atingerea scopului final, înregistrarea definitivă a țărânimii.²²

Intensificarea presiunilor asupra țărânimii în prima parte a anului 1958 a generat din nou o reacție de respingere din partea acesteia, în mai multe localități ale țării înregistrându-se revolte și acțiuni de protest. Reacția autorităților nu a întârziat să apară și au fost generate noi măsuri legislative cu caracter represiv. Decretul nr. 89 din 17 februarie 1958 prevedea că puteau fi stabilite în locuri de

²¹ Marius Oprea, „Transformarea socialistă a agriculturii”: *asaltul final, 1953 – 1962*, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (ed.), *Țărânimia și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2005, p. 87 – 88.

²² Dan Salaga, *Aspecte privind procesul de colectivizare. Comuna Cudalbi, ianuarie 1958*, în Gheorghe Onișoru (coord.), *Totalitarism și rezistență, teroare și represive în România comunistă*, București, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, 2001, p. 154.

muncă anume destinate persoane care „prin faptele sau manifestările lor primejduiesc sau încearcă să primejduiască ordinea în stat, dacă acestea nu constituie infrațiuni”²³. Relativizarea culpabilității permitea interpretarea legii în așa fel, încât să fie folosită cât mai ușor pentru a-i pedepsi pe cei considerați indezirabili și pentru a intimida populația. Ulterior, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri (H.C.M.) nr. 282 din 5 martie, referitoare la aplicarea Decretului nr. 89, se stabilea ca durata internărilor în coloniile de muncă să fie între 2 și 6 ani, Ministerul Afacerilor Interne fiind cel care decidea în privința acestor internări.²⁴

La 30 martie 1959, se publica Decretul nr. 115, prin care se interzicea darea „în parte” sau în arendă a terenurilor, iar terenurile care nu vor mai putea fi cultivate urma să treacă în „folosița gospodăriilor agricole colective sau a altor organizații agricole socialiste”.²⁵ Acest nou act normativ institua o presiune suplimentară asupra celor care nu se înscriseră în gospodăriile agricole colective, viața acestora în afara sistemului fiind din ce în ce mai dificilă.

După 13 ani în care lumea rurală a fost supusă la multiple violențe și diferite măsuri legislative cu vădit caracter coercitiv, în 1962 comuniștii au reușit să își atingă obiectivul.

În cadrul Plenei Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, desfășurată la București între 23 și 25 aprilie 1962, s-a făcut „bilanțul activității desfășurate de Partid în domeniul transformării socialiste a agriculturii” și s-a anunțat încheierea acestui proces „cu mult înainte de termenul stabilit de Congresul al III-lea al P.M.R.”. Ulterior, în sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale

²³ *Hotărâre cu privire la aplicarea Decretului nr. 89 din 17 februarie 1958 pentru instituirea unor măsuri privind asigurarea ordinii de stat*, în Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănuș, *Colectivizarea agriculturii în România: cadrul legislativ: 1949 – 1962*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007, p. 480.

²⁴ Idem.

²⁵ *Buletinul Oficial al R.P.R.*, nr. 10, 30 martie 1959, p. 1 – 3.

(27 – 28 aprilie). Gheorghe Gheorghiu-Dej anunță în mod oficial încheierea procesului de colectivizare a agriculturii. Structurile socialiste de proprietate dețineau la acea dată 96 % din suprafața arabilă a țării și 93,4 % din suprafața agricolă și cuprindeau 3 201 000 de familii, în timp ce proprietatea individuală țărănească scăzuse în mod considerabil, de la 88 % la 3,5 %.²⁶

La sesiunea extraordinară a M.A.N. au participat și 11 000 de țărani, ca o referire la numărul celor căzuți victime în timpul Răscoalei din 1907. Cifra era, evident, o exagerare a propagandei, însă prezența unui număr atât de mare de agricultori poate fi și o dovadă a cinismului autorităților comuniste, care, după ce au distrus categoria socială a țăranimii, ca o ultimă umilință, i-au adus pe reprezentanții acesteia la festivitate pentru a aplauda și a se bucura.

Sistemul cotelor obligatorii

În seria complexă de măsuri luate de autorități pentru a determina populația rurală să renunțe la proprietate și să accepte formele asociative comuniste în agricultură, sistemul cotelor obligatorii a avut un rol deosebit de important, ceea ce impune o prezentare mai detaliată a acestuia.

²⁶ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Raport cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii, prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, 27 aprilie 1962*, Editura Politică, București, 1962, p. 287. Pentru o perspectivă mai detaliată asupra modului în care încheierea procesului de colectivizare a agriculturii a fost ilustrat în presa vremii, a se vedea și Cosmin Budeancă, *Încheierea procesului de colectivizare a agriculturii și reflectarea în presă*, în Romulus Rusan (ed.), *Anii 1961 – 1972. Țările Europei de Est între speranțele reformei și realitatea stagnării*, colecția *Analele Sighet*, nr. 9, Fundația Academia Civică, București, 2001, p. 212 – 230; Stelian Tănase, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej, 1948 – 1965 în România*, Humanitas, București, 1990, p. 186.

Sistemul cotelor obligatorii a avut efecte atât în plan politic, cât și economic și social. În plan politic, el viza categoria chiaburilor, considerați de comuniști ca fiind dușmanii de clasă din mediul rural; în plan economic, mari cantități de produse agricole erau obținute de stat, permițându-i acestuia să își îndeplinească anumite obligații atât față de U.R.S.S., cât și față de alte țări, în care se făcea export; iar în plan social, pe baza acestor produse, se putea asigura aprovizionarea cu alimente, la prețuri scăzute, a populației de la orașe și a muncitorilor.²⁷

Chiar dacă au existat cote și înainte, prin Decretul nr. 306 din iulie 1949 se reglementa colectarea cerealelor, obligându-i pe țărani să predea statului o parte din recoltele lor de cereale la un preț stabilit în mod oficial, fără a se ține cont de regulile pieței. Cantitatea ce urma a fi predată era progresivă și era determinată de producția medie la hectar a regiunii și de suprafața totală a terenului arabil deținut de agricultor. Consiliul de Miniștri putea extinde aplicarea decretului la orice tip de produse vegetale, iar nepredarea cotelor stabilite era considerată infracțiune și se pedepsea conform Decretului nr. 183 din 30 aprilie 1949, care reglementa infracțiunile de tip economic.²⁸

În anii care au urmat, sistemul colectărilor s-a modificat permanent, însă niciodată nu a fost relaxat, ci, din contră, a fost utilizat pentru a limita posibilitățile economice ale familiilor țărănești, care, în numeroase cazuri, sub povara necruțătoare a cotelor au ajuns în imposibilitatea de a-și asigura existența. Sistemul și arbitrarul autorităților ducea adesea și la situații aberante, astfel că o familie putea să fie nevoită să predea la cota cantități de produse mai mari decât producția obținută sau produse pe care nu le cultivau. În astfel de situații, cei în cauză erau nevoiți să cumpere respectivele produse și uneori pentru aceasta erau nevoiți să se deplaseze și în alte județe.

²⁷ Dan Cătănuș, Octavian Roske, op. cit., p. 11 – 12.

²⁸ **Buletinul Oficial al R.P.R.**, nr. 47, 21 iulie 1949, p. 3 – 4.

Sistemul cotelor se aplica însă în mod diferențiat, cei înscriși în formele asociative beneficiind de un regim preferențial. Astfel, spre exemplu, prin H.C.M. nr. 571 din 26 mai 1950, se făcea în mod clar distincție între gospodăriile particulare și gospodăriile agricole colective (G.A.C.), acestea din urmă beneficiind, pentru anul 1950, de o reducere de 20 % din cantitatea de produse ce trebuia predată la cote.²⁹

În anul următor, în urma Decretului nr. 64 din luna mai, care reglementa regimul de colectare pe anul respectiv, se poate remarca o creștere semnificativă a presiunii exercitate de stat asupra țăranimii. Actul normativ prevedea extinderea răspunderii pentru nepredarea cotelor și asupra altor membri ai familiei, în cazul în care aceștia au contribuit la realizarea evaziunii. În plus, în spiritul „luptei de clasă”, decretul încurajează delatațiunea, astfel că țăranii săraci sau mijlocași care îi denunțau pe chiaburii care nu respectă regimul de colectare a produselor agricole urmau să primească 25 % din produsele confiscate de la aceștia din urmă. În aceste condiții, abuzurile nu au întârziat să apară, mai ales că autoritățile aveau tot interesul să implementeze frica în societate și în felul acesta să îi determine pe cât mai mulți să renunțe la proprietatea privată asupra pământului.³⁰

Alte măsuri legislative în legătură cu sistemul cotelor și care au avut un evident rol represiv l-au reprezentat Decretele nr. 124 și nr. 131 din 1952. Primul prevedea că pentru sumele ce depășesc 4 000 de lei, care proveneau din vânzarea produselor agricole pe piață, impozitul se majorează cu 10 % anual, în timp ce în cazul gospodăriilor chiaburilor, aceleași venituri erau impozitate cu 100 %. De asemenea, gospodăriilor cooperatoarelor li se acordau scutiri de până la 50 %, în timp ce pentru chiaburi ele erau majorate cu 50 %.

²⁹ **Buletinul Oficial al R.P.R.**, nr. 46, 26 mai 1950, p. 5.

³⁰ **Buletinul Oficial al R.P.R.**, nr. 51, 3 mai 1951, p. 1; Octavian Roske, *Colectivizarea și mecanismul colectărilor: istorii paralele*, în Dorin Dobrinu, Constantin Lordachi, op. cit., p. 123.

Gospodăria Agricolă
Colectivă Victoria
Socialismului, constituită
în anul 1949, la Râșcani,
(Vaslui). (1949) –
Fototeca online
a comunismului
romănesc,
cota: 5/1949

În ceea ce privește al doilea act normativ menționat, acesta preciza că în cazul nerespectării obligațiilor de predare a cotelor în termenele stabilite, cuantumul amenzii judecătorești putea ajunge până la de două ori valoarea produselor nepredate în termen, socotită la prețul pieței neorganizate. În plus, în afară de amendă, instanța putea dispune și executarea silită în natură a cantităților de produse nepredate în termen.

În eforturile autorităților comuniste de a exercita controlul asupra societății rurale se

înscris și Decretul nr. 502 din 1953, prin care țărani erau aduși în situația de a nu mai putea vinde produse pe piața liberă decât după ce a fost îndeplinit planul de colectare.

De asemenea, tot în 1953 se modifică și *Codul penal*, iar țărănimea este vizată prin includerea unor articole noi. În baza acestora, cine nu își plătea cotele sau nu respecta alte reguli impuse de regim putea fi cu ușurință condamnat. Spre exemplu, distrugerea sau degradarea produselor, neîndeplinirea voluntară a unor obligații, cu

scopul de a submina regimul democrației populare, putea fi pedepsită cu muncă silnică între 5 și 25 de ani sau cu moartea și confiscarea totală sau parțială a averii, dacă fapta a avut sau putea avea urmări grave.

Puși în situația de a-și preda cotele și de a nu mai avea cu ce își întreține familiile, mulți țărani ajungeau în situația de a-și asuma riscul de a ajunge în închisori, prin sustragere de la predarea acestora. Printre măsurile la care s-a apelat, cele mai frecvente au fost: ascunderea produselor

agricole în gropi săpate în diverse locuri din apropierea casei, mituirea celor care se ocupau de colectarea cotelor, pentru a fi impuși cu o cantitate mai mică de produse, udarea cerealelor pentru a cântări mai mult sau amestecarea lor cu diverse impurități, recoltarea în timpul nopții.³¹

Toate aceste încălcări ale regulilor presupuneau asumarea unor riscuri majore, întrucât atât reprezentanții Partidului, cât și Securitatea, principala forță represivă a regimului comunist, manifestau un interes deosebit asupra acestei probleme. În plus, pentru atingerea scopului final, colectivizarea agriculturii, nici activiștii, nici ofițerii poliției politice nu au ezitat să folosească toate mijloacele. Și cum aveau la dispoziție inclusiv prevederile *Codului penal*, abuzurile și măsurile discreționare la care au apelat pentru a timora populația au fost foarte frecvente. În mod concret, țărani puteau fi pedepsiți cu mulți ani de închisoare pentru diverse acțiuni considerate drept acte de sabotaj, cum ar fi: lansarea de zvonuri, nepredarea cotelor sau instigarea la nepredarea cotelor, predarea de cereale infestate, declararea unei suprafețe mai mici de pământ, transportul de cereale pentru a fi treierate acasă, defectarea intenționată a mașinilor agricole.³²

Represiunea

Chiar dacă întregul proces de colectivizare a stat sub semnul represiunii, au existat câteva momente mai importante, în care aceasta a fost mai accentuată. Responsabilitatea implementării numeroaselor măsuri represive împotriva țărânimii a revenit Miliției și Securității, care au sprijinit îndeaproape activiștii de partid în misiunea lor de „lămurire” și, în final, de obligare a populației rurale să accepte formele colectiviste în agricultură.

Pe lângă punerea în aplicare a măsurilor legislative, atât Miliția, cât și Securitatea întocmeau

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

³¹ Dan Cătănuș, Octavian Roske, op. cit., p. 16 – 17.

³² Idem.

periodic și rapoarte despre starea de spirit a „dușmanului de clasă” din mediul rural și despre modul în care se aplică politica Partidului.

Printre cele mai importante măsuri cu caracter represiv îndreptate împotriva țăranilor s-au numărat deportările și dislocările de populație. Spre exemplu, pentru a exista un cadru legal în care acestea să se desfășoare, a fost emisă H.C.M. nr. 1154/26 octombrie 1950, modificată ulterior prin H.C.M. nr. 344/15 martie 1951, care reglementau faptul că Ministerul Afacerilor Interne putea stabili domiciliu obligatoriu pentru „unele categorii de persoane”, printre care și familiile „foștilor exploataatori”. Măsura deportării și a dislocării s-a folosit adesea, în special ca măsură represivă în urma revoltelor și a mișcărilor de protest ale țăranilor. Spre exemplu, în vara anului 1949, au fost evacuate 236 de familii din regiunile Arad, Bihor, Baia Mare și Sibiu, iar în vara anului următor, alte 94 de familii din județele din sudul țării, ca urmare a revoltelor de aici.³³

³³ A.S.R.I., Fond Documentar, Dosarul nr. 7778, vol. 36, ff. 36-37, apud Cristina Roman, op. cit., p. 108.

Dar cel mai mare val de deportări a avut loc în iunie 1951, când peste 12 000 de familii, respectiv peste 43 000 de persoane, din peste 250 de localități din zona frontierei de vest a României, au fost deportate și li s-a fixat domiciliu obligatoriu în Bărăgan. Decizia a fost luată pe fondul tensionării relațiilor dintre Iugoslavia și Uniunea Sovietică, și, prin urmare, implicit cu România, însă a fost o bună ocazie pentru autoritățile comuniste și de a da o lovitură dură populației rurale din zonă, care a avut o pondere importantă în rândul deportaților.³⁴

Chiar dacă nu se cunosc cifre exacte, numărul celor care au fost deportați în Bărăgan, în Dobrogea sau în alte zone din țară în perioada 1949 – 1962 este estimat la aproximativ 200 000 de persoane.

Alte acte normative din lunga serie care i-a vizat pe locuitorii din mediul rural sunt Decretul nr. 6/14 ianuarie 1950 și H.C.M. nr. 1554/12 august 1952, în baza cărora s-au înființat unități de muncă, adică batalioane și colonii de muncă,

³⁴ Ibidem, f. 37, apud Cristina Roman, op. cit., p. 108.

în care au fost trimiși în acei ani mii de „chiaburi” și țărani.³⁵ Ca și în alte cazuri, și prevederile acestor acte normative lăssau loc interpretărilor abuzive. Astfel, Decretul nr. 6 enunța că puteau fi pedepsiți și cei care „prin faptele sau manifestările lor, direct sau indirect, primejduiuau sau încercau să primejduiască regimul de democrație populară, îngreunau sau încercau să îngreuneze construirea socialismului în R.P.R.”. Ulterior, un ordin al directorului general al Securității Poporului (O. nr. 100/3 aprilie 1950) extindea prevederile respectivului decret la un număr aproape nelimitat de persoane.³⁶ Practic, orice manifestare care era considerată de nesupunere sau de neexecutare a măsurilor guvernului putea fi pedepsită cu trimiterea în lagăr pe o perioadă de la șase luni la doi ani, cu posibilitate de prelungire a pedepsei până la cinci ani. Faptul că măsura îi viza și pe locuitorii din mediul rural este evident prin faptul că ordinul conținea prevederi speciale. Astfel, denigrarea sau împotrivirea la colectivizare, colectări, planurile de însămânțări și comasări puteau atrage automat după sine internarea în unități de muncă.

Pentru o mai bună ilustrare a nivelului la care a ajuns represiunea politică îndreptată împotriva țăranilor în acei ani, menționăm că între 1 septembrie 1948 și 7 noiembrie 1949, Securitatea reținuse 23 597 de persoane, 10 152 de țărani (4 518 de mijlocași, 2 979 de săraci, 2 655 de chiaburi), iar între 1951 și 1952, Ministerul Afacerilor Interne efectuase în rândurile țăranilor un număr de 34 738 de arestări. Dintre aceștia, 22 088 erau chiaburi, 7 226 aveau gospodărie mijlocie, iar 5 504, gospodărie mică.³⁷

³⁵ Ibidem, Dosarul nr. 10957, ff. 1-2, 8, apud Cristina Roman, op. cit., p. 109.

³⁶ Ibidem, Dosarul nr. 7778, vol. 36, ff. 64-65, apud Cristina Roman, op. cit., p. 109.

³⁷ Dorin Dobrințu, *Colectivizarea agriculturii și represiunea împotriva țăranimii din România (1949 – 1962)*, în Ruxandra Cesăreanu (coord.), *Comunism și represiune în România*, Polirom, Iași, 2006, p. 115.

Din păcate, nu se cunoaște cu exactitate numărul de țărani care, datorită opoziției la colectivizare, au fost arestați și trimiși în închisoare, dar, spre exemplu, istoricul Dennis Deletant aproximează la 80 000 numărul acestora, dintre care 30 000 ar fi fost judecați public.³⁸

În această perioadă au existat și numeroase răscoale țărănești și mișcări de revoltă, când Securitatea și Miliția au intervenit, de cele mai multe ori violent, rezultatul fiind morți, răniți, numeroși arestați și deportați. Cele mai cunoscute astfel de reacții violente din partea țărănilor au fost cele din județele Bihor, Arad, Suceava (1949), Giurgiu (1950), Vrancea și Argeș (1960), Olt (1961), Dâmbovița (1962).

Între anii 1949 și 1962, au fost și multe cazuri de execuții demonstrative, numeroși țărani fiind uciși de Securitate fără a fi fost condamnați, doar pentru că se declarau împotriva regimului și a colectivizării agriculturii. În majoritatea cazurilor, victimele erau expuse în mod public, execuțiile având un evident rol de a intimida populația.

Efectele colectivizării

Timpul a dovedit că atât deciziile în privința colectivizării, cât și efectele ei au fost nocive pentru comunitățile rurale, în timp ce ideile care au stat la baza colectivizării au fost considerate de către reprezentanții autorităților vremii ca fiind valide.

Pe termen scurt, colectivizarea a avut ca efect, pe lângă sărăcirea țăranilor, și o alienare a valorilor tradiționale. Timp de 13 ani, locuitorii satelor s-au aflat sub o teroare aproape permanentă, încercările de a-i determina să renunțe la proprietate reprezentând unul

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
romănesc

³⁸ Dennis Deletant, *Romania under Communist Rule*, Civic Academy Foundation, Bucharest, 2006, p. 87.

Constituirea
unui C. A. P. (1949) –
Fototeca online
a comunismului
românesc,
cota: 8/1949

dintre scopurile principale ale comuniștilor. Pierderea pământului i-a adus pe foarte mulți în situația de a nu mai putea să-și asigure existența, a lor și a familiilor lor. În multe cazuri, acesta a fost unul dintre motivele care i-a făcut pe mulți să își părăsească locurile natale și să se îndrepte spre orașe, în căutarea unui loc de muncă. Obișnuiți cu un stil de viață specific, mulți dintre ei au reușit cu greu să se adapteze și să se integreze într-un nou mod de viață,

consecințele acestei inadaptări putând fi vizibile peste decenii.

Sistemul de valori din mediul rural s-a schimbat, de asemenea, în mod iremediabil. Cei care, prin muncă, constituiseră elitele comunităților, au fost suprimați, atât din punct de vedere economic, cât și, uneori, fizic, locul lor fiind luat de o pseudoelită formată din reprezentanții noului regim, care, cel puțin în anii de început, proveneau dintr-rândul marginalilor.

Pe termen lung, cea mai importantă consecință a fost eliminarea din circuitul economic național a unei categorii sociale, țărâniea, care avusese un rol deosebit în evoluția socială și economică a țării. Iar efectele acestei „inginerii” sociale se pot vedea și astăzi, când, din cauza schimbărilor petrecute în urmă cu mai bine de o jumătate de secol, potențialul agricol al României nu este valorificat la maxim, ceea ce are consecințe deosebite în dezvoltarea economică a țării.

Bibliografie

Surse de arhivă

Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Documentar, dosarele nr. 7 (vol. 1 – 15), 8 (vol. 1 – 3), 8 474, 8 864 (vol. 1 – 12), 12 605, 13 513 (vol. 1 – 3)

Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fondul C.C. al P.C.R. – Secția agrară, dosarele nr. 2/1948, 6/1949, 15 – 21/1949, 30/1949, 32/949, 75/1949, 8/1950, 17 – 18/1950, 37/1950, 72 – 73/1950, 6/1951, 18/1951, 33/1951, 43/1951, 73/1951, 21 – 22/1952, 28 – 29/1952, 6 – 8/1953, 10/1954, 51/1954, 53/1954, 4 – 5/1956, 2/1958, 4/1958, 6 – 8/1959, 1/1960, 3/1960, 9/1960, 8 – 10/1961; Fondul C.C. al P.C.R. – Cancelarie, Dosarul nr. 15/1949; 59/1950.

Volume

Agricultura României. 1944 – 1964, Editura Agro-Silvică, București, 1964

Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, vol. I, 1948 – 1950, ediția a II-a, Editura pentru Literatură Politică, București, 1952

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Represiunea*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2004

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. II, 1953 – 1956, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2005

Constantiniu, Florin, *Doi ori doi fac șaisprezece. A început Războiul Rece în România*, Eurosong & Book, București, 1997

Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist*, Fundația Academia Civică, București, 2006

Dobrinco, Dorin, Iordachi, Constantin, (ed.), *Țărâniea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2005

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959*, Editura Politică, București, 1959

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Raport cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii, prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, 27 aprilie 1962*, Editura Politică, București, 1962

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărâniea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la Sedința Plenară a C.C. al P.M.R. din 3 – 5 martie 1949*, ediția a II-a, Editura P.M.R., 1952

Iancu, Gheorghe, Țărău, Virgiliu, Trașcă, Ottmar, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative. 1945 – 1962*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000

Ionescu, Ghiță, *Comunismul în România*, Litera, București, 1994

Levy, Robert, *Gloria și decăderea Anei Pauker*, Polirom, Iași, 2002

Roske, Octavian (coord.), *Dosarul colectivizării în România. 1949 – 1962. Studiu întocmit de Comisia pentru cercetarea abuzurilor din Camera Deputaților*, Camera Deputaților al Parlamentului României, 1992

Roske, Octavian, Abraham, Florin, Cătănuș, Dan, *Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ: 1949 – 1962*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007

Tănase, Stelian, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej. 1948 – 1965 în România*, Humanitas, București, 1990

Studii

Borșa, Sanda, *Procesul colectivizării în România: mecanismele subordonării lumii rurale*, în Budeancă, Cosmin, Olteanu, Florentin, (ed.), *Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Polirom, Iași, 2009

Budeancă, Cosmin, *Colectivizarea agriculturii în regiunea Hunedoara. Studiu de caz: satul Aurel Vlaicu*, în A.I.I.O. – *Anuarul Institutului de Istorie Orală*, nr. II, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2001

Budeancă, Cosmin, *Încheierea procesului de colectivizare a agriculturii și reflectarea în presă*,

în Rusan, Romulus (ed.), *Anii 1961 – 1972. Țările Europei de Est între speranțele reformei și realitatea stagnării*, colecția *Analele Sighet* nr. 9, Fundația Academia Civică, București, 2001

Dobrinco, Dorin, *Colectivizarea agriculturii și represiunea împotriva țărâniei din România (1949 – 1962)*, în Cesăreanu, Ruxandra (coord.), *Comunism și represiune în România*, Polirom, Iași, 2006

Dobrinco, Dorin, *Încheierea colectivizării în România. Ultimul asalt împotriva țărâniei*, în Rusan, Romulus (ed.), *Anii 1961 – 1972. Țările Europei de Est între speranțele reformei și realitatea stagnării*, colecția *Analele Sighet*, nr. 9, Fundația Academia Civică, București, 2001

Iancu, Gheorghe, Țărău, Virgiliu, *Un episod din implicarea Securității în colectivizarea agriculturii românești*, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, vol. XXXVII, 1998

Ionescu-Gură, Nicoleta, *Categoria socială a „chiaburului” în concepția P.M.R. din anii ‘50*, în Rusan, Romulus (ed.), *Anii 1954 – 1960. Fluxurile și refluxurile stalinismului*, în colecția *Analele Sighet*, nr. 8, București, Fundația Academia Civică, 2000

Orban, Traian, *Colectivizarea în câteva localități cu populație mixtă din Banat*, în Rusan, Romulus (ed.), *Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune*, colecția *Analele Sighet*, nr. 2, București, Fundația Academia Civică, 1995

Roman, Cristina, *Transformarea forțată a proprietății agricole individuale în proprietate colectivă – represiunea (1949 – 1953)*, în Budeancă, Cosmin, Olteanu, Florentin (ed.), *Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Polirom, Iași, 2009

Roske, Octavian, *Accente în strategia colectivizării. Articolul 209 Cod penal*, în *Arhivele Totalitarismului*, an II, nr. 1-2/1994

Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România, 1949 – 1962*, în *Arhivele Totalitarismului*, an I, nr. 1/1993

Salaga, Dan, *Aspecte privind procesul de colectivizare. Comuna Cudałbi, ianuarie 1958*, în Onișoru, Gheorghe (coord.), *Totalitarism și rezistență, teroarea și represiunea în România comunistă*, București, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, 2001

Șandru, Dumitru, *Decretul 83/1949*, în *Arhivele Totalitarismului*, an. I, nr. 1/1993

Constanța,
3 aprilie 1958.
Aspecte de la
Consfătuirea pe
Țară a Țăranilor
și Lucrătorilor
din Sectorul
Socialist al
Agriculturii.
(3 aprilie 1958) –
Fototeca online
a comunismului
românesc,
cota: 28/1958

COLECTIVIZAREA AGRICULTURII ÎN ROMÂNIA: ÎNTRU MODELUL SOVIETIC ȘI CERINȚELE MODERNIZĂRII¹

OCTAVIAN ROSKE

În abordarea chestiunii țărănești, liderii comuniști din România s-au aflat în primii ani postbelici sub permanenta provocare a realităților politice interne și sub presiunea testului de fidelitate față de Uniunea Sovietică. Între aceste două repere s-au situat deciziile care urmăreau dirijarea evoluției satului românesc spre modernizare și alinierea politicii agrare la tiparul impus țărilor din Europa de Est, aflate sub ocupație sovietică².

Împroprietărirea țăranilor cu pământ puțin sau fără pământ a constituit pentru comuniști un punct important în strategia bătăliei politice. În septembrie 1944, proiectul de platformă al P.C.R. pentru înființarea Frontului Național Democrat anunța înfăptuirea unei largi reforme agrare prin „exproprierea proprietăților agrare de la 50 de hectare în sus și împroprietărirea țăranilor fără pământ sau cu

Un muncitor miner citind *Scanteia* imediat după apariție (1944, noiembrie 24) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 133/1944

¹ Textul articolului a apărut inițial cu titlul *Colectivizarea agriculturii în România: scenarii ideologice*, în Sergiu Musteață, Igor Cașu (coord.), *Fără termen de prescripție. Aspecte ale investigațiilor crimelor comunismului în Europa*, Editura Cartier, Chișinău, 2011, p. 216 – 244.

² Octavian Roske, *Radiografia unui eșec. Colectivizarea agriculturii în România*, în Ruxandra Ivan (coord.), *„Transformarea socialistă”: politici ale regimului comunist între ideologie și administrație*, Polirom, Iași, 2009, p. 89; Jean-François Soulet, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, traducere de Silvia Albișteanu și Ana Zbarcea, Polirom, Iași, 1998, p. 72.

pământ puțin.”³ Prezentând reforma agrară ca pe o măsură iminentă, comuniștii și aliații lor din Frontul Național Democrat îi îndemneau pe țărani să intre cu plugurile pe terenurile moșierilor, pentru a-și face

³ Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii și problema agrară: repere social-politice*, în Dorin Dobrințu, Constantin Iordachi (ed.), *Țărănimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2004, p.47.

dreptate⁴. „Noi, țăranii, delegați ai comitetelor sătești din județul Romanați”, se spunea în moțiunea adoptată de adunarea comitetelor sătești din județul Romanați din noiembrie 1944, „cerem să se treacă fără întârziere la exproprierea moșiilor mai mari de 100 de pogoane și la împărțirea lor la țăranii fără pământ sau cu pământ puțin, inzestrându-i totodată cu

⁴ Ibidem, p. 48.

Gh. Gheorghiu-Dej, Petru Groza, Romulus Zăroni și alte persoane la tribună, în timpul desfășurării lucrărilor Congresului Frontului Plugarilor din 24 iunie 1945, de pe Stadionul A.N.E.F. din București (Mihai Ralea, Miron Belea, Petru Groza, Romulus Zăroni). (24 iunie 1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 204/1945

unelte și vite pe seama boierilor și a statului [...] Facem vinovați în fața poporului pe boierii care au fugit la orașe și au lăsat moșiile nearate și neînsămânțate, căutând astfel să arunce țara în foamete. Până la exproprierea pământurilor, îndemnăm comitetele sătești să ia sub control lor aratul și însămânțarea pământurilor în comune.⁵

⁵ *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în România*, Editura Politică, București, 1969, p. 292.

Îndemmurile politice nu au rămas fără ecou. În cursul lunii ianuarie 1945, aproape 10 000 de țărani de pe Valea Bistriței au intrat în posesia unor terenuri prin exproprierea moșiei prințului Sturdza, de 56 000 ha⁶. La 10 februarie 1945, Comitetul Central al Frontului Plugarilor lansa un *Manifest* prin

⁶ Ing. O. Feneșan et alii, *Dezvoltarea agriculturii în Republica Populară Română*, Editura Agro-Silvică, București, 1958, p. 51.

care îndemna la preluarea pământului prin forță, pe considerentul că guvernul nu dorea să treacă la împroprietărirea țărănilor: „Frați plugari, a sunat ceasul ca ogorul pe care îl munciți să fie al vostru, nu al moșierilor”⁷. *Manifestul* solicita confiscarea mor-

⁷ Gabriel Moisa, *Colectivizare, rezistență și reprimare în vestul României, 1948 – 1951*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999, p. 9; D. Șandru, *Colectivizarea...*, op. cit., p. 48.

șiilor care depășeau 50 de hectare, împroprietărirea țăranilor cu pământ puțin sau fără pământ, constituirea unui fond de rezervă din care urmau să fie împroprietăriți țăranii din regiunile fără pământ⁸. Terenurile, după cum se preciza în *Instrucțiunile* expediate de Frontul Plugarilor organizațiilor din teritoriu, urmau să fie preluate gratuit, țăranii neavând nicio obligație de a achita taxe sau de a preda fonduri pentru semințe. După împroprietărire, țăranii urmau să predea statului zece la sută din producția obținută, pe o perioadă de zece ani. Din acest fond ar fi trebuit să se constituie bugetul necesar pentru achiziționarea de mașini și unelte⁹.

La 15 februarie 1945, delegați din comitete sătești din județul Constanța anunțau că vor confisca pământurile moșierilor ce depășesc 50 de hectare: „Odată pământul intrat în mâinile noastre, vom ști să-l apărăm și să înfruntăm uneltirile moșierilor. Pământul va fi al nostru.”¹⁰ La numai patru zile de la această întrunire, ziarul *Scânteia* scria că în mai multe comune dobrogene moșiile fuseseră preluate de țărani¹¹. În a doua jumătate a lunii februarie 1945, acțiunile de ocupare și împărțire a pământurilor moșierești s-au extins în toată țara, terenurile fiind distribuite soldaților care luptau pe front, văduvelor, invalizilor, celor lipsiți de pământ sau cu pământ puțin¹². Pentru a-i sprijini pe țăranii în acțiunile de expropriere forțată, au fost trimise grupe operative formate din muncitori, uneori formațiunile mixte de muncitori și țăranii dispunând și de armament¹³.

Învinuind guvernul N. Rădescu că ar fi sabotat aplicarea reformei agrare, comuniștii au încercat de fapt să câștige sprijinul gospodăriilor individuale cu teren puțin sau fără teren, grăbind astfel instalarea unui guvern susținut de Frontul Național Democrat¹⁴. Generalul Rădescu a ripostat, arătând

în ședința Consiliului de Miniștri din 16 februarie 1945 că „în ceea ce privește agitația de la țară pe tema reformei agrare, lucrurile au devenit de o gravitate excepțională”¹⁵. În cursul aceleiași ședințe, ministrul lucrărilor publice afirma că „nu mă pot opri de a sublinia gravitatea situației în care ne găsim. În trei județe s-au dat asalturi cu succes la prefecturi, în unul din aceste județe, cu complicitatea prefectului. În județul Ialomița, au fost dați afară în câteva zile o sută de primari.”¹⁶. Nici liderii Partidului Național Liberal nu apreciau exproprierea ca un act politic oportun, așa cum o prezentau comuniștii, tema lansată de Frontul Național Democrat îndemnând mai degrabă la agitație socială, fără să ofere în schimb nicio soluție concretă pentru rezolvarea chestiunii agrare¹⁷. Dinu Brătianu ținea, la începutul lunii februarie 1945, un discurs în care reafirma ideea că aplicarea reformei agrare în România este inoportună¹⁸. „Ca și în trecut – se afirmă în comunicatul emis de P.N.L. la 16 martie 1945 –, Partidul Național Liberal nu se dă astăzi în lături de la nicio reformă, în niciun domeniu, păstrând însă principiile esențiale ale unui adevărat regim democratic, care nu se întemeiază pe violență, nici pe teroare, nici pe confiscări.”¹⁹

În schimb, Partidul Național Țărănesc admitea că statul poate recurge la exproprierea pentru a înlătura „exploatarea capitalistă și a intermediarilor”²⁰. Manifestul Program al P.N.Ț., publicat în *Dreptatea* la 16 februarie 1945, preciza că „transformarea marii proprietăți agricole în proprietate țărănească va fi una dintre preocupările de căpetenie în acest domeniu. Ca urmare, statul, reprezentant al interesului colectiv, are dreptul să procedeze la exproprierea, la împroprietărire, la cooperativizare, la cultura

comune, la comasare.”²¹ Pe de altă parte, Partidul Național Țărănesc socotea că „împărțirea pământului în loturi la țăranii ar fi avut ca efect nu numai o diminuare a producției agricole, ci și o modificare în structura culturilor, prin creșterea suprafețelor însământate cu porumb în dauna grâului și, ca urmare, o diminuare a stocurilor furnizate populației urbane.”²² De fapt, încă de la 10 februarie 1945, profesorul Gh. Zane, președintele Comisiei de Reformă Agrară a P.N.Ț., înaintase guvernului Rădescu un proiect „pentru expropriere și împroprietărire”, cu obiectivul de a contracara atacurile Partidului Comunist împotriva proprietății rurale.²³ În expunerea motivelor proiectului se arată că exproprierea propusă de comuniști avea ca obiectiv „transformarea marii proprietăți de exploatare a muncii țărănești în proprietate de muncă țărănească”, înlocuirea marii „proprietăți funciare capitaliste” cu mica proprietate țărănească²⁴. Principalele slăbiciuni ale proiectului comunist, subliniau reprezentanții P.N.Ț., erau: afectarea principiului proprietății, distrugerea stabilității sociale și micșorarea producției agricole. Înmulțirea micilor proprietăți țărănești s-ar fi făcut în detrimentul productivității. Întrucât micii proprietari nu dețineau decât un inventar agricol rudimentar, iar cunoștințele lor agrotehnice erau limitate, ei aveau posibilități reduse pentru a-și valorifica produsele pe piață. Tocmai din acest motiv țărăniștii pledau pentru înființarea unor ferme-model, a unor exploatari agricole de mari dimensiuni, dotate cu stațiuni agricole și zootehnice²⁵.

Noul guvern, instalat la 6 martie 1945, a anunțat ca prioritate înfăptuirea reformei agrare, fiindcă, așa cum declara Petru Groza, „în funcție de această reformă stă liniștea noastră socială, ordinea publică, consolidarea temeinică a acestei țări de plugari.”²⁶ Scopul reformei agrare, se preciza la capitolul I al

¹⁵ Ibidem, p. 311.

¹⁶ Ibidem, p. 312.

¹⁷ D. Șandru, *Reforma agrară din 1945 în România*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000, p. 73.

¹⁸ G. Moisa, *Colectivizare* ..., op. cit., p. 11.

¹⁹ Ioan Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente: 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, p. 210.

²⁰ G. Moisa, *Colectivizare* ..., op. cit., p. 11.

²¹ Idem.

²² D. Șandru, *Reforma agrară* ..., op. cit., p. 71.

²³ Șt. Costea, M. Lăronescu, Fl. Tănăsescu, *Agricultura românească. O perspectivă istorico-sociologică*, Editura Ararat, București, 2001, p. 92.

²⁴ Idem.

²⁵ Ibidem, p. 92 – 93.

²⁶ *Alianța* ..., op. cit., p. 319.

⁸ G. Moisa, op. cit., p. 10.

⁹ D. Șandru, *Colectivizare* ..., op. cit., p. 49.

¹⁰ S. Hartia, M. Dulea, *Constanța. Prima regiune colectivizată*, Editura Politică, București, 1960, p. 43.

¹¹ Idem.

¹² *Alianța* ..., op. cit., p. 306.

¹³ G. Moisa, *Colectivizare* ..., op. cit., p. 10.

¹⁴ *Alianța* ..., op. cit., p. 304.

Țărani bătând țărșul la împărțirea pământului în cursul aplicării reformei agrare în Oltenia, martie 1945. (martie 1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 4/1945

Decretului-lege nr. 187 din 23 martie 1945, era de a mări suprafețele arabile ale gospodăriilor țărănești care au mai puțin de cinci hectare și de a crea noi gospodării țărănești individuale pentru muncitorii agricoli fără pământ²⁷. Potrivit prevederilor legii, se expropriau, fără niciun fel de despăgubire, terenurile agricole care depășeau 50 de hectare, terenuri-

le aflate în diferite părți ale țării sau proprietățile agricole ale soțului sau soției²⁸. Odată cu pământul, suprafața expropriată reprezenta trei sferturi din totalul suprafeței deținute de moșieri, erau preluate și inventarul agricol, viu sau mort, tractoarele, batozele, combinele, acestea trecând în proprietatea statului²⁹. În felul acesta, marea proprietate privată din agricultură era lichidată, beneficiarul măsurii

fiind țăranimea fără pământ sau cu pământ puțin. Înainte de aplicarea reformei agrare din 23 martie 1945, proprietățile de peste 50 de hectare reprezentau 19,3 % din totalul suprafețelor cultivabile și doar 0,4 din numărul total al proprietarilor. Suprafețele între 10 și 50 de hectare constituiau 21,4 %, cele între 5 și 10 hectare, 26 % din suprafață, iar cele până la cinci hectare, 33,3 %. O statistică publicată în toamna anului 1948 arăta că proprietățile de până la un hectar reprezentau 7,1 % din suprafața totală, cele între 1 și 3 hectare, 26,2 %, iar cele între 3 și 5 hectare, 24,4 %, ceea ce înseamnă că aproape 60 %

²⁷ *Alianța ...*, op. cit., p. 322; Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănuș, *Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ, 1949 - 1962*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007, p. 20; D. Șandru, *Reforma agrară ...*, op. cit., p. 125.

²⁸ *Alianța ...*, op. cit., p. 322; O. Roske, F. Abraham, D. Cătănuș, *Colectivizarea agriculturii ...*, op. cit., p. 21.

²⁹ *Alianța ...*, op. cit., p. 323, 330.

din familiile țărănești profitaseră de pe urma măsurii susținute de Partidul Comunist³⁰. După datele publicate de Institutul Central de Statistică, în 1948 7,6 % din gospodăriile țărănești aveau sub 0,5 hectare, iar 9,6 % între 0,5 și 1 hectar. Cele mai multe familii țărănești se încadrau în categoria între 1 și 3 hectare, reprezentând 36,1 % din totalul gospodăriilor țărănești³¹. Totuși, aceștia nu dețineau decât 17,5 % din suprafața de pământ, față de 29,7 %, cât se aflau în proprietatea gospodăriilor țărănești cu terenuri cuprinse între 5 și 10 hectare³². În minoritate se aflau proprietățile de peste 10 hectare, care reprezentau doar 4,7 % din totalul familiilor țărănești și 15,3 % din suprafața agricolă a țării, și cele de peste 20 de hectare, cu doar 1 % din gospodăriile țărănești și 7,3 % din suprafața agricolă³³. Proletariatul agricol reprezenta doar 2,5 % din populația satelor³⁴.

Deși nu rezolva problema agrară din România, reforma din martie 1945 consolida poziția Partidului Comunist ca unic apărător al intereselor gospodăriilor țărănești și garant al micii proprietăți agricole³⁵. Dincolo de anularea influenței economice a marilor proprietari de pământ, reforma agrară, văzută ca un mijloc de câștigare a puterii, făcea din Partidul Comunist singura forță politică capabilă să repare vechi nedreptăți istorice, punând în felul acesta partidele de opoziție și monarhia în ipostaza de adversari ai progresului și emancipării³⁶. În realitate, reforma nu a creat o categorie de țărani independenți din punct din vedere economic și nici nu

a eliminat proletariatul agricol, estimat la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial la 700 000 de persoane³⁷. Doi ani mai târziu, numărul exploataților agricole care se ocupau de creșterea animalelor scădea la 1,2 %, față de 12 % în 1941, iar 2/3 din exploatații agricole erau obligate să cumpere produse agricole, pentru a-și acoperi necesarul pentru întreținerea familiei³⁸. Într-un comunicat emis de P.N.Ț. la 1 august 1945, se afirma că „nimeni nu știe cât pământ s-a luat, cui s-a împărțit, cine are dreptul la împrumut... Nesiguranta proprietății a contribuit la scăderea catastrofală a producției agricole”³⁹.

Pe tot parcursul confruntării politice, care a culminat cu alegerile din noiembrie 1946, liderii comuniști au negat că ar avea vreo intenție să declanșeze un program de colectivizare a agriculturii în România⁴⁰. La Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945, Ana Pauker declara că „statul ajută temeinic: reclădirea gospodăriilor țărănești trebuie să ocupe un loc important; actul de dreptate socială săvârșit prin reforma agrară este completat de grija statului pentru agricultori și agricultură, prin înființarea centrelor de închiriat mașini agricole, organizate, create și conduse de stat.”⁴¹. Tot Ana Pauker declara, în 1945, că „nimeni altul decât Partidul Comunist nu apără cu mai multă îndârjire proprietatea țăranului, a meșteșugarului, a micului comerciant.”⁴² La o ședință a conducerei Frontului Plugarilor, Petru Groza nega orice fel de intenție a guvernului de a trece a colectivizare: „Am stat de vorbă cu generalissimul Stalin multe ceasuri și îmi spunea: «Să lăsați plugărima și satele să meargă și să-și croiască singure sarea: nimic silit, nimic forțat. Să vă feriți să imitați: să nu faceți colhozuri și sovhozuri.»”⁴³ Promisiunile de menținere a proprietății țărănești au fost reluate în timpul campaniei

pentru alegerile din noiembrie 1946. Declarându-și sprijinul pentru continuarea reformei agrare, Partidul Comunist vedea în beneficiarii împrumutării principalei susținători ai schimbărilor politice din România: „Țăranii împrumutării trebuie să constituie principalul suport politic al forțelor democratice de la c. se afirmă în proiectul de rezoluție a Plenarei C.C. al P.C.R. din ianuarie 1946. Definitivarea reformei agrare, îndreptarea greșelilor săvârșite și înmânarea titlurilor de proprietate trebuie să capete caracterul unei largi acțiuni politice, care să inaugureze campania electorală în țară.”⁴⁴ Teohari Georgescu infirma, în iulie 1946, zvonurile privind o posibilă colectivizare: „Minciuni sunt toate acestea care vi se spun.”⁴⁵ La rândul său, Petru Groza, în campania pentru Blocul Partidelor Democratice, declara: „Nu facem colhozuri, așa cum vă sperie partidele istorice”⁴⁶. Cu puțin timp înainte de alegeri, se reînnoiau promisiunile de sprijin al țăranimii: „Guvernul democrat înțelege să sprijine proprietatea țărănească și, credincios angajamentelor luate prin platforma-program a Blocului Partidelor Democratice, el va căuta pe toate căile, mai ales prin credite ieftine, să întărească această proprietate”⁴⁷.

Mai târziu, eliberată de constrângerile contextului electoral, comuniștii vor considera că absența colectivizării din agenda lor politică fusese o eroare. „Nu am avut o linie clară, declară Alexandru Moghioros, în cadrul ședinței Biroului politic din 17 februarie 1949. Noi i-am combătut pe tovarășii care vorbeau de colhoz și agitatorii noștri, membrii de partid care lucrau la țară, spuneau: «Ferească Sfântul, nici n-avem de gând să facem

⁴⁴ Virgiliu Țărău, Ioan-Marius Bucur, *Strategii și politici electorale în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1998, p. 88.

⁴⁵ *Semnalul*, 31 iulie 1946, apud Octavian Roske (coord.), *Dosarul colectivizării agriculturii în România, 1949 – 1962*, studiul întocmit de Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții din Camera Deputaților, Parlamentul României, București, 1992, p. 1.

⁴⁶ *Semnalul*, 6 iunie 1946, apud O. Roske, *Dosarul...*, op. cit., p. 1.

⁴⁷ Bogdan Tănăsescu, *Colectivizarea între propagandă și realitate*, Editura Globus, București, f.a., p. 11.

³⁰ Dan Cătăneș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000, p. 15.

³¹ S. Hartia, M. Dulea, *Constanța...*, op. cit., p. 48; *Dezvoltarea economiei R.P.R. pe drumul socialismului, 1948 – 1957*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958, p. 205; O. Feneșan, *Dezvoltarea...*, op. cit., p. 65.

³² *Dezvoltarea economiei...*, op. cit., p. 205; O. Feneșan, *Dezvoltarea...*, op. cit., p. 65.

³³ O. Feneșan, *Dezvoltarea...*, op. cit., p. 66.

³⁴ *Alianța...*, op. cit., p. 427.

³⁵ D. Șandru, *Colectivizarea...*, op. cit., p. 50.

³⁶ Ș. Costea, M. Larișonescu, F. Tănăsescu, *Agri-cultura...*, op. cit., p. 96.

³⁷ D. Șandru, *Reforma...*, op. cit., p. 241.

³⁸ *Ibidem*, p. 246.

³⁹ I. Scurtu, *România...*, op. cit., p. 313.

⁴⁰ O. Roske, *Radiografia...*, op. cit., p. 90.

⁴¹ Marian Cojoc, *Dobroga, de la reforma agrară la colectivizarea forțată*, Editura Muntenia și Leda, Constanța, 2001, p. 31.

⁴² D. Șandru, *Colectivizarea...*, op. cit., p. 50.

⁴³ *Ibidem*, p. 51.

Adunarea de înființare
a unei cooperative
agricole de producție.
(1949) –
Fototeca online
a comunismului
românesc,
cota: 2/1949

colhoz.» sau: «Colhozul e bun în Rusia, unde au pământ mult, nu la noi.»⁴⁸

La rândul său, Constantin Pirvulescu observa, în cadrul Plenarei din 3 – 5 martie 1949: „Unii dintre tovarășii noștri, chiar îmi aduc aminte din campania electorală din 1946, spuneau: «Colhozul a fost la moșieri, noi nu facem colhoz, la noi n-avem condiții necesare pentru aceasta, ca în Rusia, ca să avem inținderi mari de pământ.»”⁴⁹

Schimbarea agendei politice a Partidului Comunist se produce la începutul anului 1948, când accentul se deplasează spre sublinierea importanței cooperatției ca mod de organizare a producției

agrară⁵⁰. Este un pas pregătit pentru declanșarea colectivizării Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3 – 5 martie 1949. Dintr-odată, mica proprietate țărănească, pe care Partidul o apărase în bătălia pentru înfăptuirea reformei agrare în toamna anului 1944 și apoi în primăvara anului 1945, nu mai constituie sursa bunăstării, factorul de stabilitate și progres în lumea satului⁵¹. Colectivizarea nu putea fi însă declanșată atâta timp cât mai existau mari suprafețe de pământ aflate în posesia moșierilor. Deși slăbiți economic după aplicarea reformei agrare și lipsindu-le suportul politic după eliminarea partidelor de opoziție și abolirea monarhiei, moșierii dețineau încă suprafețe de peste 50 de hectare, utilaje agricole și animale⁵².

În toamna anului 1948, Ministerul Agriculturii și Domeniilor Publice a solicitat direcțiilor agricole județene să întocmească o situație cu toate proprietățile mai mari de 50 de hectare. Statistica întocmită arăta că în România existau 7 703 proprietăți de 50 de hectare și mai mari, cu un total de 1 013 461 de hectare, care dispuneau de 6 553 de tractoare, 12 040 de batoze și 4 374 de secerători legători⁵³. Scopul adoptării Decretului nr. 83, la 2 martie 1949, era de a pune sub controlul statului atât suprafețele mari, cât și concentrările de inventar agricol, pentru a se împiedica „acțiunea de sabotare a planului de însământări și a producției agricole, pentru a asigura dezvoltarea agriculturii în Republica Populară Română”⁵⁴. Terenurile, clădirile și utilajele agricole

⁴⁸ Stenogramele ședințelor Biroului politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R., vol. II, 1949, ediție întocmită de Camelia Moraru et alii, Arhivele Naționale ale României, București, 2003, p. 73.

⁴⁹ Stenogramele ..., op. cit., vol. I, p. 128.

⁵⁰ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 91.

⁵¹ Idem.

⁵² Idem.

⁵³ G. Moisa, *Colectivizare ...*, op. cit., p. 14.

⁵⁴ O. Roske, F. Abraham, D. Cătănuș, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 86; G. Moisa, *Colectivizare ...*, op. cit., p. 15.

confiscate vor putea constitui mai târziu o bază de pornire pentru noile structuri colectiviste⁵⁵. Doar o mică parte din terenul arabil expropriat va fi dat în folosință veșnică țăranilor muncitori, dar și această improprietare va fi de scurtă durată, campania de colectivizare depozându-i de pământ pe toți locuitorii satelor⁵⁶. Pe de altă parte, aplicându-se pe suprafețe mari și folosindu-se de o evidență cadastrală imprecisă, aplicarea Decretului nr. 83 a dus și la confiscarea unor terenuri aflate în posesia țăranilor. Deși era gândită ca un act normativ care să fructifice efectele Legii nr. 187 din 23 martie 1945, măsura a afectat, după cum susține Dumitru Șandru, peste 9 000 de țărani, cu familiile lor⁵⁷.

Pentru a mări eficiența punerii în aplicare a Decretului nr. 83, la nivelul fiecărui județ s-au constituit echipe operative din trei – cinci persoane, în fruntea cărora de regulă se afla un membru al P.M.R. Echipele, alcătuite sub coordonarea Comitetului Județean al P.M.R., erau completate la fața locului cu milițieni de la postul comunal și unu – doi localnici, membri ai P.M.R. sau ai Frontului Plugarilor⁵⁸. Descinderile aveau loc între ora 12 noaptea și 3 dimineața, când proprietarilor de terenuri și utilaje li se aducea la cunoștință măsura confiscării, după care se trecea la evacuarea forțată a proprietarului împreună cu familia și stabilirea lor în domiciliu obligatoriu⁵⁹. O parte dintre marii proprietari vor fi arestați, judecați și condamnați, decretul prevăzând pedepse de până la 15 ani de muncă silnică pentru cei care „prin orice mijloace vor împiedica sau vor încerca să zădărnicească exproprierea prevăzută” în decret sau „vor vătăma, distruge, înstrăina, muta

sau micșora, prin orice mijloace, bunurile sau instalațiile supuse acestei exproprieri.”⁶⁰.

În aceste condiții, proprietarii nu aveau posibilitatea să salveze nimic din bunurile din gospodărie. „La orele 24, au venit în curte mai mulți milițieni, povestește Ioan Zub-Zaharia din comuna Horodnicu de Sus, județul Suceava, a bătut la ușa șefului de post Onatu, la care noi am deschis, și a intrat înăuntru, dându-ne ordin să ne îmbrăcăm. Eu, soția și fiica noastră, în jumătate de oră, ne-am deplasat cu toții pe jos la Primărie cu un minim de îmbrăcăminte și alimente, spunându-ne că mergem să dăm o declarație. Ajunși acolo, ne-au băgat într-un cămin ... Au pornit cu noi la Miliția – Rădăuți, unde ne-au introdus într-o cameră, la etaj. Am stat acolo, fără mâncare, până a doua zi seara, când ne-am îmbarcat într-un tren cu vite.”⁶¹ A urmat stabilirea în domiciliu obligatoriu în comuna Independența, județul Constanța. Într-un memoriu adresat ministrului agriculturii și domeniilor la 26 mai 1949, Constantin Angelescu, fost proprietar al moșiei Cătunu din județul Vlașca, solicita restituirea bunurilor confiscate cu ocazia aplicării Decretului nr. 83: „În ziua de 2 – 3 martie 1949, când am fost ridicat atât eu, cât și soția mea, Maria Angelescu, de către milițieni, și îndepărtați pe un viscol groaznic, nu am avut voie să ne luăm decât ce era pe noi. Astăzi suntem într-o stare foarte nenorocită, nu avem nici cămăși pe noi, suntem în cea mai neagră mizerie, neavând ce mânca.”⁶²

Plenara din 3 – 5 martie 1949 a arătat o reorientare a Partidului Comunist de la strategia bătăliei politice interne, în care accentul se pusese pe câștigarea de aliați prin utilizarea unui program reformist, cu angajamente ferme în favoarea protejării micilor proprietăți, spre un scenariu ideologic, în care aplicarea învățăturilor leniniste și a experienței staliniste devenea fundamentul politicii agrare din România⁶³. Întrucât teza lui

Lenin combătea proprietatea privată ca factor ce generează „capitalism și burghezie permanent, spontan și în proporție de masă”, măsura care se impunea era ca, după naționalizarea din industrie și confiscarea marii proprietăți din mediul rural, să urmeze desființarea proprietății asupra pământului⁶⁴. „Sarcina noastră, arătașe Lenin, este acum să trecem la cultivarea în comun a pământului, să trecem la marea gospodărie colectivă”⁶⁵. Deosebirile față de proletariat erau evidente, în opinia lui Stalin: „Țărănimea cu gospodărie individuală e o clasă aparte, care își bazează gospodăria pe proprietatea privată asupra uneltelor și mijloacelor de producție și care, din această cauză, se deosebește de clasa proletarilor, care își bazează economia pe proprietatea colectivă asupra uneltelor și mijloacelor de producție. Aceasta înseamnă, conchide Stalin, că țărănimea cu proprietate individuală e o clasă care generează și întreține capitaliști, chiaburi și, în general, tot felul de exploatați.”⁶⁶ „Soluția constă, spunea Stalin în 1927, la Congresul al V-lea al Partidului, în a uni treptat, dar fără oprire, prin presiune și prin exemplu și convingere, gospodăriile țărănești mici și foarte mici în mari gospodării bazate pe cultivarea pământului în comun, în întovărașiri, în colective ... Altă soluție nu există”⁶⁷. Gheorghiu-Dej a prezentat teza leninist-stalinistă ca pe un argument major al declanșării campaniei de colectivizare: „Victoria deplină a socialismului nu este posibilă atâta timp cât mai continuă să existe la orașe și sate proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, inclusiv asupra pământului.”⁶⁸

A două premisă ideologică susține că mica proprietate țărănească este incompatibilă cu progresul în agricultură, nefiind capabilă, după cum arăta Lenin, „să elibereze omenirea de starea de mizerie

⁵⁵ Dorin Dobrinuc, *Colectivizarea agriculturii și repressiunea împotriva țăranimii din România (1949 – 1962)*, în Ruxandra Cesereanu (coord.), *Comunism și repressiune în România. Istoria tematică a unui fraticid național*, Polirom, Iași, 2006, p. 111.

⁵⁶ Cezar Avram, *Politici agrare în Oltenia anilor 1949 – 1952. Mutații socioeconomice în satul românesc*, Editura de Sud, Craiova, 1999, p. 111.

⁵⁷ Dumitru Șandru, *Decretul 83/1949, în Arhivele Totalitarismului*, anul I, nr. 1, 1993, p. 137; D. Șandru, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 52.

⁵⁸ G. Moisa, *Colectivizare ...*, op. cit., p. 18.

⁵⁹ Ibidem, p. 19.

⁶⁰ O. Roske, F. Abraham, D. Cătănuș, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 87; G. Moisa, *Colectivizare ...*, op. cit., C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 109.

⁶¹ O. Roske, *Dosarul ...*, op. cit., p. 146 – 147.

⁶² A. Damian, F. Breazu, I. Bălan, *Colectivizare ...*, op. cit., p. 63.

⁶³ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 91.

⁶⁴ D. Șandru, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 53.

⁶⁵ O. Roske, *Dosarul ...*, op. cit., p. 3.

⁶⁶ O. Roske, *Dosarul ...*, op. cit., p. 2; Robert Levy, *Gloria și căderea Anei Pauker*, traducere de Cristina Pupeza și Ioana Gagea, Polirom, Iași, 2002, p. 83.

⁶⁷ C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 33.

⁶⁸ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 61.

și de aspirare în care se află masele.⁶⁹ Formula ideologică se suprapune în acest caz realității de pe teren. În toamna anului 1947, gospodăriile de 5 hectare sau mai puțin reprezentau 73 % din totalul suprafețelor agricole din România, în timp ce suprafețele de 10 hectare sau mai puțin, 19 %⁷⁰. Gheorghiu-Dej completa argumentația ideologică, folosind la rândul său date statistice: 75 % din populația României trăia la sate, în timp ce 95,7 % din pământul arabil se afla în proprietatea gospodăriilor țărănești⁷¹. 94 % din această suprafață se afla distribuită în proprietăți sub 10 hectare, adică mici și mijlocii⁷². Problema fărâmițării proprietăților țărănești fusese și în atenția specialiștilor în agricultură din perioada interbelică. De fapt, formula comasării micii proprietăți țărănești în cooperative constituite prin aderare voluntară a reprezentat, pentru unii specialiști din domeniul științelor agricole, o soluție pentru numeroasele probleme cu care se confrunta agricultura românească. În 1931, G. Ionescu-Șișești a elaborat un proiect de lege a asociațiilor pentru îmbunătățirea agriculturii, blocat însă datorită opoziției Partidului Național Țărănesc, care se temea că în felul acesta s-ar ajunge la socializarea proprietății⁷³.

Din experiența sovietică venea și soluția divizării țărănimii în trei categorii, Partidul Comunist găsimdu-și aliați în rândurile țăranilor cu pământ puțin sau fără pământ, pentru a lupta împotriva „burgheziei satelor”. Formulată de Lenin, strategia alianței fusese pusă în aplicare de Stalin, țărănimea săracă devenind „un reazem al clasei muncitoare de la sate.”⁷⁴ Programul colectivizării anunțat la Plenara din 3 – 5 martie 1949 copia, de fapt, modelul stalinist aplicat în perioada „mării coticuri”: „Ne sprijinim pe țărănimea săracă, strângem alianța cu țărănimea mijlocie și ducem o luptă neîntreruptă

⁶⁹ Ibidem, p. 60.

⁷⁰ R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 83.

⁷¹ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 52.

⁷² Ibidem, p. 53.

⁷³ D. Șandru, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 46.

⁷⁴ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 16, 63.

împotriva chiaburimii.⁷⁵ Liderii de partid recunoșteau că „burghezia satelor”, chiaburimea, deținea „poziții economice în sat, ținând într-o măsură destul de mare în dependență celelalte părți ale țărănimii”⁷⁶. Întrucât țărani înstăriți erau singurii capabili să mobilizeze o posibilă rezistență împotriva colectivizării, loviturile propagandei, ajutate de reglementările juridice și de presiunile administrației locale, au fost îndreptate la început spre „bogătanii” satelor, simbolurile lumii vechi, expresia celei mai „nemiloase lăcomii”, „exploatații”, care urmau să primească acum, prin aplicarea programului de emancipare a satului, o „binemeritată pedeapsă.”⁷⁷ Noua lume, întruchiparea progresului și a belșugului, ar fi trebuit să înlocuiască vechea orânduire pe care țărani înstăriți o susținuseră, asprindu-i pe cei săraci, aceștia reprezentând, după datele comunicate la Plenara din 3 – 5 martie 1949, 57 % din totalul populației de la sate.⁷⁸ La rândul său, țăranul mijlocăș era reprezentat de 35,7 % din numărul total de gospodării, având în proprietate 51 % din suprafața agricolă și arabilă.⁷⁹ În bătălia cu „bogătanii” satelor, Partidul Comunist ar fi trebuit să aibă de partea sa 58,9 % din proprietarii de terenuri, pe cei cu suprafețe de până la 5 hectare, și încă 17,9 %, pe cei cu suprafețe între 5 și 10 hectare.⁸⁰ Dincolo de promisiunea unei vieți mai bune, țărnimea săracă era chemată să participe la reimpărțirea puterii, eliminarea celor înstăriți anunțând o redistribuire a zonelor de influență în comunitate locală. „Deși domină mica gospodărie, greutatea ei specifică este neînsemnată, pentru că ceea ce produc nu le ajunge nici pentru hrana lor”, observa Gheorghiu-Dej la

ședința Biroului politic din 17 februarie 1949. „Ca masă reprezintă însă o forță pe care Partidul se poate sprijini și o poate mobiliza pentru transformarea socialistă a agriculturii.”⁸¹ Statisticile arată o preponderență a țăranilor săraci în nucleul fondator și în comitele de conducere ale G.A.C.-urilor. Raportul de forțe se schimbă însă în interiorul G.A.C.-urilor, unde va fi stimulată prezența țăranilor mijlocăși, mai ales a celor capabili să aducă în zestrea structurilor colectiviste terenuri, unelte și animale.⁸²

O politică bazată doar pe aplicarea necondiționată a luptei de clasă ar fi avut însă urmări grave asupra situației economice. Chiar în timpul Plenarei din 3 – 5 martie 1949, Gheorghiu-Dej avertizase asupra acestui pericol: lichidarea rapidă a chiaburimii putea lăsa orașele fără nicio posibilitate de aprovizionare cu pâine.⁸³ La rândul său, Ana Pauker atrăgea atenția, în martie 1952: „Să avem grijă a nu desființa chiaburii, ci să le dăm posibilitatea să-și poată lucra pământul”⁸⁴. Marin Jianu, ministru adjunct, dădea detalii, în februarie 1953, privind campania de reprimare a chiaburimii sub mandatul lui Teohari Georgescu la Ministerul Afacerilor Interne: „Georgescu mi-a spus să luăm câte 1 – 2 chiaburi pe ici-colea, fără a-i speria pe ceilalți, deoarece avem nevoie de ei să producă”⁸⁵. „Chiaburii nu trebuiau tulburați, a adăugat Teohari Georgescu, pentru că nu ar fi rămas nimeni să lucreze pământul.”⁸⁶ Decretul nr. 308/1953, care preciza că toate terenurile părăsite sau nelucrate aflate în posesia unor cetățeni sau a unor persoane fizice treceau în proprietatea statului, pe baza unor cereri înaintate unor comisii, îi exceptau pe chiaburi, aceștia urmând să-și lucreze în continuare terenurile și să aprovizioneze fondul de stat prin cote la diverse produse agricole.⁸⁷

Recursul la scenariul ideologic sovietic își găsește cel puțin două explicații. Mai întâi, formula

învocării „marilor realizări” sovietice putea invada orice acuză de infidelitate față de Moscova. Aplicarea experienței agriculturii sovietice, de la metodele de înființare a G.A.C.-urilor până la folosirea ultimelor descoperiri ale științei sovietice, consacrau un comportament politic corect în raport cu marele aliat.⁸⁸ Strategia anunțată de Gheorghiu-Dej la Plenara din 3 – 5 martie 1949 relua, de fapt, teza avansată de Rezoluția Biroului informativ din iunie 1948: „Pentru a lichida cu succes chiaburimea ca clasă, și deci pentru a lichida elementele capitaliste la țară, Partidul trebuie să desfășoare în prealabil o îndelungată muncă pregătitoare în vederea îngrădirii elementelor capitaliste de la sate, în vederea întăririi alianței dintre clasa muncitoare și țărnime sub conducerea clasei muncitoare, în vederea dezvoltării industriei socialiste, capabile să organizeze producția de mașini necesare muncii colective în agricultură.”⁸⁹ Leonte Răutu admitea, la aceeași Plenară, că materialul supus dezbaterii „se inspiră din experiența Uniunii Sovietice. Documentul acesta pornește de la ideea stalinistă că socialismul la țară este colhoz.”⁹⁰ Leonte Răutu sublinia că documentul propus spre dezbateră la Plenară oferă pentru prima oară „un tablou al relațiilor sociale la țară. Acest document aplică teoria marxist-leninistă asupra transformării socialiste a satului, în condițiile concrete ale țării noastre. Acest document se inspiră din experiența Uniunii Sovietice. Documentul acesta pornește de la ideea stalinistă că socialismul la țară este colhoz, iar colhoz înseamnă principiul socialist de protejire a muncii, proporțional cu munca depusă.”⁹¹ La rândul său, Miron Constantinescu cita din Rezoluția „Munca la țară”, adoptată de Congresul al XV-lea al P.C. (b) din Uniunea Sovietică, susținând că „tezele staliniste se verifică și la noi întocmai”⁹². Despre testul fidelității este vorba și în declarațiile Anei Pauker făcute

⁷⁵ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 63; D. Șandru, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 53.

⁷⁶ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 16.

⁷⁷ Ion Spătan, *Iconografia colectivizării: „Demascarea diversilor chiaburești”*, în *Arhivele Totalitarismului*, anul I, nr. 1, 1993, p. 68 – 72.

⁷⁸ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 81; D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 15; *Dezvoltarea economiei ...*, op. cit., p. 206.

⁷⁹ *Dezvoltarea economiei ...*, op. cit., p. 206; D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 15.

⁸⁰ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 82.

⁸¹ *Stenogramele ...*, op. cit., vol. I, 1949, p. 77.

⁸² O. Roske, *Dosarul ...*, op. cit., p. 59.

⁸³ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 92.

⁸⁴ R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 108.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 104.

⁸⁶ *Idem*.

⁸⁷ C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 121 – 122.

⁸⁸ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 84; C. Degețaru, O. Roske, *Știința biruitoare*, p. 47 – 50.

⁸⁹ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 12.

⁹⁰ *Stenogramele ...*, vol. II, 1949, p. VI.

⁹¹ *Ibidem*, p. 148.

⁹² *Ibidem*, p. VI.

Momentul votării
la alegerea consiliului
de conducere
al unei gospodării
agricole colective.

(1949) –
Fototeca online a
comunismului românesc,
cota: 7/1949

Se alege Consiliul de Conducere al Gospodăriei Colective.

cu un an înainte: „Istoria Partidului Bolșevic arată limpede clasei noastre muncitoare cum anume să realizeze una din învățăturile de bază ale lui Lenin și Stalin, alianța cu țărănimia muncitoare sub conducerea proletariatului [...] Și tot istoria Partidului Bolșevic ne arată mai departe cum să transformăm această alianță – temelia regimului nostru de democrație populară – într-un bloc de nezdruccinat, într-o forță de nebiruit a progresului economic și social și a înfloririi țării noastre”⁹³ Gheorghiu-Dej va rămâne fidel și mai târziu acestei strategii, fiindcă la 5 martie 1954, el remarcă, într-un articol publicat în revista *Pentru pace trairnică, pentru democrație populară*: „Fizionomia morală și social-politică a națiunii socialiste este determinată de alianța dintre clasa muncitoare și țărănimie, urmărind construirea victorioasă a socialismului.”⁹⁴

Abaterile de la linia Cominformului ar fi putut duce la pierderea funcției și ierarhia de partid sau la pierderea libertății, așa cum s-a întâmplat în Polonia cu Gomulka⁹⁵. În momentele de cumpănă din timpul desfășurării campaniei de colectivizare, liderii P.M.R. au consultat Moscova, pentru a evita o îndepărtare periculoasă de voința Kremlinului. După ședința Biroului politic din februarie 1951, în timpul căreia Gheorghiu-Dej a expus posibilitatea trecerii la întovărășiri, variantă respinsă de Ana Pauker și Vasile Luca, care susțineau formarea în continuare a gospodăriilor agricole, forme mai apropiate de modelul colhoznic, s-a decis trimiterea unei delegații la Moscova, pentru a se afla opinia lui Stalin.

forțată, vol. I – II, Muzeul Județean Teleorman, Editura Tipoeal, Alexandria, 2004, p. 49.

⁹³ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea...*, op. cit., vol. I, p. 13; Ion Constantin, *Polonia în secolul totalitarismelor, 1918 – 1989*, Institutul Național pentru Studii Totalitarismului, București, 2007, p. 437.

Hotărârea C.C. al P.M.R. din septembrie 1951 poate fi văzută ca rezultat al acestei vizite, Stalin avizând proiectul lui Gheorghiu-Dej⁹⁶. Intensificarea operațiunilor de colectare s-ar datora tot intervenției sovietice. Sosită la București în septembrie 1951 pentru a oferi sprijin pregătirilor pentru cea de-a doua reformă monetară, o comisie sovietică a făcut presiuni pentru întărirea GOSTAT-urilor, măsură amânată de autoritățile române, din cauza rezistenței țărănilor. Sub asaltul colectivelor de produse agricole, țărăniile vor fi nevoite să se înscrie în G.A.C., pentru a se bucura de reduceri⁹⁷.

Intensitatea afirmării testului de fidelitate față de Uniunea Sovietică îndepărta de fapt Partidul Comunist de la datele realității. Cu cât erau mai puternice dovezile de atașament, cu atât erau mai slabe șansele unei rezolvări reale a problemei agrare în România. Încă de la Plenara din 3 – 5 martie 1949, Gheorghiu-Dej declarase: „Avem datoria să ducem în mod sistematic o campanie largă de propagandă și agitație la țară, care să arate succesele imense ale gospodăriei colective în Uniunea Sovietică și metodele sovietice de organizare.”⁹⁸ Experiența Uniunii Sovietice era prezentată ca un precedent demn de urmat: „Ce înseamnă socialismul în agricultură ne arată înflorirea agriculturii colhoznice a U.R.S.S [...] Agricultură sovietică, bazată pe gospodăria agricolă colectivă, este cea mai productivă din lume.”⁹⁹ Presa de partid a susținut energic acest discurs, promovând tema superiorității modelului colhoznic: „Calea pe care au mers țărăniile sărace și mijloacele din Uniunea Sovietică, calea către marea gospodărie

⁹⁶ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea...*, op. cit., vol. I, p. 29.

⁹⁷ Robert Levy, *Primul val al colectivizării: politici centrale și implementare regională, 1949 – 1953*, în Dorin Dobrinuc, Constantin Iordachi (ed.), *Țărănimia și puterea...*, op. cit., p. 76.

⁹⁸ Gheorghie Gheorghiu-Dej, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimia muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la Ședința Plenară a C.C. al P.M.R. din 3 – 5 martie 1949*, ediția a II-a, Editura P.M.R., 1952, p. 73.

⁹⁹ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea...*, op. cit., vol. I, p. 19.

⁹³ C. Avram, *Politici...*, op. cit., p. 38.

⁹⁴ Constantin Țintăriu, (coord.), *Colectivizare în Teleorman (1949 – 1962). Rezistență și acceptare*

agricolă colectivă, este singura cale salvatoare pentru țărani muncitori din lumea întreagă.¹⁰⁰ În proiectul de statut al gospodăriilor agricole colective, publicat în aprilie 1953, se preciza că scopul urmărit este ca țărănimea să urmeze „singura cale justă pentru țărănimea muncitoare pe drumul construirii socialismului, după exemplul țărănimii colhoznice din Uniunea Sovietică.”¹⁰¹

Invocarea modelului sovietic mai avea un dezavantaj. Asociat colhozului sovietic, planul de colectivizare le aducea aminte țăranilor de toate nenorocirile bolșevismului. Deposezați de pământ, supuși la cote înrobitoare, țăranii înstăriți, dar și mulți reprezentanți ai țărănimii mijlocașe sau chiar sărace, descriau campania de colectivizare drept o încercare de impunere a colhozului sovietic în satele din România¹⁰². Liderii de partid erau conștienți de acest handicap. Vasile Luca atrăgea atenția că istoriile despre colhozuri „au pătruns adânc în sânul țărănimii și au creat o atmosferă de teamă.”¹⁰³ Pe țărani îi neliniștea tocmai insistența cu care Partidul încerca să lege dezvoltarea agriculturii în România de viața colhozurilor din Uniunea Sovietică. „Tot așa ați mai spus și în 1946, că nu facem gospodărie colectivă, și iată că acum facem și colhozuri”, a fost replica dată unui activist trimis în campania de colectivizare în regiunea Galați¹⁰⁴. Învățătorul Dumitru Aniței din satul Mircești, comuna Tăcuta, județul Vaslui, își amintește: „Războiul se terminase; cei care fuseseră pe frontul rusesc și cunoșteau situația agriculturii de acolo nici nu voiau să audă” de colectivizare¹⁰⁵. Somat să intre în G.A.C., țăranul mijlocaș Juncu

Semnarea actului de constituire a cooperativei agricole de producție din Ceamurlia de Jos, județul Tulcea. (1949-1950) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 12/1949

Vasilescu, cu cinci hectare de pământ și șapte copii, declara „că nu merge el în colhoz, să mănânce din cazan, că el a fost în Rusia și știe cum este acolo.”¹⁰⁶ În comuna Slobozia-Mândra, județul Teleorman, țăranii refuzau să semneze declarațiile de adeziune, fiindcă nu doreau „să lucreze pământul în comun”¹⁰⁷.

Fără cadre specializate, lipsite de o infrastructură de întindere națională și marcați de efortul de a plăti reparațiile de război, liderii de partid erau

totuși conștienți că nu vor putea repeta experiența colectivizării staliniste, impunând un ritm rapid încă de la început. Chiar în timpul Plenarei din 3 - 5 martie 1949, Gheorghiu-Dej recunoștea nivelul slab de dotare tehnică al S.M.T., slabele performanțe ale G.A.S., care ar fi trebuit să funcționeze ca model, și lipsa cadrelor specializate¹⁰⁸. „Avem nevoie de 30 000 de tractoare, observa Gheorghe Vasilichi la aceeași Plenară. Cu industria noastră și cu posibilitățile noastre de import, nu putem

¹⁰⁰ *Scănteia*, 28 octombrie 1949, apud B. Tănăsescu, *Colectivizarea...*, op. cit., p. 45.

¹⁰¹ *Scănteia*, 11 aprilie 1953, apud B. Tănăsescu, *Colectivizarea...*, op. cit., p. 45.

¹⁰² O. Roske, *Radiografia...*, op. cit., p. 82.

¹⁰³ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea...*, op. cit., vol. I, p. 14.

¹⁰⁴ Dan Cătănuș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiuni politice*, vol. II, 1953 - 1956, Institutul Național pentru Studii Totalitarismului, București, 2005, p. 19.

¹⁰⁵ O. Roske, *Dosarul...*, op. cit., p. 25.

¹⁰⁶ Idem.

¹⁰⁷ C. Țințariu, *Colectivizare...*, op. cit., vol. I, 50.

¹⁰⁸ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea...*, op. cit., vol. I, p. 65.

avea așa de repede cât avem nevoie.”¹⁰⁹ Ministrul agriculturii, Vasile Vaida, remarcă în 1950 slaba dotare tehnică a noilor structuri colectiviste: „Noi vedem că, la crearea gospodăriilor colective, vin câte 50 – 60 de familii de țărani cu câte 30 de căruțe, un cal sau două vaci, în cel mai bun caz [...] Ne aflăm într-o situație foarte grea cu mecanizarea.”¹¹⁰ Producția anuală de tractoare în România era în 1950 de 3 466, pentru ca abia în 1960 să se ajungă la o producție de 17 102 tractoare¹¹¹. Nici problema cadrelor de conducere pentru noile gospodării agricole colective nu putea fi neglijată, Ana Pauker recunoscând, în mai 1949, într-o ședință a Secretariatului P.M.R., că „nu vom putea avea de la început președinți în stare să conducă o gospodărie mare.”¹¹² Colectivizarea ar fi avut succes numai dacă, așa cum arăta Vasile Luca, producția agricolă ar fi crescut, stimulându-i astfel pe țărani săraci și pe cei mijlocași să „crezee cooperativele de producție.”¹¹³ În aceste condiții, o colectivizare masivă, după modelul campaniei ordonate de Stalin în sfârșitul anilor 1920, era de neconceput în România. „Așadar, atâta timp cât noi n-am creat baza tehnică și cadrele necesare – se afirmă în Rezoluția Ședinței Plenare a C.C. al P.M.R. din 3 – 5 martie 1949 – atâta timp cât n-am intensificat încă munca de lămurire temeinică a maselor țărănimii muncitoare, pentru ca aceasta să treacă de bunăvoie la organizarea agriculturii colective, ar fi greșit și păgubitor de a trece la o colectivizare masivă”¹¹⁴.

În plan secund, unii lideri de partid credeau că experiența campaniei de colectivizare din Uniunea Sovietică putea fi folosită ca îndreptar pentru stabilirea priorităților pe teren. Prudența din primii ani de colectivizare în România poate să fi fost influențată

de strategia leninistă a pașilor mărunți. Lenin avertizase în 1919 că o atitudine agresivă față de țărănimea mijlocașă ar fi putut compromite proiectul colectivizării¹¹⁵. Strategia colectivizării graduale fusese însă formulată de Engels: „Sarcina noastră față de micul țăran este, în primul rând, să transformăm gospodăria sa privată și proprietatea sa particulară într-una cooperatistă, nu prin violență, ci prin puterea exemplului și acordându-i sprijinul societății pentru acest scop.”¹¹⁶ Despre o abordare prudentă, în care un rol important îl avea „o îndelungată muncă pregătitoare în vederea îngrădirii elementelor capitaliste de la sate”, se vorbește și în Rezoluția Biroului informativ din 1948, un punct de referință pentru documentele partidelor comuniste din toate statele blocului sovietic¹¹⁷. Conștient de dificultățile pe care regimul comunist ar fi putut să le întâmpine la începutul campaniei de colectivizare, Gheorghiu-Dej recomanda ca la început să se treacă doar la „organizarea unui număr restrâns de gospodării agricole colective, acolo unde țărani săraci și mijlocași vor fi hotărâți a trece la o asemenea organizare a agriculturii.”¹¹⁸ În ianuarie 1951, Ana Pauker și Secția agrară au propus Comitetului Central să se întocmească Circulara nr. 13, care prevedea de pedese ce mergeau până la excluderea din Partid și proces penal pentru acei activiști sau funcționari din administrația locală care îi obligau pe țărani să intre în G.A.C.¹¹⁹ Emisă la 30 ianuarie 1951, Circulara atrăgea atenția că „orice presiune economică sau administrativă față de țărani muncitori pentru a-i determina să intre în gospodăria colectivă va fi sancționată cu severitate.”¹²⁰ În Hotărârea C.C. al P.C.R. din septembrie 1951, se preciza că orice fel de metodă de constrângere sau de presiune economică

sau administrativă va fi sancționată cu excluderea din Partid și, în funcție de gravitatea cazului, cu sevizarea organelor de cercetare penală¹²¹.

Scăderea ritmului colectivizării a fost confirmată și de proiectele pentru planul cincinal, Ministerul Agriculturii urmând să raporteze doar o colectivizare a 40 % din suprafața agricolă a țării până la sfârșitul anului 1955, față de 60 %, cât se prevăzuse anterior¹²². De fapt, ritmul va fi chiar mai scăzut decât cel prevăzut de Ministerul Agriculturii. Dacă în primul an și jumătate de colectivizare se constituiseră în medie 57 de gospodării colective pe lună, în următoarele nouă luni, până în septembrie 1951, creșterea în medie a numărului de structuri colectivistice constituie va fi de doar șase pe lună¹²³. Încetinirea ritmului explică de ce, la începutul anului 1952, România raporta cea mai mică suprafață colectivizată dintre toți sateliții Uniunii Sovietice¹²⁴. Că recursul la politica pașilor mărunți a constituit permanent o formulă de rezervă o dovedește și apelul lui Gheorghiu-Dej la temporizare, chiar și atunci când ritmul colectivizării se intensificase ca urmare a directivelor primite de la organele centrale: „Aici e pericolul – observa Gheorghiu-Dej într-o ședință a Biroului politic la 26 aprilie 1960 – ca organele locale să nu săvârșască asemenea abateri care să ne coste ... Să nu facem întreceri între regiuni și să stabilim din birou cât să crească numărul întovăririlor. Eu vă sfătuiesc să mai așteptați. Să nu ne facem singuri greutateți.”¹²⁵

Prin violența metodelor și ritmul adevizării, finalul colectivizării situează totuși România într-o posibilă comparație cu experiența Uniunii Sovietice. Sub presiunea lui Stalin, creșterea procentului de gospodării țărănești colectivizate a avut o dinamică spectaculoasă: de la 3,9 % în 1929, la 23,6 % în 1930, apoi la 52,7 % în 1931, 61,5 % în 1932 și 65 % în 1933¹²⁶. „Numai în ulti-

¹⁰⁹ *Stenogramele ...*, op. cit., vol. II, 1949, p.154.

¹¹⁰ R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 84.

¹¹¹ *Alianța ...*, op. cit., p. 448; O. Feneșan, *Dezvoltarea ...*, op. cit., p. 78.

¹¹² R. Levy, *Primul val ...*, op. cit., p. 67.

¹¹³ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 81.

¹¹⁴ *Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, 1948 – 1950*, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1951, p. 94.

¹¹⁵ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 13.

¹¹⁶ Karl Marx, Friedrich Engels, *Opere alese*, vol. II, Editura de Stat pentru Literatură Politică, 1955, p. 473, apud *Dezvoltarea economiei*, p. 214 – 215.

¹¹⁷ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 62.

¹¹⁸ *Ibidem*, p. 65.

¹¹⁹ R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 92.

¹²⁰ C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 53.

¹²¹ *Alianța ...*, op. cit., p. 470.

¹²² R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 93.

¹²³ B. Tănăsescu, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 58.

¹²⁴ R. Levy, *Gloria ...*, op. cit., p. 93.

¹²⁵ C. Țințariu, *Colectivizare ...*, op. cit., vol. I, 60.

¹²⁶ I. V. Stalin, *Raportul de activitate al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. la Congresul al XVIII-lea al Partidului,*

Semnarea cererilor de constituire a primelor gospodării colective la Slobozia, Mândra, raionul Măgurele. (1949) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 9/1949

mele două luni, decembrie și ianuarie, declara Gheorghiu-Dej la sfârșitul lunii ianuarie 1962, au intrat în gospodării agricole colective un număr de 205 000 de familii țărănești, cu o suprafață totală de aproape 600 000 de hectare de teren agricol.¹²⁷ Prin comparație, în perioada 1949 – 1956 intraseră în structurile colectiviste 231 407 familii țărănești¹²⁸. Și creșterea suprafețelor agricole s-a făcut

într-un ritm accelerat în finalul colectivizării din România. În iulie 1959, 67 % din suprafața agricolă a țării se afla în sectorul socialist, în iunie 1960, 78 %, în martie 1961 se ajunsese la 82,2 %, în iunie 1961 la 83,18 %, iar aprilie 1962, la 93,4 %¹²⁹.

Începuturile colectivizării, dacă ar fi să le comparăm cu cele din Bulgaria sau Cehoslovacia, au fost însă timide. Până la sfârșitul anului 1949, se constituiseră doar 56 de gospodării agricole colective, cuprinzând 4 085 de familii țărănești¹³⁰.

În timp ce în România procentul țăranilor cuprinși în structuri colectiviste ajunsese în 1955 abia la 11,5 %, față de 0,1 % în 1949, în Bulgaria, după șase ani de colectivizare, în 1962, existau 2 736 de cooperative agricole, care reprezentau 52 % din totalul gospodăriilor agricole și 62 % din pământul cultivat. În Cehoslovacia, în 1953, 44 % din pământurile arabile aparțineau statului și cooperativei, iar procentul satelor cooperativizate era de 50 %¹³¹.

¹²⁶ *26 ianuarie 1934*, Editura P.M.R., București, 1951, p. 89; O. Roske, *Dosarul ...*, op. cit., p. 7.

¹²⁷ C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 79.

¹²⁸ Idem.

¹²⁹ B. Tănăsescu, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 63.

¹³⁰ *Alianța ...*, op. cit., p. 441.

¹³¹ *Alianța ...*, op. cit., p. 480; C. Avram, *Politici ...*, op. cit., p. 40.

Chiar dacă măsurile luate în favoarea țărănimii în 1945, urmate apoi de programul de emancipare a țărănimii sărace declanșat în martie 1949, aveau un marcat profil propagandistic, desfășurarea pe teren a campaniei, agenda legislativă și tot pachetul de măsuri administrative nu puteau ignora experiența trecutului și greșelile comise de partidele politice în perioada interbelică¹³². Criticii reformei agrare din 1921 atribuiu eșecul acestei măsuri unei aplicări prea lente, exproprierea și împroprietărirea prelungindu-se peste două decenii¹³³. Reforma agrară înfăptuită după Primul Război Mondial fusese criticată chiar de unele cercuri politice din perioada interbelică. Specialiști în politici agrare din acei ani arătau că, pentru a-și asigura independența economică, o familie țărănească ar fi trebuit să posede minimum cinci hectare, condiție pe care împroprietărirea din 1921 nu reușise s-o îndeplinească¹³⁴. Absența unui program accesibil de credite pentru familiile cu loturi mici blocase orice posibilitate de creștere economică. Politica fiscală, lipsa facilităților acordate gospodăriilor țărănești și prețurile mici la produsele agricole nu au constituit nici ele un motiv de încurajare pentru producătorii rurali¹³⁵. Pe de altă parte, dezinteresul statului pentru dotarea cu mașini și tractoare a gospodăriilor țărănești a accentuat decalajul dintre România și alte țări din Europa la capitolul productivitate în exploatarea agricole¹³⁶. Taxele de import pentru mașini și utilaje agricole erau atât de ridicate, încât puține familii țărănești își puteau permite să treacă la achiziționarea lor¹³⁷. Deși promise încă din 1919 că va sprijini lucrările pentru reforma agrară, cooperția rurală, învățământul de la țară și în special învățământul cu profil agricol, precum și creditele pentru valorificarea cerealelor, cele mai multe angajamente ale Partidului Național Liberal, așa cum

observa I. G. Duca în 1933, rămăseseră doar pe hârtie¹³⁸. Instalat la putere în noiembrie 1928, Partidul Național Țărănesc nu a reușit să pună în practică angajamentele ideologiei agrariene, măsurile pentru reorganizarea cooperăției și îmbunătățirea creditului agricol neavând o influență benefică asupra micilor gospodării¹³⁹.

Retorica mobilizatoare a regimului a căutat să anexeze campania de colectivizare unui vast program de modernizare a țării. Sub stindardul emancipării, se prefigura o schimbare spectaculoasă a vieții țărănelui din România, evocarea discrepanțelor din perioada interbelică oferind propagandei de partid un suport pentru lansarea proiectelor de modernizare¹⁴⁰. Renunțarea la pământ, uneltele și animale, intrarea într-un perimetru constituit din totalitatea micilor proprietăți dintr-o așezare, ar fi trebuit să fie urmată de efecte benefice asupra nivelului de trai pentru fiecare membru al marii proprietăți, constituite, după cum susținea propaganda oficială, prin acordul fiecărui membru. „Scopul urmărit de noi – se spune în actul de constituire al Gospodăriei Colective *Partizanii Păcii* din comuna Săpânța, județul Maramureș, din iulie 1950 – este ca printr-o muncă organizată în comun și cu mijloace comune de producție să asigurăm victoria asupra chiaburilor, exploataților și dușmanilor celor ce muncesc, să înlăturăm mizeria și întunericul în care ne-am zăcut până în prezent, să obținem o producție agricolă mare, să îmbunătățim condițiile de muncă, precum și să ne asigurăm un trai mai bun și fericit”¹⁴¹. Promisiuni privind creșterea nivelului de trai fuseseră făcute încă din primele zile de campanie. Raportul Secției agrare a Comitetului Central din 5 octombrie 1950 menționa că „s-a promis [...] că statul va da colectivștilor îmbrăcăminte, cooperativa va fi numai a colectivștilor, că vor primi pentru o zi de muncă cantități mari de cereale, că statul

va face creșă, palat cultural, că vor primi funcții de stat etc”¹⁴². Mulți țărani se alătură structurilor colectiviste în speranța unei vieți mai bune. „Am intrat în întovărire, că am crezut că o să fie bine – povestește Aurel Coman, deținătorul unei suprafețe de sub două hectare. Umblau activiștii cu propaganda și ziceau că o să fie mai bine în întovărire.”¹⁴³ După ce a intrat în întovărire, Aurel Coman a primit serviciu, devenind mai târziu președinte al Sfatului Popular și președinte al G.A.C.-ului din Ocnița¹⁴⁴. În procesul verbal de constituire a G.A.C.-ului *Tim-puri Noi* din comuna Belitori, județul Teleorman, din 11 septembrie 1949, se precizează că „țărani săraci din mai multe comune din țară, dându-și seama de mizeriile îndurate și lipsurile avute, au pornit să închege viața în comun, punând la un loc pământul, uneltele și forțele proprii, pornind să pună capăt lipsurilor și greutăților de până acum [...] Învățând tot mai mult, gospodăriile noastre colective înființate și cele ce se vor înființa vor fi ca exemplu de îndestulare pentru oamenii muncii din țara noastră.”¹⁴⁵

Belșugul din casele colectivștilor a fost utilizat ca temă de propagandă în toate campaniile de asimilare forțată. „În satul Sâmbăta Nouă, țărani muncitori cu gospodărie individuală care au mers împreună cu agitatorii acasă la colectivistul Ion Drugă au înțeles mult mai bine ce înseamnă viața în gospodăria colectivă. Un om nevoiaș cu zece copii, care slugărise o viață întreagă la boieri și la chiaburi, ajunsese, de când era în gospodăria colectivă, să-și facă casă nouă, să-și îmbrace copiii, să-și cumpere aparat de radio și altele. Podul și cămara erau pline cu produse permise de la gospodăria colectivă. Într-un singur an primise 4 644 kg de grâu, 2

¹³² O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 85.

¹³³ D. Șandru, *Colectivizarea ...*, op. cit., p. 47.

¹³⁴ Ibidem, p. 46.

¹³⁵ Ibidem, p. 47.

¹³⁶ Idem.

¹³⁷ Dumitru Șandru, *Satul românesc între anii 1918 și 1944*, Casa de Presă și Editură „Cronica”, 1996, p. 243.

¹³⁸ Ibidem, p. 245.

¹³⁹ Ibidem, 251.

¹⁴⁰ O. Roske, *Radiografia ...*, op. cit., p. 81.

¹⁴¹ Andreea Dobeș, Gheorghe-Mihai Bărlea, Robert Furtôs, *Colectivizarea agriculturii în Maramureș. Contribuții documentare (1919 – 1962)*, Fundația Academia Civică, București, 2004, p. 126.

¹⁴² Dan Cătănuș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România. Represiunea*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2004, p. 24.

¹⁴³ Florin Cioșan, *Colectivizarea agriculturii. Studii de caz (localitățile Teaca și Ocnița, județul Bistrița-Năsăud). Cercetare de istorie orală, în Anuarul Institutului de Istorie Orală, Cluj-Napoca, I (1998)*, p. 311.

¹⁴⁴ Idem.

¹⁴⁵ C. Țințariu, *Colectivizare ...*, op. cit., vol. II, p. 42.

Cooperativa Agricolă de Producție Ilie Pintilie din comuna Bălțați. (1955 – 1959) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 1/1955

924 kg de porumb, 1 720 kg de orz, 930 kg de floarea soarelui, 8,6 kg de miere de albine, aproape 500 kg de legume, 69 kg de brânză și multe altele, în afară de o sumă mare de bani. Exemplul colectivistului Ion Drugă a servit ca argument hotărâtor în convingerea celorlalți țărani muncitori din sat pentru a intra în gospodăria agricolă colectivă.¹⁴⁶

Sub influența benefică a colectivizării, susțin statisticile oficiale, satul românesc ar fi suferit o substanțială îmbunătățire a nivelului de trai. În perioada 1951 – 1963 s-ar fi construit peste 880 000

de case. Numărul școlilor generale ar fi urcat în 1962 la 6 250, adică de opt ori mai mult decât în 1938. În ce privește electricizarea, aceasta s-ar fi extins până la sfârșitul anului 1962 la 5 520 de sate, față de numai 450 în 1938¹⁴⁷. Dar raportările statistice au gradul lor de relativitate. Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri în vederea consolidării organizatorico-economice a gospodăriilor agricole colective din 1 martie 1951 anunța pe un ton triumfalist că „aplicând metodele agrotehnice sovietice și folosind mijloacele ce le-au fost puse la

dispoziție de stat, prin stațiunile de mașini și tractoare, 176 de gospodării colective și-au încheiat primul an de activitate obținând recolte care depășesc cu mult recolta din gospodăriile țăranilor individuali. Astfel, la Gospodăria Colectivă *Viața Nouă* din comuna Sântana, regiunea Arad, s-a obținut 2 800 kg de grâu, recoltă medie la hectar, cea mai mare producție din regiune revenind, pe fiecare zi-muncă, numai din grâu 14 kg¹⁴⁸. După cum observă Călin Goina, autorul unui studiu despre co-

¹⁴⁶ S. Hartia, M. Dulea, *Constanța ...*, op. cit., p. 111.

¹⁴⁷ *Alianța ...*, op. cit., p. 528.

¹⁴⁸ D. Cătănuș, O. Roske, *Colectivizarea ...*, op. cit., vol. I, p. 222.

lectivizarea în comuna Sântana, o recoltă-record de 2 800 de kilograme la hectar nu era obținută nici măcar în anii 1960 – 1962, când, în condiții de mecanizare incomparabile cu cele din 1950, se obțineau doar 2 200 – 2 300 kg la hectar¹⁴⁰. Suprapunerea mesajului propagandistic peste tabloul rezultatelor campaniei de colectivizare arată cât de fragile erau granițele dintre opțiunea formal-ideologică într-un câmp decizional limitat de testul fidelității față de Uniunea Sovietică și pariul modernizării satului românesc.

Bibliografie

Alianța clasei muncitoare cu țărânamea muncitoare în România, Editura Politică, București, 1969

Avram, Cezar, *Politici agrare în Oltenia anilor 1949 – 1952. Mutații socioeconomice în satul românesc*, Editura de Sud, Craiova, 1999

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Represiunea*, vol. I, 1949 – 1953, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2004

Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. II, 1953 – 1956, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2005

Cioșan, Florin, *Colectivizarea agriculturii. Studiu de caz (localitățile Teaca și Ocnița, județul Bistrița-Năsăud). Cercetare de istorie orală*, în *Anuarul Institutului de Istorie Orală*, Cluj-Napoca, I (1998), p. 298 – 336

Cojoc, Marian, *Dobrogea, de la reforma agrară la colectivizarea forțată*, Editura Muntenia și Leda, Constanța, 2001

Constantin, Ion, *Polonia în secolul totalitarismelor, 1918 – 1989*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007

¹⁴⁰ Călin Goina, „Ce poți face azi nu lăsa pe mâine”: cazul colhozului-model „Viața Nouă”, Sântana, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (ed.), *Țărânamea și puterea...*, op. cit., p. 380.

Costea, Șt., Larionescu, M., Tănăsescu, Fl., *Agricultura românească. O perspectivă istorico-sociologică*, Editura Ararat, București, 2001

Damian, Ancu, Breazu, Florentin, Bălan, Ion, *Colectivizarea în Vlașca, 1949 – 1950. Documente*, Editura Vinea, București, 2002

Degeratu, Claudiu, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii. Modelul sovietic: Ridicarea neconținută a nivelului de trai*, în *Arhivele Totalitarismului*, anul II, nr. 1-2, 1994, p. 80 – 91

Degeratu, Claudiu, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii. Modelul sovietic: Știința biruitoare*, în *Arhivele Totalitarismului*, anul II, nr. 4, 1994, p. 47 – 59

Dezvoltarea economiei R.P.R. pe drumul socialismului. 1948 – 1957, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958

Dobeș, Andreea, Bărlea, Gheorghe-Mihai, Fürtös, Robert, *Colectivizarea agriculturii în Maramureș. Contribuții documentare (1919 – 1962)*, Fundația Academia Civică, București, 2004

Dobrinu, Dorin, *Colectivizarea agriculturii și represiunea împotriva țărânamei din România (1949 – 1962)*, în Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Polirom, Iași, 2006, p. 108 – 125

Feneșan, O. et alii, *Dezvoltarea agriculturii în Republica Populară Română*, Editura Agro-Silvică, București, 1958

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărânamea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la Sedința Plenară a C.C. al P.M.R. din 3 – 5 martie 1949*, ediția a II-a, Editura P.M.R., 1952

Goina, Călin, „Ce poți face azi nu lăsa pe mâine”: cazul colhozului-model „Viața Nouă”, Sântana, în Dobrinu, Dorin, Iordachi, Constantin (ed.), *Țărânamea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2004, p. 368 – 392

Hartia, S., Dulea, M., Constanța. *Prima regiune colectivizată*, Editura Politică, București, 1960

Levy, Robert, *Gloria și decădereaanei Pauker*, traducere de Puzeța, Cristina și Gagea, Ioana, Polirom, Iași, 2002

Levy, Robert, *Primul val de colectivizări: politici centrale și implementare regională, 1949 – 1953*, în Dobrinu, Dorin, Iordachi, Constantin (ed.), *Țărânamea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2004, p. 66 – 82

Moisa, Gabriel, *Colectivizare, rezistență și represiune în vestul României, 1948 – 1951*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999

Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, 1948 – 1950, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1951

Roske, Octavian (coord.), *Dosarul colectivizării agriculturii în România, 1949 – 1962. Studiu întocmit de Comisia pentru cercetarea abuzurilor din Camera Deputaților, Camera Deputaților a Parlamentului României*, București, 1992

Roske, Octavian, Abraham, Florin, Cătănuș, Dan, *Colectivizarea agriculturii în România. Cadru legislativ, 1949 – 1962*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007

Roske, Octavian, *Radiografia unui eșec. Colectivizarea agriculturii în România*, în Ivan, Ruxandra (coord.), „Transformarea socialistă”: politici ale regimului comunist între ideologie și administrație, Polirom, Iași, 2009, p. 77 – 107

Scurtu, Ioan (coord.), *România. Viața politică în documente: 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994

Soulet, Jean-François, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, traducere de Albișteanu, Silvia și Zbarcea, Ana, Polirom, Iași, 1998

Stalin, I. V., *Raportul de activitate al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. la Congresul al XVIII-lea al Partidului, 26 ianuarie 1934*, Editura P.M.R., București, 1951

Stenogramele ședințelor Biroului politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R., vol. II, 1949, ediție întocmită de Moraru, Camelia et alii, Arhivele Naționale ale României, București, 2003

Șandru, Dumitru, *Colectivizarea agriculturii și problema agrară: repere social-politice*, în Dobrinu, Dorin, Iordachi, Constantin (ed.), *Țărânamea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949 – 1962)*, Polirom, Iași, 2004, p. 45 – 65

Șandru, Dumitru, *Decretul 83/1949*, în *Arhivele Totalitarismului*, anul I, nr. 1, 1993, p. 133 – 145

Șandru, Dumitru, *Reforma agrară din 1945 în România*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000

Șandru, Dumitru, *Satul românesc între anii 1918 și 1944*, Casa de Presă și Editură „Cronica”, 1996

Tănăsescu, Bogdan, *Colectivizarea între propagandă și realitate*, Editura Globus, București, f.a.

Țărău, Virgiliu, Bucur, Ioan-Marius, *Strategii și politici electorale în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1998

Țintaru, Constantin (coord.), *Colectivizare în Telemorman (1949 – 1962). Rezistență și acceptare forțată*, vol. I – II, Muzeul Județean Telemorman, Editura Tipoxlex, Alexandria, 2004

COLECTIVIZAREA ÎN ROMÂNIA. CRONOLOGIE

OCTAVIAN ROSKE

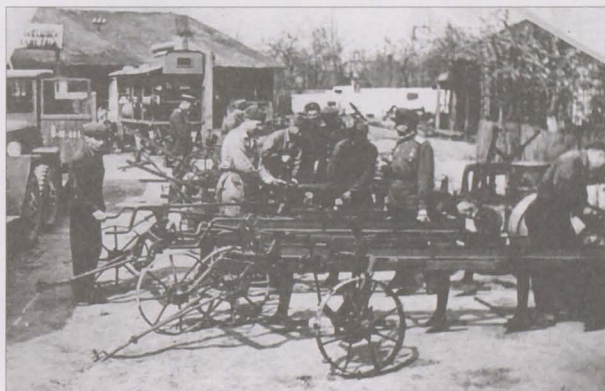
1945

6 martie – Instaurarea guvernului condus de Petru Groza.

23 martie – Apare Legea privind înfăptuirea reformei agrare (L. nr. 187, publicată în M.O. nr. 68/23 martie 1945). Nu se prevedea suprafața cuvenită țăranilor împroprietăriți, aceasta urmând să fie determinată „în raport cu rezerva de pământ existentă în raza plasei” (art. 14). Plafonul maxim de împroprietărire este de cinci hectare, „în afara cazurilor de strămutare în vederea împroprietăririi în alte regiuni” (art. 15). Legea îngreșete circulația fondului funciar, articolul 20 interzicând împărțirea, vinderea, darea în arendă sau ipotecarea gospodăriilor create prin împroprietărire.

12 aprilie – Apare Regulamentul pentru înfăptuirea reformei agrare (M.O. nr. 85/12 aprilie 1945).

19 aprilie – Proprietarii de tractoare și mașini agricole sunt obligați să predea utilajele statului. Mașinile rechiziționate trec în folosința consiliilor județene de reformă agrară (D.M.A.D. nr. 825, în M.O. nr. 91/19 aprilie 1945).

Ostași din Armata Roșie ajutând la repararea uneltelor agricole la țară, în 1945 – 1946. (1945 – 1946) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 38/1945

25 aprilie – Se constituie Comisiunea centrală pentru reformă agrară (D.M.A.D. 859/25 aprilie 1945).

3 mai – Se stabilește cadrul juridic pentru reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic (D.L. nr. 351, în M.O. nr. 101/3 mai 1945).

16 iulie – Se reglementează circulația și vânzarea produselor agricole. Statul devine unicul cumpărător al produselor agricole,

lăsând producătorilor un disponibil pentru necesitățile gospodăriei (D.L. nr. 565, în M.O. nr. 158/16 iulie 1954).

19 iulie – Cultivatorii de cereale sunt obligați să predea statului cote de grâu, orz, secară, orzoaică și ovăz (D.P.C.M. nr. 2339, în M.O. nr. 161/19 iulie 1945).

26 iulie – Cultivatorii de grâu, orz, secară și ovăz sunt obligați să predea semințele Institutului Național al Cooperăției

Gh. Gheorghiu-Dej, rostindu-și cuvântarea la Congresul Frontului Plugarilor, ținut pe Stadionul A.N.E.F. (Romulus Zăroni, Petru Groza, Mihai Ralea, plugarul Moga Fileru). (24 iunie 1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 197/1945

(D.M.A.D. nr. 2363, în M.O. nr. 167/26 iulie 1945).

7 septembrie – Cultivatorii de mei, mazăre, fasole, linte și alte produse agricole sunt obligați să vândă disponibilul Armatei și Institutului Național al Cooperăției (D.M.A.D. nr. 2470, în M.O. nr. 203/7 septembrie 1945). Pot rămâne la producători numai cantitățile ce le sunt necesare pentru în-sămânțare și „consum normal gospodăresc” (art. 2, alin. 4).

16 septembrie – Se stabilește regimul de circulație, vânzare și consum al cartofilor (D.P.C.M. nr. 2488, în M.O. nr. 218/19 septembrie 1945).

octombrie – La Conferința Națională a P.C.R., Gheorghiu-Dej cere consolidarea „centrelor de închiriere de mașini agricole, care să fie îndrumate și controlate de stat printr-un organ central” (DEJ, AC, 1953, p. 75).

13 octombrie – Producătorii deținători de semințe oleaginoase sunt obligați să predea

cantitățile deținute Institutului Național al Cooperăției (D.M.A.D. nr. 2583, în M.O. nr. 23/13 octombrie 1945). Pentru consumul propriu, producătorul poate reține 60 de kilograme de persoană (art. 1, lit. (b)).

26 octombrie – Se înființează Consiliul Suprem al Economiei Naționale. Președinte: Gheorghiu-Dej (M.O. nr. 271/26 octombrie 1945; M.O. nr. 272/27 noiembrie 1945).

7 decembrie – Se stabilesc obligațiile producătorilor și deținătorilor de floarea-soarelui (D.P.C.M. nr. 2725/7 decembrie 1945).

1946

13 septembrie – Se stabilesc sancțiunile pentru persoanele care transportă cereale, făinuri și alte mărfuri sau produse supuse raționalizării (L. nr. 212/13 septembrie 1946).

1947

8 – 9 ianuarie – La Plenara C.C. al P.C.R., se hotărăște înființarea secțiilor țărănești în întreaga structură organizatorică a P.C.R. În România există 704 857 de membri P.C.R., dintre care 264 253 la sate (ALI-ANȚA, p. 376).

17 – 19 martie – Are loc primul Congres al Sindicatelor de Salariați Agricoli.

31 decembrie – Gheorghiu-Dej afirmă că „s-a introdus predarea unei cote obligatorii de grâu către stat pentru a asigura pâinea populației orașenești” (DEJ, AC, 1951, p. 95).

„Erau aici oameni care o fost pe front [...] și o văzut ce înseamnă comunismul. Frati-miu așa mare o spus: «Mai bine să mori decât să ajungem cum e în Rusia.» «Dar cum e în Rusia?», întrebam noi. «În Rusia populația n-are ce mânca... ce fură de la colectiv, prin buzunare, prin cutare.» «Păi ce mănâncă?» «Cașa.» «Da' ce-i aia, cașa?», întrebam eu. «Cașa îi porumb. Aveau o moară, o învărta cu mâna și făcea uruială și fierbeau aia și o mâncau.» Aia mânca populația rusească, că așa-i unde era colectiv, colhoz, cum spuneau ei. [...] Așa că frații mei au făcut o organizație, da' mai mulți o fost, nu numa' ei. Toți oamenii care o fost pe front și au văzut mizeria. Și o spus fratele meu că mai bine să moară decât să stea sub comuniști. Și o murit, săracu', în luptă, atunci când m-o prins pe mine.”

Petru D., născut la 16 martie 1927 în Domașnea, Caraș-Severin. Agricultor. În 1949 a fost condamnat în contumacie la 20 de ani de temniță grea. A fost arestat în 1950 și condamnat la 25 de ani de muncă silnică. A fost eliberat în 1964. Interviu realizat de Andrei Lascu și Horațiu Groza, aflat în Arhiva de Istorie Orală (A.I.O.) a Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (în continuare, I.I.C.C.M.E.R.).

1948

21 februarie – Gheorghiu-Dej declară că este „necesară întărirea economică a micului producător” (DEJ, AC, 1951, p. 132).

9 aprilie – Gheorghiu-Dej dă asigurări că „proprietatea particulară și dreptul la moștenire sunt recunoscute și garantate de stat [...] Constituția noastră va consfinți proprietatea pământului pentru cei ce-l muncesc” (DEJ, AC, 1951, p. 163).

22 mai – Se înființează Administrația Fermelor de Stat și a Stațiilor de Mașini (D. nr. 33, în M.O. nr. 117/22 mai 1948).

23 iunie – Se reglementează circulația și regimul juridic al imobilelor agricole (L. 203 în M.O. nr. 140/23 iunie 1948).

2 iulie – Se înființează Comisiunea de Stat a Planificării (D. nr. 119/1948, în M.O. nr. 150/2 iulie 1948). Comisia „întocmește planul general al economiei naționale, în conformitate cu directivele și obiectivele economico-politice stabilite de guvern” (art. 2, lit. (b)), „repartizează ministerelor sarcinile ce le revin pentru realizarea obiectivelor fixate de Consiliul de Miniștri” (art. 4). Comisia preia și atribuțiile Consiliului Superior al Economiei Naționale (art. 15).

6 iulie – Se stabilește regimul de colectare a cerealelor (D. nr. 121, în M.O. nr. 153/6 iulie 1948). Cantitățile de predare vor reprezenta o parte din prisosul de cereale, restul rămânând la dispoziția producătorilor pentru sămânță, consum sau vânzare (art. 2, alin. 5). Colectarea se face direct de la batoză (art. 8, alin. 1). Cotele sunt stabilite de Comisiunea de Stat pentru Colectarea Cerealelor, în fiecare comună existând un împuternicit al Comisiei (art. 4, alin. 1).

15 iulie – Se fixează prețul de vânzare a cerealelor păioase din recolta anului 1948 (D.M. nr. 356, în M.O. nr. 161/15 iulie 1948). Grăul de

Muncitori reparând unelte țărănilor direct pe tarle, ajutându-i în campania agricolă de însămânțări. (1946) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 3/1946

„Am fost cu Voina în celulă, săracu', chiar când a fost la proces, la Securitate, că io eram în anchetă și el era în judecată ... [...] Și ca opinie era dușmănos, într-adevăr, regimului. Dar în ce a constat dușmănia, marele conflict al lui? Avea un loc, o grădină, o livadă, într-o zonă unde comuniștii vroiau să facă prima întovărășire, da' ca să poată lua terenul ăla în proprietate colectivă, trebuia să semneze toți că cedează. Și el a fost singurul care n-a vrut să semneze. Deci ostilitate față de regim manifestată fără discuție. Dar atâta tot. Îl regret profund pe acest om...” [Gheorghe Voina a fost condamnat la moarte și executat în 1959.]

Victor I., născut în 1917 în Zlaști, Hunedoara. Profesor. A fost arestat în 1945 și condamnat la cinci ani de închisoare corecțională. A fost eliberat în ianuarie 1948. A fost arestat din nou în 1958 și condamnat la muncă silnică pe viață. A fost eliberat în 1964. Interviu realizat de Cosmin Budeancă, aflat în Arhiva Institutului de Istorie Orală din Cluj-Napoca (în continuare, A.I.O.).

o greutate hectolitrică de 27 kg și cu 3 % corpuri străine este evaluat la 5,60 lei/kg.

2 octombrie – Ana Pauker declară că victoria socialismului în România nu este de conceput fără îndeplinirea colectivizării (*Universul*, nr. 229/ 2 octombrie 1948).

2 noiembrie – Se interzice comercializarea brânzeturilor, a untului și a produselor derivate (D.M. nr. 1182, în M.O. nr. 255/ 2 noiembrie 1948).

7 noiembrie – Teohari Georgescu elogiază modelul colectivizării (*Universul*, nr. 260/ 7 noiembrie 1948).

27 decembrie – Gheorghiu-Dej declară că „trecearea țărănimii în gospodăria colective este singurul mijloc prin care țărănimea săracă și mijlocașă poate scăpa din starea de mizerie și inapoiere”, dar avertizează că „sub niciun motiv și în niciun caz țărănimea nu trebuie să fie forțată să treacă la forma gospodăriilor colective” (DEJ, AC, 1953, p. 231).

1949

1 ianuarie – Se publică *Planul general economic al R.P.R.* pe anul 1949 (B.O. nr. 1/1 ianuarie 1949). În agricultură, obiectivul principal este pregătirea și realizarea măsurilor care să asigure îndrumarea acestui sector spre socialism.

14 ianuarie – Se stabilesc cotele de lapte ce vor fi preluate statului de către exploatarea agricole,

creșcătoriile, fermele particulare și lăptăriile care dețin cu orice titlu vaci și bivolițe de lapte (D.M.C.A. nr. 5, în B.O. nr. 11/14 ianuarie 1949). Pentru fermele particulare, se colectează 200 l/an de la o vacă, 600 l/an de la două vaci și 1 100 l/an de la trei vaci.

15 ianuarie – Apare Legea privind sancționarea unor crime care primejdiesc securitatea statului și propășirea economiei naționale (L. nr. 16, în B.O. nr. 12/15 ianuarie 1949). Se pedepsește cu moartea „darea de foc sau distrugerea în orice mod a produselor industriale, agricole sau a pădurilor” (art. 2, lit. (c)).

2 martie – Apare Decretul nr. 83, care lichidează resturile proprietății moșierești, rămase după aplicarea Legii nr. 187/1945 (B.O. nr. 1 din 2 martie 1949). Fac obiectul expropriării pământurile, cu tot cu inventarul viu, mort [sic!] și clădiri, instalațiile agricole, produsele agricole, precum și creațele, titlurile și participările decurgând din activitatea exploatarea moșierești (art. 2). Rezistența la confiscarea sau tănuirea bunurilor se pedepsește cu o perioadă de la 5 la 15 ani de muncă silnică și cu confiscarea averii (art. 4). Nicolae Ceaușescu este numit ministru adjunct la Ministerul Agriculturii (B.O. nr. 1 din 2 martie 1949).

2 – 3 martie – Se procedează la evacuarea cu forța a proprietarilor vizați de Decretul nr. 83/1949.

3 – 5 martie – Are loc Plenara C.C. al P.M.R. Se declanșează campania de colectivizare și de

„limitare a chiaburilor”. Față de Plenara P.C. al Uniunii Sovietice din 1929, care cerea lichidarea culacilor, Plenara din București fixează ca obiectiv imediat limitarea chiaburimii, urmând să se treacă la politica de „desființare completă a exploatarea chiaburești la sate, mobilizând în această luptă întreaga țărănie muncitoare, când condițiile vor fi pregătite” (DEJ, AC, 1953, p. 302).

6 aprilie – Se instituie regimul supravegherii muncilor agricole în cursul anului 1949 (D.M. nr. 547 în B.O. nr. 16/6 aprilie 1949).

30 aprilie – Apare Decretul nr. 183 privind sancționarea infracțiunilor economice (B.O. nr. 25/30 aprilie 1949). „Dosirea, distrugerea ori denaturarea produselor sau a mărfurilor” se pedepsește cu muncă silnică de la 5 la 15 ani și amendă de la 5 000 lei la 200 000 lei (art. 4, lit. d). Nerespectarea Planului de stat se pedepsește cu închisoare corecțională de la 1 la 12 ani și cu amendă de la 10 000 lei la 100 000 lei (art. 2, lit. (a)).

Mai – Excesele activiștilor P.M.R. provoacă reacția țărănilor din satul Roma (județul Botoșani). Au loc ciocniri cu trupele Securității. Focarele de rezistență sunt lichidate prin folosirea armamentului (CPCA, Dosarul nr. 5061/1992, Suceava).

5 – 6 mai – Incidente în comuna Lunca (județul Bistrița-Năsăud). Secretarul Organizației de Bază a P.M.R. este bătut de țărani (ASER, Dosarul nr. 4638/1949, ff. 105 – 108).

5 iulie – Incidente în comuna Arpășel (județul Bihor). Țărani protestează împotriva colectivizării. „Nu vrem colhoz. Nu ne trebuie comunism. Nu vrem să mâncăm mămăligă de la Gospodăria de Stat” sunt câteva din lozincile strigate de răsculați. Activiștii P.M.R. din comună sunt luați ostacii. La sosirea trupelor de securitate în comună, țărani protestează: „Să nu se ridice chiaburii, care ne-au dat pâine albă și [cu care] am trăit bine cât am lucrat la ei.” (ASER, Dosarul nr. 4638, ff. 75, 76).

5 – 6 iulie – Comisia Agrară a Comitetului Central al P.M.R. stabilește primul statut-model al

gospodăriilor agricole de producție. Scopul G.A.C.-urilor este de a asigura „victoria asupra chiaburilor, a exploataților și a dușmanilor celor ce muncesc”. (ALIANȚA, p. 439).

14 iulie – Se stabilește impozitul agricol. (L. nr. 18, în B.O. nr. 45/14 iulie 1949). „Legea impozitului agricol contribuie la îngrădirea puterii economice a chiaburilor și la limitarea exploatării maselor țărănimii muncitoare, obligându-i pe chiaburi a vărsa statului o parte însemnată din veniturile lor, create din exploatarea sărăcimii satelor. O asemenea politică fiscală de dreptate socială s-a practicat numai în Țara Socialismului – U.R.S.S. – și se introduce numai în țările în care forțele clasei muncitoare și ale maselor populare conduse de partidele marxist-leniniste au răsturnat puterea claselor exploatare, au realizat regimul de democrație populară și au trecut cu succes la construirea socialismului.” (Vasile Luca, *Expunere asupra legii impozitului agricol. Legea impozitului agricol*, Editura P.M.R., 1949, p. 8).

21 iulie – Se stabilește regimul colectării cerealelor (D. nr. 306, în B.O. nr. 47/21 iulie 1949). „Producătorii agricoli sunt obligați să predea statului, la preț oficial, o parte din prisosul recoltei lor de cereale.” (art. 1, alin. 1). Cotele sunt stabilite de Comisiunea de Stat pentru Colectarea Cerealelor (art. 3, alin. 1). Consiliul de Miniștri va putea extinde aplicarea prezentului decret la orice fel de produse agricole (art. 13). Se aprobă planul pentru colectarea cerealelor din recolta anului 1949 (H.C.M. nr. 774, în M.O. nr. 47/21 iulie 1949). Planul este întocmit de Comisiunea de Stat pentru Colectarea Cerealelor și aprobat de Consiliul de Miniștri (art. 1). Niciun producător nu poate treiera înainte de a primi procesul-verbal în care se menționează cantitățile de cereale care trebuie predate (art. 4, alin. 2). Nepredarea cotelor se pedepsește conform D. nr. 183/1949 (art. 2).

23 – 28 iulie – Incidente în mai multe comune din județul Bihor. În comunele Spinuș, Poclușa

Sărbătoarea celor din Castra-Nova este și a țărănilor muncitori din alte sate... Ei vin să aducă salutul lor.

de Barcău, Sărsig, Mișca, Tria și Dornișoara, țărani refuză să iasă la seceriș și treierii în cadrul campaniei de strângere a cotelor. Miliția și Securitatea restabilesc ordinea (ASER, Dosarul nr. 4639, f. 77).

24 iulie – Se inaugurează primele cinci G.A.C.-uri: *Zorile*, din Turnișor, Sibiu; *Drumul Nou*, din Zăbrani, Arad; *Ogorul Roșu*, din Laslea, Sibiu; *Victoria Socialismului*, din Râșcani, Vaslui; *Tractorul Roșu*, din Lunca de Jos, Cluj. (ALIANȚA, p. 440 – 441)

25 iulie – Incidente în comuna Tăut (județul Bihor). Se distribuie manifeste printre țărani: „Atenție, țărani, fără niciun pic de teamă la luptă cu dâștii pentru cereale. Un bob de grâu să nu dați acum la nimeni. Veniți din toată țara să luptați.” (ASER, Dosarul nr. 4638, ff. 78 – 79).

26 iulie – Incidente în comuna Șiștea (județul Bihor). Peste 300 de țărani adunați în fața

Comitetului provizoriu strigă: „Dați-ne pâine!”. Miliția intervine, se fac arestări, răsculații ripostează. Se trage în țărani. Se înregistrează un mort. (ASER, Dosarul nr. 4639, f. 79).

29 iulie – Izbucnește răscola țărănească din județul Bihor. La Girișul Negru, țărani adunați în fața Comitetului provizoriu strigă: „Vrem pâine. Nu vom lăsa niciun bob de grâu să iasă din comună”. Din comunele Batâr și Talpoș coloare de țărani se îndreaptă spre comuna Tăut. Se scandează lozinci: „Afară cu comuniștii! Trăiască Tito! Nu aveți frică că vine Miliția, că nu trage cu arma, că are ordin.” Este incendiată arhiva Comitetului provizoriu, iar legăturile telefonice sunt întrerupte. Trupele de intervenție ale Securității sunt primite cu focuri de armă. Răscola

Un aspect de la gospodăria agricolă colectivă din Castra-nova. (1949) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 6/1949

„A fost Iancu M. și alți comuniști. Asta a fost secretar de partid. El a adus pă tata la Canal, a adus pă preotu' P. dă la Gheboieni, tot din comuna Tătărani, și l-a împușcat la Canal. Și încă doi inși, unu tot din Gheboieni, i-a dus la Canal și i-a împușcat acolo. Um' era negustor, dălalalt preot și aveau valoare în sat. Ei spunea: «Nu vă înscrieți la colectivă...!» Și atunci i-a dus la Canal și i-a împușcat acolo, lângă tata.”

Alexandru A., născut în 1928 în Priboiu, Dâmbovița. Agricultor. A fost reținut la 5 noiembrie 1959 și eliberat la 15 iulie 1960. A fost arestat din nou în 1960 și condamnat la doi ani de închisoare corecțională. A fost eliberat în 1962. Interviu realizat de Constantin Vasilescu, aflat în A.I.O. a I.I.C.C.M.E.R.

se extinde în comunele Cociuba Mare, Ucuriș, Susag, Coroiu, Ianoșda, Tăut, Belfir, Bicaciu, Margine, Craiova, Satu-Barbă, Săldăbagiu de Barcău, Ghida, Cohani și Abram. Înarmați cu furci, topoare și sape, țărani devastează primăriile, incendiază procesele-verbale de impunere a cotelor și steagurile roșii ale P.M.R. Se scandează: „Nu vom da niciun bob de grâu, ca să iasă din comună”. După 1 august, satele răscolate sunt ocupate de trupele de miliție, cu un efectiv de 315 oameni, și de securitate, cu 65 de oameni. Sunt executați imediat 16 țărani. Se dispune încercuirea localităților, interzicerea accesului în comune și organizarea de patrulare pentru supravegherea cetățenilor. În comunele Batâr, Talpoș și Tăut sunt staționate două companii și două plutoane conduse de comandantul Batalionului 7 de Securitate. În comunele Girișul Negru, Belfir și Cociuba Mare – trei companii; în comuna Baciu – două plutoane. Din comuna Coroiu sunt deportate 16 persoane, având între 10 și 63 de ani. Din comuna Talpoș sunt deportate 28 de persoane, cu vârste între 1 și 74 de ani. Din comuna Tăut sunt deportate 21 de persoane, cu vârste cuprinse între o lună și 72 ani. Din comuna Craiova, 24 de persoane între 2 și 72 de ani. Din comuna Susag, 17 persoane între 16 luni și 72 de ani. Din comuna Belfir, 20 de persoane, cu vârste de la 7 luni la 69 de ani. Din comuna Cociuba, 16 persoane între 2 și 70 de ani. Din comuna Batâr, 24 de persoane între

7 și 67 de ani. Din comuna Bicaciu, 20 de persoane între 2 și 62 de ani. Din comuna Ucuriș, 31 de persoane, cu vârste cuprinse între 10 luni și 70 de ani. (ASER, Dosarul nr. 4638, ff. 35 – 39; 46 – 56; 80 – 90).

31 iulie – Incidente în comuna Rogoșești (județul Botoșani). Țărani protestează împotriva sistemului de colectare. Se scandează: „Afară cu bolșevicii. Nu avem nevoie de autorități comuniste.” Milițianul din comună este bătut de țărani. (ASER, Dosarul nr. 4638, f. 97).

1 august – Apare Decretul privind înființarea G.A.C.-urilor (D. nr. 319 în B.O. 51/1 august 1949). Decretul conține două articole: „Art. 1. Se aprobă organizarea gospodăriilor colective. Art. 2. Gospodăriile agricole colective se vor înființa la propunerea Ministerului Agriculturii, prin hotărâri ale Consiliului de Miniștri.”

1 – 2 august – Răscoala țărănească din județul Arad. Sunt cuprinse comunele Gurba, Chereleș, Șepreuș, Moțiori, Șomoșcheș, Apateu, Berechiu, Sinteza Mare, Atea, Și-clău. La Berechiu s-a strigat: „Vrem pâine și nu mălai. Vrem libertate”. La Șepreuș este incendiat sediul Comitetului provizoriu și arhiva. La Șomoșcheș este bătut președintele Sfatului Popular Județean, iar firele telefonice sunt întrerupte. Trupele de miliție și de securitate ocupă satele răscolate. La Șomoșcheș sunt împușcați doi țărani, la Șepreuș, patru țărani, sub pretextul că au încercat să evadeze, la Apateu, trei țărani și la Berechiu un țăran.

În total, sunt executați 12 țărani. Se procedează la arestări și deportări. Din comuna Șepreuș sunt arestate 57 de persoane, din comuna Apateu – 22 de persoane, din comuna Berechiu – 18 persoane, din comuna Șomoșcheș – patru persoane. La 3 august, prima garnitură cu 33 de deportați pleacă din stația Cermei. (ASER, Dosarul nr. 4638, ff. 19, 21, 34, 84, 85)

5 august – Se aduc modificări Decretului nr. 189/1949 (D. nr. 195, în B.O. 67/5 august 1949).

6 august – Răscoala țărănească din comuna Calafindești (județul Suceava). Sunt atacate postul de miliție și sediul Comitetului provizoriu. Cioeniri cu forțele de intervenție. 13 arestări, numeroși răniți și patru morți (CPCA, Dosarul nr. 5163/ 1992, Constanța; ASER, Dosarul nr. 4638, f. 93, 94).

7 august – Se inaugurează primul G.A.C. din județul Mehedinți, în comuna Vânăjuleț. (*Înainte*, nr. 1427/10 august 1949)

20 august – Se înființează 17 gospodării agricole colective (H.C.M. nr. 893, în B.O. 54/20 august 1949). Din totalul de 17 G.A.C.-uri, câte două se află în județele Olt, Ialomița și Covurlui. Se procedează la înzestrarea G.A.C.-urilor cu bunuri din patrimoniul statului. Majoritatea bunurilor provin de la G.A.S.-uri (H.C.M. nr. 914, în B.O. nr. 54/20 august 1949).

22 august – Gheorghiu-Dej îi avertizează pe chiaburi, afirmând că „regimul de democrație populară” va zdrobi „fără cruțare orice încercare de grupare sau de rezistență a dușmanului față de măsurile economice și sociale luate de Partid și de guvern”. (DEJ, AC, 1955, p. 262)

11 octombrie – Se aprobă planul pentru colectarea cantităților de cartofi din recolta anului 1949 (H.C.M. nr. 1065, în B.O. nr. 65/11 octombrie 1949).

20 octombrie – Se procedează la identificarea bunurilor supuse confiscării în baza diferitelor

dispoziții legale și pentru punerea în circulație a celor necesare circuitului economic (D. nr. 405, în B.O. nr. 67/20 octombrie 1949).

7 noiembrie – Gh. Gheorghiu-Dej apreciază că cele 55 de gospodării colective înființate reprezintă „o formă superioară de agricultură” și că „ideea muncii colective pătrunde tot mai adânc în masele țărănimii muncitoare”. (DEJ, AC, 1953, p. 395)

3 decembrie – Se aprobă planul pentru colectarea porumbului din recolta anului 1949 (H.C.M. nr. 1242, în B.O. nr. 77/3 decembrie 1949).

8 decembrie – Se stabilește procedura de depozitare și repartizare a mărfurilor confiscate în baza Decretului nr. 183/1949 (D.M. nr. 122 225, în B.O. nr. 79/8 decembrie 1949).

14 decembrie – Gh. Gheorghiu-Dej dă încă un avertisment chiaburimii: „Chiaburimea trebuie izolată de masele țărănimii muncitoare, trebuie lichidată influența pe care o mai exercită asupra unei anumite pătri a țărănimii muncitoare”. (DEJ, AC, 1953, p. 433)

28 decembrie – Se înființează noi G.A.C.-uri. Dintr-un total de 83 de G.A.C.-uri, câte trei se află în județele Caraș-Severin și Bihor (H.C.M. nr. 1082, în B.O. nr. 83/28 decembrie 1949).

31 decembrie – Bilanțul G.A.C.-urilor înființate în 1949: 56 de unități cuprinzând 4 085 de gospodării țărănești, cu o suprafață de 14 692 ha, din care 3 302 ha provenind din fondul funciar aflat în proprietatea statului. (ALIANȚA, p. 441)

1950

19 ianuarie – Se înființează Gospodăria Agricolă Colectivă *7 Noiembrie* (B.O. nr. 5/19 ianuarie 1950). Se continuă înzestrarea G.A.C.-urilor cu bunuri (H.C.M. nr. 42, în B.O. nr. 5/19 ianuarie 1950).

14 februarie – Apare Decretul nr. 33, care aduce modificări Decretului nr. 183 din 1949 (B.O. nr. 11/14 februarie 1950).

18 februarie – Se înființează Comitetul de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole (D. nr. 57, în B.O. 14/18 februarie 1950). Comitetul va întocmi „planurile de colectări, contractări și cumpărări de produse agricole” care vor fi prezentate spre aprobare Consiliului de Miniștri. Comitetul „va conduce operațiunile de colectare a livrărilor obligatorii de produse agricole”. Apare hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. privind campania însămânțărilor din primăvara anului 1950 (B.O. nr. 14/18 februarie 1950). Politizarea campaniei agricole: „Campania însămânțărilor de primăvară se desfășoară în condițiunile ascuțirii luptei de clasă, când dușmanul caută pe toate căile și prin toate mijloacele, atât la sate, cât și la orașe, să saboteze opera de construire a socialismului în țara noastră. De aceea, organizațiile de partid și de masă, întărind vigilența de clasă, trebuie să mobilizeze întreaga țărănime muncitoare în această importantă campanie.”

24 martie – Apare H.C.M. nr. 284, privind predarea altor produse agricole în contul cotelor datorate statului (B.O. nr. 29/24 martie 1950).

30 martie – Consiliul de Miniștri aprobă înființarea a 47 de G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 267 și H.C.M. nr. 299, în B.O. nr. 30/30 martie 1950). Apare H.C.M. nr. 294, privind consolidarea și continua dezvoltare a G.A.S.-urilor (B.O. nr. 30/30 martie 1950). Întreaga producție agricolă, vegetală și animală, va fi predată statului (art. 9). „Numirea și înlocuirea directorilor din gospodăriile de stat se fac exclusiv de către Ministerul Agriculturii R.P.R.” (art. 12). Se revizuiesc normele de muncă în agricultură (H.C.M. nr. 296, în B.O. nr. 30/30 martie 1950).

7 aprilie – Gh. Gheorghiu-Dej declară că 10 000 de gospodării țărănești au intrat în primele 176 de G.A.C.-uri. (DEJ, AC, 1955, p. 304)

8 aprilie – Se reglementează predarea obligatorie de lână din producția anului 1950 (H.C.M. nr. 367, în B.O. nr. 34/8 aprilie 1950).

20 aprilie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 393, în B.O. nr. 36/20 aprilie 1950).

25 mai – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri privind pregătirea și executarea la timp a strângerii recoltei și executarea la timp a planului de colectări (H.C.M. nr. 568, în B.O. nr. 45/25 mai 1950).

26 mai – Se stabilește regulimul de colectare a produselor agricole vegetale (D. nr. 143, în B.O. nr. 46/26 mai 1950). Impunerea cotelor se face de către președintele Comitetului Județean al Comitetului de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole, la propunerea împuternicitului de clasă al Comitetului de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole. Nepredarea cotelor în termen de 30 de zile de la data fixată se pedepsește, conform Decretului nr. 183 din 1949, cu închisoare corecțională de la 1 an la 12 ani și amendă de la 10 000 de lei la 100 000 de lei (art. 2). Se stabilesc cotele obligatorii la produsele agricole (H.C.M. nr. 571, în B.O. nr. 46/26 mai 1950). Hotărârea stabilește cotele la hectar și prețurile produselor agricole. Întârzierile de peste 30 de zile se penalizează cu majorări de până la 20 % din cotele fixate. Nepredarea cotelor se pedepsește conform Decretului nr. 183/1949.

9 iunie – Se continuă înzestrarea G.A.C.-urilor cu bunuri (H.C.M. nr. 617/9 iunie 1950).

10 iunie – Apare Decretul nr. 151 privind comasarea și circulația bunurilor agricole (în B.O. 52/10 iunie 1950).

26 iunie – Se continuă înzestrarea G.A.C.-urilor cu bunuri (H.C.M. nr. 709/26 iunie 1950).

1 – 10 iulie – Revoltă țărănească în Urziceni (județul Ialomița). Țăranii refuză să predea cotele. Sunt cuprinse și comunele Roșiori și Drăgoești, unde răsculații forțează Militia să-i elibereze pe areștați. Sunt răniți doi milițieni și un plutonier de securitate. O companie de securitate și un pluton de miliție restabilesc ordinea. Se efectuează 96 de arestări (CPCA, Dosarul nr. 5578/1992; ASER, Dosarul nr. 4640, f. 164).

„În orice caz, în sediul Securității [din Pitești], noaptea în special, auzeam țipete, urlete, vaiete. Băteau pă rupte în flecare noapte. Ce m-a marcat foarte grav a fost bătaia pă care-a mâncat-o un țăran, [Iancu I.] D., din Otești, în nordul județului nostru. Noaptea l-a luat și l-a bătut în așa hal, că ceea ce vedeam noi prin filmele cu Gestapoul e nimic. N-am cuvinte... M-a marcat. Adică nu pot să uit cum l-au adus pă urmă noaptea și l-au aruncat în celulă jos, acolo. Am sărit toți care-am fost acolo, să-i facem ceva cu batiste, să-l îngrijim. Era ca și mort... L-au bătut pentru că nu s-a înscris în colectiv, ei, bineînțeles, era un om de frunte al satului, că ei îi luau pă frunțașii satului, ca să-i sperie și p-ăilați sau să zică: «Uite, cutare s-a nscris la colectiv!» Așa a fost și cu tatăl meu. Când io am fost arestat, l-a luat pă el și l-a ținut 24 de ore, l-au bătut și l-au forțat să semneze cererea pentru gospodăria colectivă. Sau aveau ei diferite alte metode, că scopul lor cel mare era să înfricoșeze populația, să facă așa cum sunt directivele Partidului. Lansau ei, de exemplu: «Vedeți, ăștia n-or să mai vadă soarele sau poate chiar or să fie condamnați la moarte. Așa o să pățiți toți...» Lansau diferite zvonuri.”

Ștefan N., născut în 1932 în Constantinești (azi Scornicești), Olt. A fost arestat în 1959 și condamnat la 18 ani de muncă silnică. A fost eliberat în 1960. Interviu realizat de Alexandru Matei, aflat în A.I.O. a I.I.C.C.M.E.R.

5 – 12 iulie – Răscoală țărănească în nordul județului Vlașca. Răscoala, izbucnită în comuna Ciuperceeni, s-a extins ulterior în comunele Siliștea, Baciu, Udeni, Cosmești, Blejești, Scurtu, Negreni, Sârbeni, Corbii Mari, Corbii Ciungi ș.a. Bărbați, femei și copii, înarmați cu furci, topoare și ciomege, devastază sediile comitetelor provizorii, distrug tablourile membrilor Secretariatului C.C. al P.M.R., atacă sediile P.M.R. și posturile de miliție, întrerup legăturile telefonice. La Ciuperceeni țăranii iau ostatici: un ofițer de miliție, doi de securitate și pe imputernicitul Comisiei de stat pentru colectări. Activiștii P.M.R. sunt bătuți sau alungați din comune; au loc ciocniri violente cu trupele de miliție și securitate. Se trage în răsculați. Se înregistrează doi morți și doi răniți la Ciuperceeni, trei morți și șapte răniți la Siliștea, un rănit la Șopârlești, un mort și opt răniți la Udeni, un mort și doi răniți la Corbii Mari, un mort și doi răniți la Corbii Ciungi, doi morți și patru răniți la Sârbeni. Majoritatea răsculaților dețin terenuri sub cinci hectare. La Ciuperceeni: Ioan-Păun Petrescu (4 ha), Ioan A. Catrina (4 ha), Constantin Traian (2,5 ha), Constantin Ivănuș (1,5 ha), Alexandru Papuc (2 ha), Petre Luciu (2 ha),

Dumitru Catrina (3 ha). La Siliștea: Ioan Berbecaru (4 ha), Sterea Bratu (3 ha), Cornel P. Călin (4 ha), Ilina Traistaru (2 ha). La Purani: Oprea Ene (2,1 ha), Ion Ene (3 ha), Stanciu Ene (3 ha). Situația materială a celor impușcați se apropie de categoria țăranilor săraci: Marin Colibașu din Siliștea, fără pământ; Stana P. Crăciun, fără pământ; Ion Onțică din Purani, 1 ha; Dumitru Iorga din Ciuperceeni, 2, 25 ha. Au fost reținute și anchetate 285 de persoane (ASER, Dosarul nr. 4640, ff. 154 – 159).

7 – 8 iulie – Incidente în comuna Gruiu (județul Ilfov). Țăranii răstoarnă mașina Județenei P.M.R. Activiștii P.M.R. sunt bătuți. Peste 1 000 de răsculați înconjoară sediul Comitetului provizoriu. Două plutoane de securitate restabilesc ordinea, făcând uz de arme. (ASER, Dosarul nr. 4640, f. 162)

9 – 11 iulie – Răscoala țărănească din comuna Ghimpați (județul Giurgiu, fost Vlașca). Aproximativ 800 de țărani cer scăderea cotelor. Ca represalii, o parte din populație a fost deportată în Dobrogea. (CPCA, Dosarul nr. 3540/1991, București; ASER, Dosarul nr. 4640, f. 171)

11 iulie – Răscoala țărănească din satul Cămineasca, comuna Schitu (județul Giurgiu). La

cererea activiștilor P.M.R., patru camioane cu militari descind în comună. După somații se trage în răsculați. Se înregistrează un mort și numeroși răniți. „Militarii i-au urmărit pe țărani prin gospodăriile lor și prin păduri, au tras în ei cu armamentul din dotare”. (CPCA, Dosarul nr. 6172/1992, f. 2, București)

12 iulie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 795, în B.O. nr. 58/12 iulie 1950). Incidente în satul Înfrățirea, comuna Plevna, județul Ialomița. Țăranii blochează intrarea în sat. Circa 500 de țărani cer să se renunțe la strângerea cotelor (ASER, Dosarul nr. 4640, f. 23).

23 iulie – izbucnește o răscoală în Bârsești, Vrancea. În prima zi a fost ocupată poșta și au fost arestați doi soldați și un plutonier, aflați la postul de jandarmi. Țăranii plănuiau să plece spre Focșani, pe drum urmând a-i mobiliza și pe țăranii din alte sate. A doua zi, au venit trupele Armatei și ale Securității. 70 – 80 de țărani se retrag pe dealurile din apropiere. Au loc arestări ale celor rămași acasă. Au loc intervenții violente, rezultatele fiind morți și răniți. Se fac, de asemenea, numeroase arestări, urmate de procese. Sentințele sunt de la condamnări la moarte până la ani grei de închisoare.

29 iulie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 848, în B.O. nr. 64/29 iulie 1950).

23 august – Gh. Gheorghiu-Dej anunță că numărul gospodăriilor colective se apropie de 1 000. (DEJ, AC, 1953, p. 470)

septembrie – Revoltă țărănească în satul Ungureni, comuna Văgulești, județul Gorj. Forțele Miliției sunt dezarmate, iar președintele G.A.C.-ului este bătut de țărani. Împotriva răsculaților, trupele Securității au folosit armamentul din dotare (CPCA, Dosarul nr. 4957/1992, Timiș).

6 septembrie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 993, în B.O. nr. 75/6 septembrie 1950). Se continuă înzestrarea G.A.C.-urilor cu

Cititul ziarului în colectiv la arie, organizat de căminul cultural din Livezeni, regiunea Dolj. (1950) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 3/1950

bunuri (H.C.M. nr. 992, în B.O. nr. 75/6 septembrie 1950).

26 septembrie – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri privind campania muncilor agricole din toamna anului 1950 (H.C.M. nr. 1049, în B.O. nr. 82 din 26 septembrie 1950).

29 decembrie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 1390, în B.O. nr. 123/29 decembrie 1950).

31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 1 027 de G.A.C.-uri, cu 67 719 familii, pe o suprafață de 277 719 ha. (STĂNESCU, C. p. 162)

1951

13 ianuarie – Se stabilește regimul de colectare a laptelui (D. nr. 8 și H.C.M. nr. 16, în B.O. 7/13 ianuarie 1951). Sunt impuse și „gospodăriilor individuale de la opt hectare în sus, chiar dacă nu au vite de lapte” (art. 2). Sarcina de colectare o îndeplinește președintele Sfatului Popular comunal, împreună cu colectorul de stat pentru colectarea produselor agricole (art. 7). Nepredarea cotelor în termen de 30 de

zile se pedepsește conform Decretului nr. 183/1949.

17 ianuarie – Apare H.C.M. nr. 141 privind măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea organizării și a retribuirii muncii în G.A.C.-uri (C.H.D. nr. 3/17 ianuarie 1951). „Comitele executive ale sfaturilor populare regionale sau raionale sunt obligate să ajute gospodăriile colective la stabilirea normelor de lucru.”

26 ianuarie – Apare Hotărârea Biroului politic al C.C. al P.M.R. cu privire la activitatea

Gh. Gheorghiu-Dej, Al. Moghioros, Gh. Stoica, Vasile Luca, Iosif Chișinevselu, Ana Pauker în prezidiul adunării solemne convocate în cinstea celei de-a 30-a Aniversări a Intemeierii P.C.R. – sala de expoziții din parcul de cultură și odihnă. (8.05.1951). – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 53/1951

ziarului *Scânteia*. Se înteește campania de presă împotriva chiaburilor.

30 ianuarie – Comitetul Central al P.M.R. emite o circulară prin care avertizează că „orice presiune economică sau administrativă față de țărani muncitori pentru a-i determina să intre în gospodăria colectivă va fi sancționată cu severitate.” (LEGAC, p. 34).

31 ianuarie – Apare Decretul nr. 16 privind impunerea foștilor exploatați (B.O. nr. 13/31 ianuarie 1951). Sunt vizați bancherii, marii industriași, marii comercianți, moșierii, proprietarii de imobile naționalizate și „celelalte elemente ale marii burghezii” (art. 1). Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea muncii de pregătire

și executare a campaniei însămânțării de primăvară (B.O. nr. 13/31 ianuarie 1950).

2 martie – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. în vederea consolidării organizatorico-economice a G.A.C.-urilor (H.C.M. nr. 156, în B.O. nr. 28/ 2 martie 1951). În țară există 1 029 de G.A.C.-uri, incluzând 65 974 de familii țărănești. Fiecare membru al G.A.C. va fi obligat să presteze

anual 80 de zile de muncă (LEGAC, p. 26). „O atenție deosebită se va da lămuririi și mobilizării femeilor, pentru a le convinge de avantajele gospodăriei colective”, iar organizațiile de bază ale P.M.R. vor deveni „factor mobilizator în lupta pentru întărirea și dezvoltarea gospodăriilor colective”.

12 martie – Apar Directivele C.C. al P.M.R. cu privire la alegerea organelor conducătoare de partid. Se dezvăluie excesele comise în timpul colectivizării. „Un însemnat număr de activiști de partid și funcționari din aparatul de stat n-au respectat principiul liberului consimțământ la constituirea gospodăriilor colective.” (REZOLUȚII, II, p. 46)

3 mai – Se stabilește regimul de colectare a produselor agricole (D. nr. 64, în B.O. nr.51/3 mai 1951). Sunt supuse colectării următoarele produse: cereale, oleaginoase, leguminoase, legume, furaje, semințe de plante furajere (art. 3). Nu există criterii riguroase de împărțire pe zone de fertilitate, Comitetul de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole și Comisia de Stat a Planificării având dreptul să treacă un raion de la o categorie de fertilitate la alta (art. 14). Termenul de predare a cotelor se reduce la 20 de zile (art. 27). Nepredarea cotelor, declarația unor suprafețe mai mici, sustragerea de la predare sau împiedicarea predării se pedesc conform Decretului nr. 183 din 1949 (art. 27). Se stabilește regimul de colectare a produselor agricole vegetale pe anul 1951 (H.C.M. nr. 379, în B.O. nr. 51/3 mai 1951). Sistemul de impunere este progresiv: o familie care posedă 1 – 2 ha trebuie să predea 110 kg de produse agricole/ha; la o suprafață de 2 – 3 ha, se predau 150 kg/ha; la 3 – 4 ha, se predau 200 kg/ha; la 10 ha, se predau 530 kg/ha, ceea ce totalizează 5,3 tone pentru toată suprafața. Grâul, secara, orzul, ovăzul și mazărea se predau direct de la batoză (art. 42, lit. (a)).

11 mai – Gh. Gheorghiu-Dej condamnă abuzurile comise în timpul colectivizării, afirmând că s-au folosit „metode de constrângere” și că „s-au produs abateri grosolane de la linia

Partidului”. „Unele comitete raionale și regionale au organizat întreceri pe baza unor planuri alcătuite din birou, având ca obiectiv înființarea a cât mai multe gospodării, ceea ce a dus la un ritm forțat de creștere a numărului gospodăriilor colective.” (DEJ, AC, 1953, p. 556)

24 mai – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri privind întreținerea culturilor, pregătirea și executarea la timp a strângerii recoltei și executarea planului de colectări pe anul 1951 (B.O. nr. 58/24 mai 1951). Se intensifică politizarea muncii în agricultură: „Directorii adjuncți politici ai S.M.T. vor duce

Gh. Gheorghiu-Dej, Petru Groza, Vasile Luca, Ana Pauker, C. I. Parhon, Iosif Chișinevselu îndreptându-se spre parcul de cultură și odihnă „I. V. Stalin”, cu prilejul inaugurării acestuia. (1.05.1951). – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 36/1951

„Când s-o făcut colectivul, pân '52, nu m-am înscris în colectiv. O fost atuncea vreo opt ori nouă care n-au vrut, d-apăi dup-aceea s-o nscris. Numa' io nu m-am scris ... [...] Și-apăi n-am vrut, am fost contra, m-am sfădit cu ei și ăsta o fost baiu' ... [...] C-atunci am avut două ghivolite și-un ghițăl și doi cai. Și-apăi o vrut să ieie și nu i-am lăsat să ia nimică: «Mai bine mor decât să mi le luați! Adică io muncesc de atâția ani și mi le luați să le duceți la colectiv, numa' așa, degeaba ...» C-așa o mers la altu' și i-o luat vaca din poiată și s-o dus cu ie. N-o ntrebat pe nimeni, numa' zice: «Nu ... n-o dai tu, lasă că venim noi!» Da' la mine n-o venit ... «Băgați-vă acolo, io zic, că până-î lumea nu ieșiți!» Io așa le-am spus. Și-apăi astăzi un pic, mâine un pic, și pân' la urmă s-o ntins ...”

Onisim B., născut în 1923 în Românaș, Sălaj. Agricultor. A fost arestat în 1956 și condamnat la trei ani de închisoare. A fost eliberat în 1959. Interviu realizat de Constantin Petre, aflat în A.I.O. a I.I.C.C.M.E.R.

Râscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

o intensă muncă politică în vederea mobilizării tuturor muncitorilor din S.M.T. pentru executarea calitativă și la timp a reparațiilor, a recoltatului și a dezmiriștitului” (p. 3). Se cere implicarea elevilor în muncile agricole: „Strângerea spicelor este obligatorie imediat după recoltare. Organizația U.T.M. va face o largă mobilizare pentru această acțiune” (p. 5). Se dau indicații și organizațiilor de partid, care „vor mobiliza organizațiile de masă

și vor controla” cum se asigură „securitatea arilor” (p. 6).

20 iulie – Se înființează noi G.A.C.-uri (H.C.M. nr. 695, în B.O. nr. 78/20 iulie 1951).

27 iulie – Se stabilește cadrul legal pentru confiscarea bunurilor persoanelor deportate sau arestate. (D. nr. 111, în B.O. nr. 81/ 27 iulie 1951) Se trece la confiscarea bunurilor părăsite de familiile celor deportați sau arestați în cursul colectivizării, „bunuri de orice fel

părăsite timp de un an de zile de către titularii lor” (art. 1, lit. (d)).

18 septembrie – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. asupra muncii pe tărâmul construirii G.A.C.-urilor și a întovărășirilor agricole. Se recunoaște că s-au comis abuzuri. Unii activiști și funcționari de stat, în loc să ducă printre țărani o muncă de convingere, i-au silit prin măsuri birocratice să admită schimbul de pământ. Se admite că s-au făcut excese, forțându-se ritmul de creștere al G.A.C.-urilor în fostele județe Trei Scune, Târnava Mică, Alba, Vâlcea și Argeș. Se semnaleză lipsa brațelor de muncă. Întrați prin constrângere în G.A.C.-uri, țărânii „nu participă la activitatea gospodăriei și uneori nu au nicio legătură de muncă cu ea”. Pe de altă parte, se cere întărirea muncii politice în G.A.C.-uri și asimilarea modelului sovietic: „Se vor organiza pe scară largă întâlniri și discuții ale țăranilor care au vizitat U.R.S.S. cu țăranii muncitori din diverse sate, întâlniri la care aceștia vor povesti ce au văzut la colhozurile, sovhozurile și S.M.T.-urile din Uniunea Sovietică.” (DOCAG, 104, 116, 118)

31 decembrie – Se stabilește ritmul colectării cârnii. (D. nr. 233, în B.O. nr. 121/31 decembrie 1951) Nepredarea cotelor la termen sau vânzarea animalelor sau a păsărilor înainte de îndeplinirea obligațiilor către stat se pedepsesc conform Decretului nr. 183/1949

31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 1 089 de G.A.C.-uri cuprinzând 75 379 de familii, pe o suprafață de 301 690 de hectare. (STĂNESCU, C. p. 162)

1952

15 ianuarie – Se stabilește regimul colectării laptelui (D. nr. 17, în B.O. nr. 3/15 ianuarie 1952). Se stabilește regimul colectării lânii (H.C.M. nr. 44, în B.O. nr. 3/15 ianuarie 1952). Se stabilește regimul de colectare a laptelui de

Colectivisții din G.A.C. 7 Noiembrie (Bihor) ducându-și acasă roadele după împărțirea veniturilor, 1952. (1952) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 4/1952

vacă, bivoliță, oaie, capră (H.C.M. nr. 60, în B.O. nr. 3/15 ianuarie 1952).

25 ianuarie – Apare H.C.M. nr. 135 cu privire la Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al P.M.R. cu privire la pregătirea și executarea la timp și în condiții bune a campaniei agricole de primăvară (B.O. nr. 6/25 ianuarie 1952). Se stabilește regimul vânzării produselor agricole de către producători (D. nr. 13 în B.O. nr. 6/25 ianuarie 1952). Se modifică legea asupra impozitului

agricol (D. nr. 36, în B.O. nr. 6/25 ianuarie 1952). Se stabilește statutul-model al întovărășirilor agricole de țărani muncitori pentru cultivarea laolaltă a pământului (H.C.M. nr. 99, în B.O. nr. 6/25 ianuarie 1952). Primirea în întovărășire se face „pe baza unei cereri personale, semnată de cel care vrea să se înscrie în întovărășire”.

9 februarie – Se interzice tăierea și consumul public al unor categorii de animale (D.M. nr. 63, în B.O. nr. 9/9 februarie 1952).

23 februarie – Se stabilește regimul contractării și valorificării legumelor (H.C.M. nr. 250, în B.O. nr. 11/23 februarie 1952).

18 martie – Se stabilește regimul contractării produselor agricole vegetale pe anul 1952 (D. nr. 58 și H.C.M. nr. 35, în B.O. nr. 14/18 martie 1952).

3 mai – Se stabilește impozitul pe venituri pe G.A.C. (D. nr. 125, în B.O. nr. 26/31 mai 1952). Membrii G.A.C. au reduceri de impozit pentru veniturile gospodăriei personale cu 50 %, iar cei ai întovărășirilor, cu 20 % (art. 12, 13).

La S.M.T. Băilești, regiunea Craiova, o femeie pe un tractor trăgând discutoare. (1952) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 6/1952

Chiaburii au impozitul majorat cu 50 %. „Listele gospodăriilor chiaburești se întocmesc, la propunerea sfaturilor populare comunale, de către sfaturile populare regionale” (art. 14).

7 iunie – Apare Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. și a C.C. al P.M.R. privitoare la întreținerea culturilor, pregătirea și executarea la timp a străngerii recoltei și executarea planului de colectări pe 1952. (B.O. nr. 27/7 iunie 1952)

18 iunie – Se agravează sancțiunile pentru nepredarea cotelor (D. nr. 131, în B.O. nr. 30/18 iunie 1952). În caz de nepredare a cotelor, țărani

sunt obligați să plătească o amendă „a cărei sumă poate atinge până la de două ori valoarea produselor nepredate în termen”. (art. 1) Dacă datornicul nu și-a achitat obligațiile trecute în somație în termen de 10 zile, se procedează la ridicarea acestora pe cale administrativă, fără vreo încuviințare specială sau prealabilă din partea organelor judecătorești (art. 2, alin. 3).

Iulie – Se întărește prezența muncitorească la sate. 8 000 de muncitori industriali „cu o conștiință de clasă ridicată” vor fi trimiși ca președinți și secretari ai consiliilor populare comunale (ALIANȚA, p. 437).

3 iulie – Gh. Gheorghiu-Dej cere intensificarea campaniei împotriva chiaburilor: „Presa trebuie să mobilizeze masele țărănimii muncitoare la luptă neîmpăcată împotriva chiaburilor” (REZOLUȚII, II, p. 211).

23 august – Gh. Gheorghiu-Dej anunță numărul G.A.C.-urilor: 1 420, cu 120 000 de gospodării țărănești. (DEJ, AC, 1953, p. 671)

9 septembrie – Apare Hotărârea Consiliului de Miniștri și a C.C. al P.M.R. privind pregătirea la timp și în bune condiții a campaniei însămânțărilor, recoltărilor și arăturilor de toamnă. Planul include măsuri pentru G.A.S., G.A.C., întovărășiri și gospodării individuale (H.C.M. nr. 1705, în B.O. nr. 46/9 septembrie). Se înființează Ministerul Industriei Cărmii, Peștelui și Laptelui (B.O. nr. 46/9 septembrie 1952)

24 septembrie – Gh. Gheorghiu-Dej anunță numărul structurilor colectiviste: aproape 1 500 de G.A.C.-uri și peste 1 100 de întovărășiri agricole. Liderul comunist declară că „agricultura noastră este dominată de mica gospodărie țărănească, care dă o mică cantitate de cereale marfă și care generează capitalism spontan și în proporție de masă”. (DEJ, AC, 1953, p. 686, 689)

26 septembrie – Apare Hotărârea C.C. al P.M.R. cu privire la întărirea raioanelor sătești ale Partidului și intensificarea muncii politice de masă la sate. Se stabilește ca 85 % dintre „activiștii comitetelor raionale ale P.M.R. să fie membri de partid, muncitori în industrie, cu un stagiu în producție de cel puțin cinci ani și care nu sunt legați de proprietatea agricolă”. (DOCAG, p. 142)

1 octombrie – Începe o nouă campanie de demascare a chiaburilor. Peste 3 000 de țărani intră în G.A.C. vor fi demascați drept chiaburi (ALIANȚA, p. 474).

31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 1 795 G.A.C.-uri, cuprinzând 171 445 de familii, pe o suprafață de 736 346 ha, și 1 834 întovărășiri, cu 83 990 familii, pe o suprafață de 187 662 ha (STĂNESCU, C. p. 156, 162).

1953

- 7 ianuarie** – Se stabilește regimul transportului, vânzării, cumpărării și măcinșului de produse agricole supuse colectării (D. nr. 502, în B.O. nr. 1/7 ianuarie 1953)
- 17 ianuarie** – Se stabilesc măsurile privind îmbunătățirea organizării și retribuirii muncii la gospodăriile agricole colective (H.C.M. nr. 14, în C.H.D. 3/17 ianuarie 1953)
- 26 ianuarie** – Se stabilește regimul predării obligatorii a laptelui către stat. Gospodăriile chiaburești vor preda cote majorate cu 30 %. Neprezentarea la termen sau împiedicarea predării cotelor se pedepsește conform D. nr. 183/1949 (D. nr. 45, în B.O. nr. 3/26 ianuarie 1953)
- 1 februarie** – Apare H.C.M. nr. 308, cu privire la terenurile pentru care s-au făcut cereri de trecere în proprietatea statului, precum și la terenurile părăsite. „Vor fi permise de către stat terenurile pentru care se vor depune cereri și acte de trecere a pământului în proprietatea statului de către: muncitorii și funcționarii din instituțiile și întreprinderile de stat, din organizațiile economice și de masă și de alte categorii de cetățeni care, neocupându-se efectiv de agricultură, nu-și pot lucra pământurile”. (art. 2)
- 9 aprilie** – Se stabilește regimul predării lânii (D. nr. 140, în B.O. nr. 3/26 ianuarie 1953)
- 12 aprilie** – Se reorganizează sistemul de stabilire a prețurilor (D. nr. 172, în B.O. nr. 12/23 aprilie 1953).
- Mai** – Apare Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. și a C.C. al P.M.R. cu privire la îngrijirea culturilor, pregătirea și executarea la timp a străngerii recoltei, a dezmiriștitului, a treierii și a colectărilor pe anul 1953.
- 18 iunie** – Se stabilește statutul-model al G.A.C.-urilor (H.C.M. nr. 1650, în B.O. nr. 39/18 iunie 1953).
- 19 – 20 august** – Are loc Plenara Lărgită a C.C. al P.M.R. Există 1 989 de G.A.C.-uri, cu o suprafață de 732 000 de hectare, și 1 996 de

Țărani muncitori
dintr-o întovărășire
agricolă măsoară
adâncimea arăturii
făcute de tractor.
(1953) –
Fototeca online
a comunismului
românesc,
cota: 2/1953

„Îți luau tot ... nici să trăiești [nu-ți lăsaus]. În '53, în 12 noiembrie ... ne-a luat tot și nu ne-o lăsat nici de-o pită, să mâncăm. Tot grâu' ni l-o luat. Porumbul, cartofii, tot ne-o luat. Îl luau și spuneau că n-am putut îndeplini cotele... Că cotele or fost puse în așa fel, încât să nu se poată îndeplini.”

Gheorghe Ș., născut în 1924, în Aurel Vlaicu, Hunedoara. A fost arestat în 1958.
Interviu realizat de Cosmin Budeancă, aflat în A.I.I.O.

întovărășiri, pe o suprafață de 250 000 de hectare. Se recunoaște că, datorită industrializării forțate, producția agricolă a rămas în urmă, iar în campania de colectivizare s-au comis abuzuri. „Măsurile contrarii liniei Partidului, luate de către elemente iresponsabile sau provocatoare față de unele gospodării chibaburești, prin impuneri exagerate și ilegale în domeniul impozitelor, al cotelor de colectare și al altor obligații, au dus la scăderea producției acestor gospodării, la lăsarea lor în paragină și chiar la părăsirea lor de către proprietari, ceea ce a dăunat economiei naționale.” (REZOLUȚII, II, p. 477 - 479).

20 - 23 august - Are loc Congresul Fruntașilor din G.A.C. - uri.

10 septembrie - Se acordă scutiri de impozite și taxe gospodăriilor agricole individuale și G.A.C.-urilor (H.C.M. nr. 3007, în C.H.D. nr. 57/10 septembrie 1953). Scade presiunea economică asupra micilor producători de la sate.

28 octombrie - Se continuă înzestrarea G.A.C.-urilor. Decretul prevede și împroprietărirea unor țărani muncitori cu terenuri confiscate de la alte categorii (D. nr. 444, în B.O. nr. 43/28 octombrie 1953). Apare Hotărârea Consiliului de Miniștri și a C.C. al P.M.R. cu privire la îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului de contractare și achiziție de animale și produse animale în vederea aprovizionării populației cu produse alimentare și a industriei cu materii prime și pentru încurajarea creșterii și îngrășării de animale. Se reduc cotele pentru producătorii care încheie contracte cu statul (DOCAG, p. 217).

17 decembrie - Se modifică sistemul de colectare a cârnii, laptei și lânii (H.C.M. nr. 4172, în B.O. nr. 79/decembrie 1953). Producătorii particulari care contractează cu statul creșterea și îngrășarea de viței au reduceri la cota de lapte (art. 8, alin. (i)). Se reglementează tăierea unor categorii de animale (H.C.M. nr. 4121, în C.H.D. nr. 70/17 decembrie 1953).

31 decembrie - Bilanțul colectivizării: 1 997 de G.A.C.-uri, cuprinzând 169 004 familii, pe o suprafață de 826 537 de hectare, și 2 026 de întovărășiri, cuprinzând 102 061 de familii, pe o suprafață de 235 270 de hectare. (STĂNESCU, C. p. 156, 163)

1954

9 ianuarie - Se organizează învățământul pentru școlarizarea cadrelor necesare gospodăriilor agricole colective (H.C.M. nr. 1, în C.H.D. nr. 1/9 ianuarie 1954).

20 ianuarie - Se stabilesc măsurile pentru dezvoltarea creșterii animalelor pe perioada 1954 - 1956 în R.P.R. (L. nr. 6, în B.O. nr. 5/20 ianuarie 1954). Comitetul de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole este obligat să reducă, începând cu 1955, cotele obligatorii cu 10 % la carne, lapte și lână, pentru G.A.C.-urile care și-au predat cotele și și-au îndeplinit cotele la contractări (art. 63).

25 ianuarie - Se stabilește regimul colectării produselor vegetale (H.C.M. nr. 96, în B.O. nr. 5/25 ianuarie 1954).

28 ianuarie - Se îmbunătățește sistemul de contractare a legumelor, semințelor de legume,

fructelor și strugurilor de masă (H.C.M. nr. 117, în C.H.D. nr. 7/28 ianuarie 1954).

30 ianuarie - Se agravează sancțiunile pentru nepredarea cotelor (D. nr. 24, în B.O. nr. 7/30 ianuarie 1954). Odată cu înmânarea somației, împuterniciții raionali ai Comitetului de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole vor pune sechestru pe produsele agricole sau pe alte bunuri din gospodărie evaluate „la prețul pieței neorganizate” (art. 2, lit. (b)). Bunurile se pot ridica pe loc, dacă „datornicul nu prezintă încredere, fără a fi necesară vreo înconvingere specială sau prealabilă din partea organelor judiciare” (art. 2, alin. 8). „Instanța de judecată nu are dreptul să acorde amânări sau eşalonări de predare a cantităților de produse supuse colectării.” (art. 5).

9 martie - Se stabilesc răspunderile pentru nepredarea de cote (H.C.M. nr. 262, în B.O. nr. 17/9 martie 1954). Se stabilește răspunderea sfaturilor populare și a Comitetului de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole în realizarea planului de colectări (D.C.M. nr. 5, în B.O. nr. 17/9 martie 1954).

19 iulie - Se stabilesc obligațiile producătorilor rezultate din contractele de cultură și contractările de animale și de produse animale (D. nr. 274, în B.O. nr. 33/19 iulie 1954). În cazul neexecutării contractului, producătorul va restitui produsele datorate sau animalul la greutatea inițială, precum și „cantitățile cu care i s-au redus obligațiile de predare a produselor supuse colectării” (art. 4). Amenda se aplică în ambele cazuri, iar pentru realizarea executării ei „se va aplica un sechestru și asupra altor bunuri sau produse ale producătorului” (art. 9, lit. (b)).

30 noiembrie - Se stabilesc condițiile de contractare a speciei-de-zahăr (H.C.M. nr. 2361, în C.H.D. nr. 58/30 noiembrie 1954).

Decembrie - Se încheie o masivă campanie de îndoctrinare a satelor. Începută în toamnă, campania a îmbogățit experiența întregului Partid:

„Cadrele de bază ale Partidului, cea mai mare parte a membrilor C.C., începând cu membrii Biroului politic, au fost repartizați în întreaga țară și au muncit nemijlocit în regiuni, raioane, comune și sate.” În urma acțiunilor de lămurire, „au fost atrași în munca activă în jurul organizațiilor de partid de la sate sute de mii dintre cei mai înaintați țărani muncitori.” (DEJ, AC, 1959, p. 131)

26 decembrie – Se desființează sistemul de aprovizionare pe bază de cartele și rații. „Pentru a preveni risipa și a împiedica tendințele de speculă”, zahărul și pâinea se vor vinde în continuare pe tichete pentru salariați, pensionari, cooperatori și membrii familiilor lor.

31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 2 070 de G.A.C.-uri, cuprinzând 178 561 de familii, pe o suprafață de 884 194 de hectare și 2 833 de întovărășiri, cuprinzând 139 125 de familii, pe o suprafață de 315 119 de hectare. (STĂNESCU, C., p. 163)

1955

27 ianuarie – Se îmbunătățește sistemul de contractare și achiziție la animale, păsări și produse animale (H.C.M. în B.O. nr. 4/27 ianuarie 1955). Producătorii care încheie contracte de creștere și îngrășare a animalelor și păsărilor și de livrare a produselor animale cu unitățile de stat beneficiază de reduceri din cotele de cereale, carne și lapte (art. 2). Pentru un porc viu de minimum 120 kg predat prin contract, se reduce cota obligatorie cu 1 800 de kilograme de porumb sau furaje concentrate (art. 1, alin. (c)).

7 februarie – Se modifică condițiile de colectare a cărnii și a laptelui (H.C.M. nr. 121, în C.H.D. nr. 8/7 februarie 1955).

6 martie – Se stabilește regimul de contractare și achiziționare a strugurilor (H.C.M. nr. 206, în C.H.D. nr. 14/6 martie 1955).

11 martie – Se stabilește regimul de colectare a produselor agricole și vegetale (D. nr. 64, în B.O. nr.

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

5/11 martie 1955). Se mențin cotele la grâu, secară, orz, porumb, floarea-soarelui, mazare, fasole, linte, cartofi, fân natural, fân cultivat. „Consiliul de Miniștri este autorizat să modifice lista produselor vegetale supuse predării obligatorii, potrivit nevoilor economiei naționale” (art. 1).

23 iunie – Se aprobă sistemul de salarizare a muncitorilor care lucrează în unitățile agricole de stat. (H.C.M. nr. 1146, în LEGAS, p. 11 – 265).

4 august – Se înființează Ministerul Colectărilor (D. nr. 339/4 august 1955)

23 august – Gh. Gheorghiu-Dej anunță că 26 % din suprafața arabilă este inclusă în structurile colectiviste, respectiv în G.A.S.-uri, G.A.C.-uri și întovărășiri. (DEJ, 1955, p. 841)

23 decembrie – Gheorghiu-Dej critică ritmul colectivizării în regiunea Timișoara, unde doar 13,9 % din gospodăriile țărănești sunt colectivizate, spre deosebire de regiunea Constanța, unde 46 % din gospodării au intrat în G.A.C.-uri și întovărășiri (DEJ, AC, 1959, p. 91, 96).

23 – 28 decembrie – La Congresul al II-lea al P.M.R., se hotărăște intensificarea ritmului colectivizării. „În țara noastră n-au fost lichidate încă clasa chiaburilor și unele rămășițe ale celorlalte clase exploatoare. Iar atât timp cât clasele exploatoare n-au fost complet lichidate, lupta de clasă este lege a dezvoltării societății noastre”, declară conducătorul Partidului (DEJ, AC, 1959, p. 30).

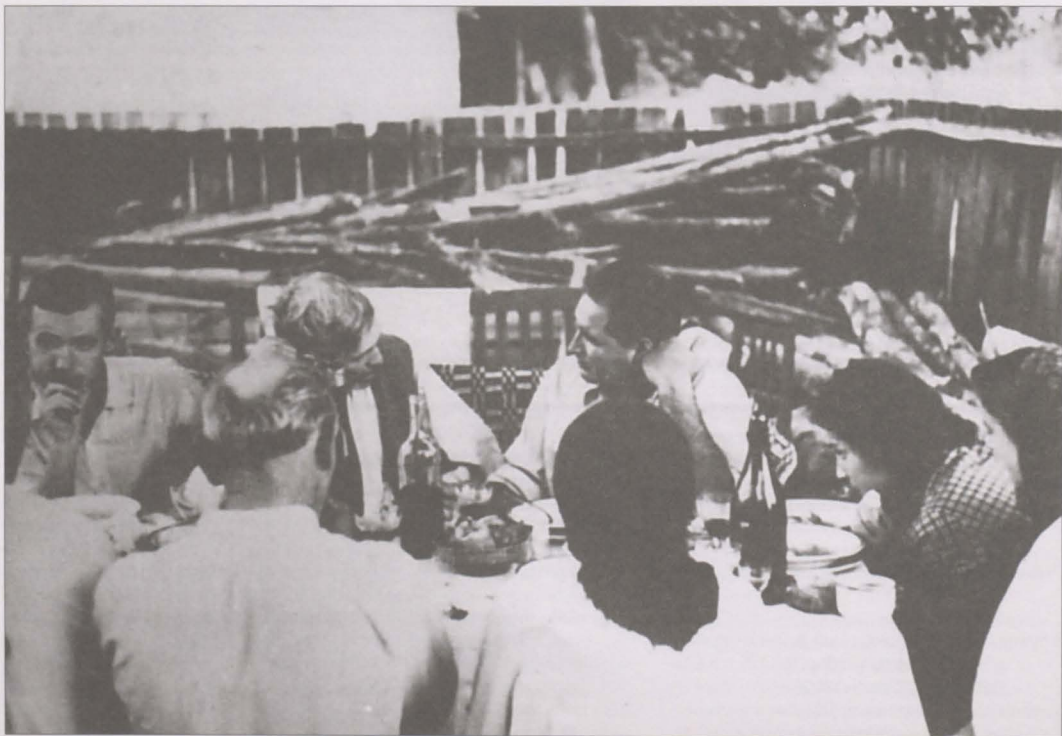
31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 2 152 de G.A.C.-uri, cuprinzând 183 188 de familii, pe o suprafață de 932 587 de hectare și 4 471 de întovărășiri, cuprinzând 206 354 de familii, pe o suprafață de 392 045 de hectare. (STĂNESCU, C. p. 157, 163)

1956

22 februarie – Se stabilește regimul de contractare a legumelor, semințelor de legume

„În 1957, am fost din nou dat afară [din serviciu]. M-au dat afară că: «Să meri să faci pe socru-to să se scrie la colectiv!» Din nou o repetat: «Știm că tu ai fost sărac, da' soacră-ta, socru-to cu nevastă-ta-s bogată. Dacă se scrie ei la colectiv, se scrie și alții.» Mă duc la socru: «Tată, iar m-o dat afar' din fabrică.» «Păi dragu' tatii, tu știi bine că-n '46, când ai venit, am lucrat pământu' și-am avut ce mânca. Acuma, dacă dăm calu', vaci și plug, noi cu ce mai trăim?» Vin 'napoi la fabrică: «Nu mă pot scia...» «Ai să te scrii tu!» Și-atuncea începură niște activiști de partid care umblau și-n sate, și pe orașe, și noaptea, și zăua, să prindă oamenii la colectiv. M-au urmărit pas cu pas ce fac eu.”

Petru L., născut în 1911 în Geoagiu, Hunedoara. A fost arestat în 1958 și condamnat la muncă silnică pe viață pentru infraținea de insurecție armată, pedeapsă redusă ulterior la 25 de ani de muncă silnică. A fost eliberat în 1964. Interviu realizat de Cosmin Budeancă, aflat în A.I.I.O.

Gheorghe Apostol
în satul Strâmba.
(1956) –
Fototeca online
a comunismului
românesc,
cota: 1/1956

și fructelor (H.C.M. nr. 223, în C.H.D. nr. 9/22 februarie 1956). Se asigură facilități (credite de la Banca Agricolă) pentru producătorii care încheie contracte. (art. 2, lit. (c)) Prețul plătit de stat producătorilor particulari este de 80 % din prețul de desfacere cu amănuntul. (art. 4)

4 aprilie – Se înființează Ministerul Gospodăriei Agricole de Stat.

14 mai – Se aprobă angajarea muncitorilor agricoli sezonieri în G.A.S.-uri. (H.C.M. nr. 728, în C.H.D. nr. 23/14 mai 1956)

16 – 17 iulie – Are loc Plenara C.C. al P.M.R., în care se stabilesc măsurile pentru realizarea sarcinilor stabilite de Congresul al II-lea al P.M.R., pentru transformarea socialistă a agriculturii. 29,3 % din suprafața arabilă și 31,7 % din suprafața agricolă se află în structuri colectiviste. Se recomandă constituirea și organizarea cooperativelor agricole de producție cu rentă.

29 septembrie – Apare statutul-model al cooperativelor agricole de producție cu rentă. (STĂNESCU, C., p. 161)

27 – 29 decembrie – Are loc Plenara C.C. al P.M.R. Se încurajează sistemul contractărilor și achizițiilor.

31 decembrie – Bilanțul colectivizării: 2 564 de G.A.C.-uri, cuprinzând 231 392 de familii, pe o suprafață de 1 101 650 de hectare, și 8 130 de întovărășiri, cu 452 117 de familii, pe o suprafață de 753 352 de hectare. (STĂNESCU, C., p. 157, 163)

1957

21 ianuarie – Se îmbunătățește sistemul de colectare a cărnii și a lăunii (D. nr. 729 în B.O. 3/12 ianuarie 1957). Toți producătorii care dețin mai mult de un hectar sunt obligați să predea carne la stat. (art. 2, lit. (a)) Se desființează cotele

„În '58, în luna octombrie [am fost arestat]. Eram suplinitor în învățământ și student la fără frecvență la Iași. M-au luat de la școală și m-au dus la Securitatea din Bacău. Se făceau atunci arestări ... Era chiar după vara anului 1958, când s-au retras trupele rusești din România și guvernul care-a rămas, ca să-și țină frâiele, a arestat mii și mii și mii și mii ... Și cu scopul de-a încheia colectivizarea [...] Eu am fost arestat împreună cu mai mulți colegi și acuzați de «uneltire împotriva ordinii sociale». Erau rezistențe ale învățătorilor, ale țăranilor de prin jurul Bacăului, care se opuneau colectivizării, cotelor, cum erau atunci. Noi i-am stimulat, i-am ajutat pentru așa ceva și speram că o să vină americanii să ne facă dreptate ...”

Mihai P., născut la 8 noiembrie 1938, în Filipeni, Bacău. Contabil. A fost arestat în 1958 și condamnat la 22 de ani de închisoare pentru „uneltire împotriva ordinii sociale”. A fost eliberat în 1963. A fost arestat din nou în 1971 și condamnat la 8 ani de închisoare pentru „propagandă împotriva orânduirii socialiste”. A fost eliberat în 1972. Interviu realizat de Alexandru Matei, aflat în A.I.O. a I.I.C.C.M.E.R.

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

obligatorii la produsele agricole, vegetale și lapte. (D. nr. 728, în B.O. nr. 3/12 ianuarie 1957)

19 februarie – Se desființează Ministerul Colecțarilor. (B.O. nr. 6/19 februarie 1957). Se înființează Comitetul de Stat pentru Valorificarea Produselor Agricole,

instituție care va „răspunde de realizarea planului la cote obligatorii pe țară”. (B.O. nr. 6/19 februarie 1957)

17 decembrie – Incidente în comuna Nămoaloasa, județul Galați. Țăranii cer distrugerea cererilor de intrare în G.A.C. (CPCA, Dosarul nr. 5341/1992, Galați).

1958

- 7 ianuarie** – Țăranii din comuna Măcin (județul Tulcea) solicită retragerea din G.A.C. Se scandează lozinci împotriva membrilor P.M.R. și a organelor locale (ASER, Dosarul nr. 294-C11, f. 298).
- 15 – 16 ianuarie** – Incidente în comuna Prisaca (județul Vrancea). Țăranii adunați în fața Sfatului Popular strigă: „Jos colectivul! Vrem libertate!”. Autoritățile sunt constrânse să restituie cererile de înscriere în G.A.C. Represalii: condamnări până la zece ani de închisoare și confiscarea averii. (ASER, Dosarul nr. 294-C11, f. 294, CPCA, Dosarul nr. 7094/1992)
- 16 ianuarie** – Revoltă țărănească în comuna Isaccea (județul Tulcea). Țăranii răstoarnă mașina Miliției. Adunați în fața Sfatului Popular, răsculații cer ieșirea din G.A.C. Represalii: condamnări la închisoare între 8 și 25 de ani. (CPCA, Dosarul nr. 5085/1992, Tulcea)
- 18 ianuarie** - Incidente în comuna Hângulești (județul Vrancea). Țăranii strânși în fața Adunării generale a G.A.C. cer distrugerea cererilor de înscriere. (ASER, Dosarul nr. 294-C11, f. 286)
- 28 ianuarie** – Incidente în comuna Luncavița (județul Galați). Țăranii pătrund în sediul Sfatului Popular, solicitând distrugerea cererilor de înscriere în G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294-C11, f. 297)
- 31 ianuarie** – Incidente în comuna Vânători (județul Galați). Țăranii demonstrează în fața Sfatului Popular, solicitând restituirea cererilor de înscriere în G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294-C11, f. 294)
- 17 februarie** – Se adoptă Decretul nr. 89, referitor la instituirea unor măsuri privind asigurarea ordinii de stat: „Persoanele care prin faptele sau manifestările lor primejduiesc sau încearcă să primejduiască ordinea în stat vor fi internate în locuri de muncă. (art. 1.)

5 martie – Se adoptă H.C.M. nr. 282 privind aplicarea Decretului nr. 89/1958. Durata internării în coloniile de muncă variază între doi și șase ani, iar hotărârea este luată prin ordinul Ministerului Afacerilor Interne. (art. 2)

3 aprilie – Gh. Gheorghiu-Dej se arată nemulțumit de ritmul colectivizării în regiunile Hunedoara, Cluj, Bacău, Baia Mare, unde doar 10 – 15 % din suprafața agricolă este colectivizată, deși statistica pe întreaga țară arată că 45 % din familiile de țărani sunt incluse în sectorul colectivizat. Liderul comunist avertizează că lupta de clasă continuă împotriva „dușmanilor regimului democrat popular din rândurile chiarburilor și ale altor elemente exploataatoare...” (DEJ, AC, 1959, p. 373, 383, 388)

1 iulie – Revoltă țărănească în comuna Gănești (județul Mureș) (CPCA, Dosarul nr. 3918/1991)

22 iulie - Incidente în comuna Măceșul de Jos (Dolj) și Gura Jiului (Gorj). Țăranii refuză să iasă la treieriş pe pământul întovărășirii. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 315)

2 august – Incidente în comuna Sântămărie (județul Alba). Țăranii protestează împotriva racordării unei conducte de gaz la G.A.S.-ul din satul Feisa. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 278)

25 august – Gh. Gheorghiu-Dej anunță intensificarea ritmului colectivizării. Într-un singur an (1 iulie 1957 – 1 iulie 1958) au fost colectivizate 700 000 de familii țărănești. (DEJ, AC, 1959, p. 505)

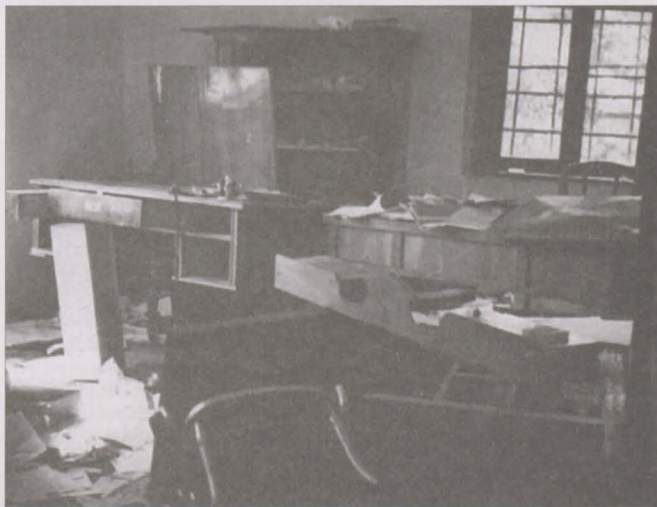
26 – 28 noiembrie – La Plenara C.C. al P.M.R., Gh. Gheorghiu-Dej anunță numărul structurilor colectiviste: 15 723, cuprinzând 1 760 000 de familii. (DEJ, AC, 1959, p. 552)

1959

ianuarie – Se stabilește modalitatea de recunoaștere a înființării G.A.C.-urilor și a altor forme

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

„Motivul' privea întreaga organizație pe care au făcut-o ei și asta începuse deja din primăvara anului 1958 ... Atunci începuseră arestările cu primu' lot. Organele de partid de pe vremea aceea, probabil, au spus: «Iei pe cutare! Iei pe cutare!» Și din toate păturile sociale au luat: țărani, muncitori, ingineri, doctori, ceferiști. Și, sigur, că asta ce-a fost? A fost un fel de intimidare, din anul 1958 începând, pentru ca în primăvara anului 1959 să înceapă campania de colectivizare. Noi, de fapt, nu mai eram în lume, că eram izolați, dar am fost obiectul de intimidare a populației, pentru că s-a dus dup-ai-a la cetățean acasă: «Te scrii în colectiv?» «Nu mă scriu.» «Nu te scrii?» «Te duci și tu unde-i cutare!» Și așa a luat din județ, din toate localitățile. [...] Din toate satele din jurul Orăștiei a luat câte unu, doi, ca să intimideze lumea, și sigur că în primăvara lui '59, când a-nceput campania de colectivizare, când s-a dus la om ... «Păi io mă scriu, că dacă nu mă scriu ... mă duc și io acolo [la închisoare].»”

Cornel L., născut în 1925 în Orăștie, Hunedoara. Impieगत C.F.R. A fost arestat în 1958 și condamnat la muncă silnică pe viață. A fost eliberat în 1964. Interviu realizat de Cosmin Budeancă, aflat în A.I.I.O.

de asociere pentru organizarea producției agricole în comun. Se abrogă Decretul nr. 319/1949, care prevedea controlul strict al C.C. al P.M.R. asupra înființării G.A.C.-urilor. (DOCAG, p. 401)

1 februarie – Mai mulți țărani din comuna Condrea Tecuci (județul Galați) se adresează Consiliului de Miniștri, cerând aprobarea pentru ieșirea din G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 288)

5 februarie – Incidente în comuna Vlădaia (județul Mehedinți). Adunați în fața Sfatului Popular, țărani cer ieșirea din G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 329)

16 februarie – Incidente în comuna Deleni (județul Bacău). Țărani se împotrivesc acțiunilor de comasare. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 301)

1 martie – Incidente în comuna Giubega (județul Dolj). Peste 30 de țărani cer să se retragă din G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 313)

6 martie – Gh. Gheorghiu-Dej declară că 2 milioane de familii dintr-un total de cca 3,6 milioane „au pășit cu hotărâre și încredere pe calea arătată de Partid, calea agriculturii socialiste”. Din familiile țărănești care locuiesc în regiunea Craiova, sunt colectivizate 75 %, în regiunea Galați – 72 %, iar

în regiunea Timișoara – 56 % (DEJ, A.C., 1959, p. 628)

30 martie – Apare Decretul nr. 115 privind lichidarea rămășițelor oricăror forme de exploatare a omului de către om în agricultură. (B.O. nr. 10/30 martie 1959) Se interzice darea în arendă și munca salarizată în agricultură. Începe o nouă ofensivă împotriva chiaburilor.

1 aprilie – Apare Hotărârea Comitetului Central al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. cu privire la unele măsuri pentru îmbunătățirea conducerii și a controlului de partid și a activității economice în G.A.S.-uri. În fiecare G.A.S., directorul va fi secondat de un organizator de partid, care va răspunde de „selecționarea, creșterea, promovarea justă a cadrelor”. (C.H.D. nr. 17/1 aprilie 1959)

6 aprilie – Incidente în comuna Ciorioași (județul Dolj). Țărani părăd în sediul G.A.C.-ului și ard cererile de înscriere. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 332)

Iunie – Țărani de comuna Satu Nou (județul Galați) solicită retragerea din G.A.C. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 297)

3 – 5 iunie – Incidente în comuna Ciupercenii Noi (județul Dolj). Țărani devastază sediul

G.A.C.-ului. Mașina activiștilor este răsturnată. (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, ff. 336 – 338)

24 iunie – Incidente în comuna Dăbuleni (județul Dolj). Manifestări împotriva G.A.C.-ului local. Se devastează sediul Sfatului Popular. Activiștii P.M.R. sunt bătuți de țărani (ASER, Dosarul nr. 294 – C13, f. 232).

13 – 14 iulie – Gh. Gheorghiu-Dej anunță că 67 % din suprafața arabilă a țării este cuprinsă în sectorul socialist. (DEJ, AC, 1959, p. 647)

2 august – Incidente în comuna Cuceu (județul Sălaj). Peste 250 de țărani protestează împotriva reținerii grâului pentru însănmânțări. Se cere desființarea întovărășirii agricole. (ASER, Dosarul nr. 294 – C13, ff. 237-238)

1960

5 ianuarie – Se împraștie manifeste împotriva colectivizării în comuna și halta Frântărești (județul Galați). (ASER, Dosarul nr. 294 – C11, f. 11)

1 martie – Sectorul socialist din agricultura cuprinde 76,6 % din suprafața arabilă a țării și 76,4 % din totalul familiilor țărănești. (DEJ, AC, 1961, p. 59)

20 iunie – Gh. Gheorghiu-Dej anunță că 81 % din gospodăriile țărănești sunt incluse în structuri colectiviste. „Au mai rămas în afara sectorului socialist aproximativ 680 000 de familii.” (DEJ, AC, 1961, p. 133)

Septembrie – Incidente în satul Costești-Vatra, comuna Costești din Vale, județul Dâmbovița. Țărani se opun tentativelor de colectivizare. (CPCA, Dosarul nr. 5166 și 5135/1992, f. 1, Dâmbovița)

Decembrie – Răscoală în satul Vadu Roșca, comuna Vultur, județul Vrancea. Represiunea este condusă de Nicolae Ceaușescu. Ciocniri cu răsculații. Opt morți și numeroși

răniți. (CPCA, Dosarul nr. 6846/1992, f. 1, Constanța)

Răscoală țărănească în comuna Mozăceni-Deal, județul Argeș. Țăranii ard cererile de înscriere în G.A.C., alungând autoritățile locale și milițienii din sat. Se întrerup legăturile telefonice, iar pe șosea se ridică baricade. Intervenția forțelor Securității. Se operează arestări (CPCA, Dosarul nr. 5214/1992, Dâmbovița și 5159/1992, Argeș).

1961

Ianuarie – Răscoală țărănească în comuna Vâlcele (județul Olt). Sunt cuprinse satele Lițești, Dealu Mare și Mândinești. Trupele de intervenție trag în răsculați. (CPCA, Dosarul nr. 6435/1992, Olt)

Martie – Incidente în comuna Dobrotești (județul Teleorman). Înarmați cu furci și târnăcoape, țăranii protestează împotriva presiunilor exercitate de autoritățile locale. (CPCA, Dosarul nr. 6263/1992, Teleorman)

3 martie – Gh. Gheorghiu-Dej anunță că 83,8 % din suprafața arabilă a țării aparține sectorului socialist. (DEJ, AC, 1961, p. 447)

30 iunie – Are loc Plenara C.C. al P.M.R. asupra îndeplinirii directivelor Congresului al III-lea al Partidului, privind construirea socialismului la sate și dezvoltarea agriculturii. Gh. Gheorghiu-Dej anunță că 84,2 % dintre familiile țărănești sunt incluse în structuri colectiviste. (DEJ, AC, 1962, p. 8)

11 august – Gh. Gheorghiu-Dej apreciază că datorită „aplicării învățămintelor genialului plan cooperatist al lui Lenin și muncii politice și organizatorice vaste desfășurate de Partid”, cooperativizarea a cuprins peste 85 % din totalul familiilor țărănești. (DEJ, AC, 1962, p. 91)

5 septembrie – Gh. Gheorghiu-Dej declară la Budapesta că „peste 80 000 de țărani, în

majoritatea lor țărani muncitori, au fost trimiși în judecată, dintre ei peste 30 000 au și fost judecați în procese publice”. Abuzurile sunt puse pe seama măsurilor luate de Ana Pauker și Teohari Georgescu. (DEJ, AC, 1962, p. 206)

22 decembrie – Are loc Consfătuirea pe Țară a Țăranilor Colectiviști. Bilanțul colectivizării: 2 000 000 de familii incluse în structuri colectiviste. Banatul este colectivizat în proporție de 88,7 %, iar Galațiul, 81,5 %. (DEJ, AC, 1962, p. 232, 233)

1962

ianuarie – Țăranii din comuna Drăgoiești (județul Suceava), cer restituirea pământului confiscat de G.A.C. Intervenția forțelor de miliție. (CPCA, Dosarul nr. 5953/1992, Suceava).

20 februarie – Răscoală țărănească în satul Mărcești, comuna Dobra, județul Dâmbovița. Nucleul răsculaților îl constituie un grup de femei. Mașinile activiștilor P.M.R. veniți de la Târgoviște sunt răsturnate de răsculați. Se operează peste 150 de arestări (CPCA, Dosarul nr. 7248/1992, Dâmbovița).

23 – 25 aprilie – Plenara C.C. al P.M.R. cu privire la întărirea continuă a rândurilor Partidului. Se consolidează organizația de partid din G.A.C. În fiecare G.A.C. va exista „o organizație de partid puternică, capabilă să mobilizeze pe toți colectiviștii la îndeplinirea hotărârilor Partidului și guvernului”. (DOCAG, p. 509)

27 aprilie – Gh. Gheorghiu-Dej anunță încheierea colectivizării. Structurile colectiviste dețin 96 % din suprafața arabilă a țării și 93 % din suprafața agricolă. 3 201 000 de familii sunt încadrate în structuri colectiviste. (DEJ, Raport, 1962, p. 5)

Lista abrevierilor

AGROM – *Agricultura României. 1944 – 1964*, Editura Agro-Silvică, București, 1964

AGRPR – *Dezvoltarea Agriculturii R.P.R. Culegere de date statistice*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1965

AGSOC – *Agricultura socialistă a României. 1944 – 1964*, Editura Politică, București, 1983

ALIANȚA – *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în România*, Editura Politică, București, 1969

ASER – Arhiva Serviciului Român de Informații

B.O. – Buletinul Oficial

C.H.D. – Colecția de Hotărâri și Dispoziții ale Consiliului de Miniștri al R.P.R.

CPCA – Arhiva Comisiei de Abuzuri a Camerei Deputaților (Parlamentul României)

D. – Decret

D.C.M. – Dispoziția Consiliului de Miniștri

DEJ, AC, 1951 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, Editura P.M.R., București, 1951

DEJ, Sarcini – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la Sedința Plenară a C.C. al P.M.R. din 3 – 5 martie 1949*, ediția a II-a, Editura P.M.R., București, 1952

DEJ, AC, 1953 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, Editura pentru Literatură Politică, București, 1953

DEJ, AC, 1955 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, ediția a IV-a, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1955

DEJ, AC, 1959 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959*, Editura Politică, București, 1959

DEJ, AC, 1961 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, august 1959 – mai 1961*, Editura Politică, București, 1961

DEJ, AC, 1962 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, iunie 1961 – decembrie 1962*, Editura Politică, București, 1962

DEJ, Raport, 1962 – Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Raport cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii, prezentat la Sesiunea Extraordinară a Marii Adunări Naționale, 27 aprilie 1962*, Editura Politică, București, 1962

DEZAG – *Dezvoltarea agriculturii în R.P.R.*, Editura Agro-Silvică, București, 1958

D.L. – Decret-lege

D.M. – Decizie ministerială

D.M.A.D. – Dispoziția Ministerului Agriculturii și Domeniilor

D.M.C.A. – Decizia Ministerului Comerțului și Alimentației

DOCAG – *Documente cu privire la politica agrară a P.M.R.*, Editura Politică, București, 1965

D.P.C.M. – Decizia Președinției Consiliului de Miniștri

H.C.M. – Hotărârea Consiliului de Miniștri

L. – Lege

LEGAC – Ministerul Justiției, *Legislația gospodăriilor agricole colective și a întovărășirilor agricole*, Editura de Stat pentru Literatură Economică și Juridică, București, 1956

LEGAS – Ministerul Justiției, *Legislația gospodăriilor agricole de stat*, Editura Științifică, București, 1957

M.O. – Monitorul Oficial

REZOLUȚII, I – *REZOLUȚII și hotărârile ale Comitetului Central al P.M.R.*, Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1951

REZOLUȚII, II – *REZOLUȚII și hotărârile ale Comitetului Central al P.M.R.*, vol. II, 1951 – 1953, Editura pentru Literatură Politică, București, 1954

STĂNESCU, C. – N. S. Stănescu, *Cooperativizarea agriculturii în R.P.R.*, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1957

MĂRTURII, MĂRTURII ...

Înființarea C. A. P.-ului din Dobrotești

– Când s-a înființat C. A. P.-ul în Dobrotești?

B. C.: În '53.

N. M.: Nu, '57. C. A. P.-ul e atestat documentar în Dobrotești din '57.

B. C.: În '53 – '55, nu puteam să mergem la moară să măcinăm, că nu eram membri colectiviști, până în '57. În '57 am vândut boii și-am luat juncani, pe care ni i-a luat la C. A. P. Pentru că tata n-a vrut să-i vândă, pentru că era invalid de război. A fost pă front și el în '39, concentrat și dus pă front pân' la Cotu' Donului. La Cotu' Donului a degerat. L-a adus d-acolo în patru țări străine, până a venit în '44 și s-a dat jos la Lipova, a zis și el că a ajuns în România, acasă. La urmă n-a mai putut să țâie oi, a vândut oile și a cumpărat cinci pogoane de pământ de la Areta, era o cocoană, ca să poa' să trăiască.

N. M.: Areta a fost cea mai șmecheră din lume. A vândut tot. A simțit.

B. C.: Da. A avut trei fete, a dat pământu' la fete, fetele l-a vândut și-ntr-un an și-a vândut toată moșia, scurt.

– Și ce-a făcut cu banii?

N. M.: Și-a luat banii și-a plecat la București.

B. C.: Și colectivul s-a înființat ... Atunci când s-a înființat a luat pământu' la Negreanu, cel mai bun pământ al comunii.

– În ce an s-a înființat?

N. M.: În '57.

– Așa devreme?

N. M.: La Merișani, în '52.

B. C.: A luat pământu' lu' Negreanu, și-a ntitns ferma și a luat de la Tufeni, a luat și p-al țărănilor și i-a mpins în locurile lu' Ulea, care e și-acuma. Pe urmă s-a făcut colectivizarea. În '60, toamna lu' '60, a venit prăpădu.

– Noi tot nu știm când s-a întâmplat „revoluția” asta.

B. C.: Pă 4 martie 1961, oamenii nu vroiau să se înscrie și cei care erau atunci în consiliu îi lua, și ... îi chema și le dădea la gioale și ... Tatăl meu nu s-a a scris, până a murit și el, în colectiv n-a călcat o zi. N-a primit nimic de la colectiv și a fost și ridicat două luni de zile și dus în București. Unde? Nu se știe.

– Și cât pământ aveai?

B. C.: Șase hectare. Nu eu, părintele meu. Eu n-am nimic. A fost luat de cetățeni, care și acum

sânt încă tot bine. Au trăit bine și-atunci, trăiesc și acuma bine. S-au făcut oameni. L-au dus. L-au adus pă brațe alții care au murit, bătut de la Consiliul Popular.

– Înscirarea asta cum s-a făcut? Venea cineva să vă spună să intrați în C. A. P.?

B. C.: Cei ce erau la putere,ăștia de la Consiliul Popular, primar, contabil ...

– Erau din sat?

B. C.: Erau și din sat, și din alte părți. Umblau din casă în casă: „Te-ai înscris la colectiv? De ce nu te înscrii?”

– Și care erau motivele pentru care trebuia să vă înscrieți?

B. C.: Să fii la colectiv. Nu mai trebuia să fii particular.

– Vă și amenințau?

B. C.: Da.

– Cu ce?

B. C.: Nu spunea că e pățești. „Scrie-te! De ce să nu te scrii? De ce să nu fie laolaltă cu ceilalți?”

N. M.: Eu știu de la bunicu' meu. Tactica lor, știți care era? Venea cu un I.M. S., oamenii să speriau. Și veneau: „Te scrii în C. A. P.?” Mi-aduc aminte că venisem de la vie în seara aceea. „Nu mă înscriu.” „Atunci te urci în mașină și mergi cu noi.” „Unde?” „Vezi tu unde.” Și zice: „Atunci, dacă nu îmi spuneți, dați-mi cererea.” Și asta a fost înscrierea la C. A. P. Intimidarea ...

¹ Interviu luat lui Constantin B., Mircea S., Nicolae M. din Dobrotești, județul Teleorman, de către Speranța Rădulescu, Mihai Gheorghiu, Theodor Nițu, Florin Stuparu, în mai 1992.

Taică-meu a făcut armata la Brașov și, în timpul armatei, a făcut, hai să zicem, cursu' ăla de trei luni de instructori politici. Și venise dosaru' la Consiliul Popular. Și-acum, ăștia, deja îl luaseră în colimator, în sensu' de a fi promovat. El făcuse și un curs de calificare de tinichigii în armată. El, când a venit, a venit calificat. Și la asta n-a venit niciodată să-l amenințe sau pur și simplu să-l lămurească. Adică, la tata niciodată n-a ridicat tonu', niciodată nu l-a ... [...]

B. C.: Am fost cavalier de onoare la o nuntă, cu orațiile, dezlegarea și cu bradu'. Și vine și mă anunță. Zice: „Băi, tu stai aici, la nuntă, și taică-tu e luat la Consiliul Popular”. Acum, nu puteam să las bradu' ăla în mijlocul drumului, să plec. Am stat și, când a venit seara, l-a adus doi oameni acasă. Bătuț. L-a adus, până dimineața și-a mai revenit. „Băi, tată, hai să ... Du-te și ... să nu mai iei căruța și boii de la C. A. P.” Îi luase căruța și boii la C. A. P. Venise de la arat și-i luase, că nu să scrie la colectiv. Tata a fost hotărât; dacă a fost pă front, a îndurat multe.

– *Deci apucase să se ...*

B. C.: Nu, nu s-a înscris. Tatăl meu nu s-a înscris până a murit. El, dacă fusese pă front, văzuse ce este și a spus: „Chiar dacă mă omoară, eu în colectiv nu mă-nscriu. Poa' să ia și casa și copiii și orice. Eu nu mă înseriu.”

– *Ce categorii de oameni s-a înscris prima în C. A. P.?*

B. C.: Prima, primii – învățătorii și popii.

– *De ce?*

N. M.: Răspunsu' e logic, cercetând arhiva ... În 1953, a venit cu H.C.M. nr. 308 și primii la care le-a luat pământu' a fost ăștia, toți salariații; nu conta că ești învățător, profesor, popă. Intelectualii satului. Atunci, automat, ăștia s-au înscris.

B. C.: Și acei care n-aveau pământ, aveau un pogon, jumătate ...

– *Deci sărăcimea satului s-a înscris.*

B. C.: Învățământu', adică intelectualii ...

N. M.: Și cei care nu posedau suprafețe mari.

M. S.: Cine n-avea ce pierde.

– *Ce-și închipuia lumea că e ... Ce-i speria la C. A. P.-ul ăsta, de fapt?*

B. C.: Concepția, creșterea fiecărui țărăn atuncea era legată de-a fi stăpân pă munca lui, pă vitele [pe] care și le creștea, pă utilaj, pă atelajele care le avea, pă boii [pe] care-i creștea, pă vacă, pă oi, pă măgar, p-ăia ... Odată ce s-ă înființase colectivul, și-au preluat toate astea și le-au dus acolo, n-a mai fost stăpân omu' pă nimic, decât pă traistă și cio-mag, [cu] care să ducea la muncă să muncească. Ce i se dădea, nu să știa; că-i dă douăzeci de procente, că-i dă o zi, că-i dă o zi jumate, că-i dă cinci procente, nu să știa.

– *Deci oamenii simțeau că intră într-un fel de robie?*

B. C.: Păi, da, așa să petrecea. Nevastă-mea are 23 de ani muncă la C. A. P. Ajunsesse în perioada, acuma, ultimă, să ia saizeci de kile de grâu și optzeci de kile de porumb. Atunci felu' fiecărui țărăn așa era, că era legat ... Acum nu mai putem să mai fim, nici dumneavoastră, nici eu, nici copilu' meu, nici domnu' Mircea, nici domnu' Miță, nu mai poa' să fie legat de ... Ce, dacă îmi dă pământ, muncesc, dacă nu-mi dă, nu muncesc. Zici: „Am servicii, am o muncă, am un salariu și n-am nevoie de așa ceva.” [...]

Și chiar și-acuma nu sânt puși toți în drep-turi. Eu nu cunosc suprafața pe care trebuie s-o muncesc.

– *Sânt țărani care au știut ce înseamnă să ai pământ, și acuma, când l-au primit înapoi, îl simt ca pe o povară și unii zic că mai bine nu îl primeau înapoi. Care e cauza?*

B. C.: Omu' nu mai are cu ce să-l muncească. Ca să plătească o mie de lei pă oră transportu', ca să aducă coceni, să plătească zece mii o zi la o remorcă, de unde îi dă țărănu'. Ca să mai ai căruța, plug, boi, mijloc de transport, nu mai ai de unde. Păi eu am 31 de ani de când sânt mutat acilea, n-am putut să țin o vacă, amu' ăsta mi-am permis și eu să țin o vacă, dă' până acuma, o capră; și p-ăia mă uitam că n-o mai poci țane. Ca să mai iei să crești de-acum încolo ... Și poate și vârsta. Satu' e îmbătrânit. Nu e cazul' la noi satul la sută, dar sânt sate bătrâne, sate în curs de desființare. Tecuci-Kalinderu, satu' la cinci – șase kilometri de aici, e unu' dintre satele vechi, bătrâne, ale

județului Teleorman, care era reședința unei plase a județului – este un sat desființat. În sensul că au rămas bătrânii, tinerii au plecat. Oamenii săraci, mai săraci decât noi, în Dobrotești, și-au luat hamu' și pragția și ce-au zis: „Punem mâna și învățăm carte”. A învățat carte, că o meserie ... ce, ne-ce, s-au răspândit în țară și-au rămas bătrânii, iar suntu' în momentu' de față, nu mai are decât dublu-simultan, un învățător învață la patru clase, cu 10 – 12 copii. Deci nu mai sânt perspective. La noi, totuși, au fost legați tinerii. Că sofer, că cioban, că muncitor pă șantier, și-a făcut naveta săptămânal; soția a rămas cloșcă împrejuru' casei, s-a ocupat de gospodărie sau chiar la C. A. P. a muncit, a ținut rostu' casei, iar bărbatu' a alergat ... În ultimii ani, migrația de la noi, de la Dobrotești, este către Roșiori mai mult, că și noi avem populația școlară în scădere destul de mare. Perspectivele sânt de a rămâne cu copii foarte puțini. Dar au rămas totuși, nu-i un sat îmbătrânit peste firea omenească. Și-atunci, mai cere-i bătrânului de la Tecuci să mai aibă dragoste de pământ, când el, săracu', abia-și târăște picioarele.

– *Deci, aveau oi, dar nu mai puteau să le pască pentru că nu erau înscriși în C. A. P.?*

B. C.: Să ducea cu oile pă câmp, îl prindea, i le ducea la obor. Te duceau la moară să macini, nu puteai să macini, că nu ești colectivist. [...] Și pă om îl ține pământu', că avea utilajele ca să-l muncească. De exemplu, eu n-am plecat până la 21 de ani din sat, pe motiv că aveam cu ce trăi și aveam cu ce face. Iar la 21 de ani, când a venit colectivul și a luat tot-tot-tot, „Mă, plec și eu” și-am plecat. Majoritatea vârstii mele, leatu' nostru, sântem plecați din motivu' ăsta. N-am mai avut cu ce. Dacă aveam în continuare, plecam? Nu plecam.

M. S.: Tatăl meu a fost invalid de război. A avut piciorul drept amputat din coapsă, de tânăr. A avut și ceva pământ. La întoarcere i s-a aprobat să țină o mică prăvălioară, o cârciumioară, mă rog, după regimu' vechi. La schimbarea regimului, tata având pământ și fiind prins cu prăvălioara aia, ca mijloc de subzistență, a fost trecut la chiaburi. Iar tata pleca la câmp cu ce pleca, mă

rog, plătea muncile, că n-avea cum să le facă, fiind într-un picior. Dar el a fost pus să plătească taxa. Tata a fost considerat chiabur. Frații mei, sora mea și fratele meu, n-au fost nici ei chiar atât cu „bibilica” mică, dar frații mei, sora mea a fost admisă la liceu în București fără examen și, după o lună de zile, a fost exmatriculată pe bază că e fiică de chiabur. Iar viitorul și toată viața so-rii mele a fost marcat [sic!] de probleme de felul asta. Tata a murit „chiabur”. A înscris în colectiv, cu forța, bineînțeles, ca toți oamenii, cal, căruță, plug, grapă, utilaje, tot ce-a avut, și i s-a lăsat cu chiu, cu vai un hectar de teren, două, ca să poată să-și și întrețină. Dar asta, când? În momentul în care s-a dus la Gheorghiu-Dej, și-a dat proteza jos și a rămas într-un picior și-a zis: „Eu mi-aduc și copiii, stau aicea la dumneata, să le dai dumneata să mănânce. Eu n-am cu ce să-i întrețin”. Apoi i s-a dat o pensie, o vreme, de 375 de lei, pentru picioru’ amputat. Pensie pe care a purtat-o până în ’72, când a murit. Asta era recunoștința. Pensie pe care, 375 de lei, o primea și cel care avea numai brațu’ amputat, sau numai un deget. [...]

Și însemnat cu cruce. Bogdaproste c-au trecut vremurile alea, ca eu să fac un liceu pedagogic, să ajung învățător. Dar frații mei au fost pur și simplu însemnați cu cruce în frunte. Eu am fost cel mai mic și am prins după, am avut noroc.

– *A putut să existe în vremea aia un fel de solidaritate în fața pericolului acestuia, pe care îl simțeau oamenii?*

M. S.: Fiecare ca ... cum își ține cloșca puii sub aripă, își ținea p-ai lui: „Nu vorbi cu ăla, taci, nu zi, să n-auză ălălaltu’”. Nici nu știai cine e cel care vorbește.

N. M.: Singura împotrivire a oamenilor pă față a fost atunci, cu revolta.

B. C.: Dacă nu să făcea acea revoltă în ’61, nu putea lua ființă și să ia utilajele de la oameni. Ori că îi împușca ... Nu se ieșea la semănat ovăzul. În februarie mergea din casă în casă și întreba, să spuie: „Haideți la arat, duceți-vă și arați, dacă sănteți colectivști”. „Noi nu săntem colectivști”. [...]

B. C.: ... Cineva, cum erau împuterniciți, a venit și a spus: „Nu vreți? Hai să mergem să vă arătăm

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

suprafața”. Hai, să mergem să ne arate pământu’, să ne luăm cererile ...

– *Cineva le-a spus: „Hai, că vă dăm cererile înapoi”?*

B. C.: Da, și pământu’.

M. S.: Și așa, mulți dintre oameni n-au avut deloc cereri. Și unora li s-au făcut cereri fictive, fără ca omu’ să fi consimțit măcar să pună degetu’ pe cererea respectivă. Și, atunci, li s-a promis că li se dau cererile, nu li s-a dat, l-au strâns de gât oamenii.

Evenimentele din 1961 din Dobrotești, Teleorman

Lumea a fost foarte pașnică și cred că a fost așa datorită faptului c-a fost speriată din ’62².

² Interviu cu Nicolae M., realizat de Speranța Rădulescu, Florin Stuparu, Theodor Nițu, Mihai Gheorghiu, în Dobrotești (Teleorman), aprilie 1992.

Atunci ne-a încercuit, la ora 11. Stăteam dincolo, la părinți, a început să tragă în aer, a intrat tancuri, blindate, au intrat pe toate străzile de jur împrejur, ca să nu mai fii contactat, probabil, din jur. Au intrat, era Leontin Sălăjan ministru’ forțelor armate, au început să tragă, au arestat masiv, tot ce-au putut aresta, adică tot ce-a prins. Acolo, în centru, i-a blocat, că ei ce-au plecat, au plecat de aici, la noi era două C. A. P-uri.

Era pe 7 martie ’61 sau ’62, nu mai țiu bine minte. Ieșise lumea la arat. Oamenii veneau cu atelaju’ și-l băgau în curtea C. A. P.-ului și un activist de partid, în orice caz, e în viață acela ... Aștia au zis: „Domn’è, noi nu mai arăm la colectivă, ne dați cererile, că noi ne retragem de la colectivă.” ăla a zis, neinspirat: „Vi le dau.” Și: „Hai să ni le dai.” Aștia atât au așteptat. „Mergem să ni le dai.” „Păi sănt la primarul.” „Mergem la Primărie.” ăsta, între timp, s-a pîtit, s-a ascuns în sobă. Câteva femei mai arțăgoase s-au dus, au băgat paie peste sobă, soba, de paie, cum era înainte, au băgat paie în sobă, i-au dat foc, l-au scos niște oameni, au

spart soba ... L-au luat, au început să-l bată, că, în final, pe o porțiune de vreo trei centimetri, avea pielea capului întoarsă așa ... Asta am văzut cu ochii mei. L-au luat o femeie, una, Zdărea, o murit, Dumnezeu s-o ierte, inspirată ... La noi, când se trage clopotul, e foc și atunci lumea iese, cu furci, cu găleți, cu lopată, cu tot ce poate, să stingă focul. Când se trage clopotul încontinuu, două zăngănituri ... că la mort să trage numai una. Și a tras clopotul, a început ăștia să iasă, când ieșeau, ca dracu', că ieșeau tot spre biserică. La colectiv s-au strâns. S-a dus ... s-a dus ăla să urce: „Te-mpușc!” O amenința cu automatul: „Dă-te jos, nu mai trage clopotul!” și s-a urcat pe scări la ea. În momentul ăla, ea s-a dat în dreptul la clopotniță și i-a făcut pipi în cap.

Și, ce să vă spun ... L-au tras, l-au tras până în capătul uliții. Între timp, o vecină de aici și asta, Ilina, cine dracu' a învățat-o, că avea 15 - 16 ani, era mai mare ca mine, s-a urcat pe stâlpi și a tăiat firul la telefon. Și în momentul când a tăiat firele, ăia și-au dat seama că e grav acolo. Așa gândesc io acum. Că atunci au început să seosească mașini încărcate cu polițiști, da' neînarmați. Și au ajuns aici, au reușit cu niște câini-lupi să scoată p-ăla din mijlocul lor, să-l bage într-un I. M. S., după ce au fost răsturnate vreo două I. M. S.-uri d-ăstea. Și, dezavantajul polițaiilor, erau grămezi de pietre concasate, că era drum de piatră neasfaltat, puse pentru reparare șoselii. ăia s-au ridicat în camion, erau cu toții acolo, când au ajuns la înălțime s-au ridicat cu batiste albe, că chipurile sunt pașnici și nu știu ce, și ăștia au pus mâna pe pietre și au început să-i bată cu pietre, până când probabil s-a luat legătura. În final, spre seară, când s-a amurgit, ei ajunseseră acolo, a venit armata. Ne spuneau vâlenarii că deja toată comuna era încercuită de armată. Și atunci i-a prins noaptea ... Oamenii stăteau la C. A. P., să le dea toate hărțile etc. Păi au jefuit toată arhiva de la 7 Noiembrie ...

Evenimentele au început după-amiaza, la 16.30, [și au ținut] până seara, la 11.00 ...

Colectivizarea în Dobrotești

M. S.: Mulți s-au ridicat la rebeliunea asta, mulți au căutat să stea să-și apere cuibul³. Tăticu' meu, într-un picior fiind, sora mea era măritată și era aici, aproape, reparam cu el un gard, eu țineam și el bătea cuie [...]. Și, când a auzit ce s-a întâmplat: „Fugi repede la soră-ta și la nen-tu și adu-i încoace, să nu cumva să ...”

B. C.: Tata n-a plecat, să fie acolo, și la doișpe din noapte a fost luat. A venit, l-a luat din pat și l-a dus. La două luni de zile ...

N. M.: Mijlocul pân care omu' s-a împotrivit, având în vedere și experiența mea p' șantier, singurul mijloc de a protesta împotriva nelegiuirilor era nemunca, și, plus de asta, dezinteresul față de, cum îi ziceam noi atunci, „avutu' obșteș”. Era un dezinteres total. Bunicu' meu, care era om înțelept, mi-aduc aminte că eram odată, făceam izolații și ne sculam noaptea cu rându', prin rotație, să apringem focul la smoolă; și noi, când ne venea rându', mie și la un frate, și am dat foc, [era] niște scândură, dulapi, și am spart dulapii, că n-aveam lemne, și i-am pus p' foc; și bunicu' ne-a pocnit, deci așa conștiință avea bătrănu', care atunci avea vreo șaptezeci de ani. Și zicea: „Futu-i mama ei, averea nimănuil!” Era totu' un jaf. Nu conta că pierzi cinci metri cubi de scândură, sau trei sute de saci de ciment!

B. C.: ... Era averea nimănuși și a tuturor.
- *Și la C. A. P. tot așa se comportau? Tot averea nimănuși era?*

B. C.: Da, da, da.
- *Și cum au reușit să reziste? Din câte știm, luau 15 lei pe zi ... 12 lei?*

B. C.: Trei lei la zi să dădea, dom'le. În '62, neavastă-mea lua trei lei pe zi. [...] Lua 45 de procenți, îi dădea 30, lua o sută de lei, îi oprea 60. Dar ce ... nu era pâinea 28, era 1 leu.

³ Interviu luat lui Constantin B., Mircea S., Nicolae M. din Dobrotești, județul Teleorman, de către Speranța Rădulescu, Mihai Gheorghiu, Theodor Nițu, Florin Stuparu, în mai 1992.

N. M.: Știți ce se-ntâmpla? Și acum, în ultima perioadă ... Părerea mea este că majoritatea care au lucrat la C. A. P., [...] care n-au vrut să plece de-acasă, ori că n-au avut alte posibilități ... îi lăsa, voit sau nevoit, da' eu cred că era totuși voită, îi lăsa să plece cu ceva. Și dacă ei apuca să plece cu trei kilograme de boabe sau cu zece kilograme de știeleți sau ... și în fiecare seară așa, era ...

- *Salvat.*

B. C.: Păi în felu' ăsta s-a putut trăi.

M. S.: Numai în felu' ăsta puteau trăi.

B. C.: ... Lucra la grădină. [...] când să făcea roșiile, lua și el două kilograme de roși și le ducea acasă și nu le mânca el, că era destul sătul, i le vindea lui ... care nu [avea] sau mie, care veneam după șantier.

N. M.: Și acumă [...] noi săntem asociație particulară. Și acumă zice: „Pot să iau și eu doi pumni de grâu sau de boabe?” Zic: „Mă, nene, cum să iei? Păi, dacă iei, înseamnă că iei de la mine, sau de la ăla, iei de la tine. Ce, asta e la C. A. P.?” [...] Sau, spre exemplu, acumă e problema cu împărțitu' [...] și tot fac presiuni asupra mea: „Domnu' Miță, să-mi dai și mie cărja, că știți că eu dau un coniac, dau...”, „Ce vreți voi, mă? Voi sănteți nebuni la cap, voi nu înțelegeți că noi săntem frați?” [...]

B. C.: Părerea mea e că conștiința omului s-a deformat complet. Înainte nu puteai să te duci să iei de la vecinu', că aveai tu făcut. [...]

N. M.: Dumneavoastră credeți că eu n-am rezistat la a primi ... Unu' din motivele principale care m-a determinat să plec a fost forțarea mâinii. Adică, nu știu cum să vă zic eu ... Mircea știe, am zis: „Bă, îmi pare bine că am plecat fără să iau ciubuc”. La noi e o comună de ..., hai să zic, negustori, și la noi n-a existat activiști sau primari care să reziste tentației.

- *În primii ani ai C. A. P.-ului lumea era săracă. Cum s-a ajuns, totuși, la starea asta de acum, pentru că Dobroteștiul este acum un sat bogat?*

B. C.: Datorită spiritului de activitate a celor crescuți aici și n-a fost familie să n-aibă un sau doi plecați spre oraș. După '60, majoritatea tineretului a început să-și ia drumul să plece. Și scotea după șantier și aducea și dădea la ăi

Manifestație F.N.D. cu prilejul actului festiv de reunire a nordului Transilvaniei cu România democratică. Aspecte din Piața Palatului, în tribună Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Vasile Luca, ș.a. (Petru Groza, g-ral Maltopol, Lob Andrei Pătrașcu). (14 martie 1945) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 109/1945

bătrâni, în spiritul' și economia în care muncea el pe șantier, și muncea și-acasă ai bătrâni. Ei nu au fost crescuți să plece, să stea și să nu câștige. Ei să câștige. [...] Țasta e spiritul', asta e creșterea, ăsta e sângele. [...]

N. M.: Dogenii au apucat drumu' pribegiei. Ei dinainte plecau cu oile la București. Și tot așa mereu, dacă au apucat oi, plecau la București și știu să speculeze, eu nu cred să existe mafie în țara

asta să speculeze mai multă oaie decât dogeanu'. Dogeanu' ce face: își strânge bani toată vara, după oi, își bagă banii în iarnă, fără să bage oile în iarnă, și pleca unde nu ți-ar trăsnii mîntea și cumpăra oi ieftine. Le aducea de acolo și pleca la București; le mulgea toată vara, le vindeau miori de Paști, le lua lăna și nu mai păstrau oile, le făceau pastră-mă. [...] Țasta a fost principiu': dom'le, dintr-un leu trebuia să facă doi. La noi să zice: „Ban la ban”.

B. C.: Ei, dacă bagă 100 000 în oi și nu scoate 2 – 300 000, nu-i cioban.

N. M.: Și-acuma la noi e altă chestie, dogenii au ținut la comuna asta. Te-ntrebi: de ce și pentru ce? Dogenii niciodată n-au văzut ce face vecinu'. A venit o dată, când a fost Occidentu' ăla, un locotenent-colonel de poliție la școală și zice: „Domnule, ajutați-mă să facem investigații printre copii, poate a fost cineva”. Zic: „Da' în sat n-ați

fost?" „Ce să mai fiu, domnule, dacă n-am găsit și eu un om al dracui' să spună c-a auzit câinii lă-trând". Sau altă chestie: Dacă eu bag o mașină în curte noaptea și vecinul are becu' aprins afară, prima lui grijă era să stingă becu', fără să-i spună nimeni.

– *Și cum se făcea vânzarea cărnii, acum, în ultimii ani, pentru că era interzis prin lege?*

N. M.: La domiciliu. Își aranjau, că ăștia-s buni de aranjamente, și cu certificate, și cu toate minunile. Păi, dacă le pășuna în Parcul Tineretului!

M. S.: Ieșea cu un singur miel la piață și țara era moartă de foame. Și nu-l vindea, doar îl plim-ba. Dumneata venea: „Vreau și eu carne, unde?" „În cutare loc." Doamna venea în cutare loc, încât brânza ... stăteau gălețile puse goale cu etichetă: Stoian, Ionescu etc., dumneata vii luni, dumneata vii marți etc.

– *Deci, se formase o rețea.*

M. S.: O rețea clandestină care a hrănit poporul.

N. M.: Dacă voiai să știi prețu' pieții în țara românească, venea la cărciumă la Dobrotești și știai și la Cluj cât să dă usturoiul, la Oradea, știai și la Baia Mare.

B. C.: Și mai avem și pământul' care ne ajută. În ultima perioadă s-a pus usturoi și ceapă.

– *Deci veniturile proveneau, în primul rând, din oierit și, în ultimii ani, din grădinarit.*

N. M.: Plus plecările în străinătate în ultimii șapte – opt ani [...] În Libia, în Germania, în Maroc, pe șantiere. Dogenii au fost primii. [...]

N. M.: Casele astea. Foarte multe-s construite în perioada în care nu mai era voie să construiești decât cu un nivel. Toată lumea e tentată acum să acuze pe vechii nomenclaturisti. Dacă nu exista acest primar, Dorobanțu, care el avea tactica lui cu autorizații[le] ... Aici n-a existat om să se apuce de casă și primaru' să-i spună: „Bă, nu construi!" Zicea: „Bă, băiete, toarnă fundația, vin, îți dau amendă, și pă urmă continuă!" [...]

N. M.: Și noi avem obiceiul, boala asta. La noi, casa e boală. [...] Casele întotdeauna au fost dichisite, chiar dacă au fost din paiantă. [...] Oameni fu-dui și ambițioși.

Colectivizarea în comuna Viziru, județul Brăila

– Eu m-am născut în anu' 1940, în localitatea Viziru, județul' Brăila. În inima Bărăganului.⁴ [...]

După '53 – '54, a-nceput cu tovarășia, p-ormă a-nceput cu colectivizarea, dacă sânteți de-acolo sau cunoașteți, prima dată colectivizarea s-a făcut în Bărăgan. [...] A venit perioada colectivului. Prima dată, tovarășia. Tata o avut pă vremea aia ... ieram și noi opt copii, la rândul' nostru, șase băieți și două fete, distul di mulți, tata a vândut pământul' ș-a investit în ... a cumpărat batoză, a cumpărat tractor, ca să lucrezi mai ușor. Ș-a venit ... a venit prima dată naționalizarea! ... Mi-aduc aminti c-aveam doișpe – treispe ani și știu c-a venit într-o noapte și i-a luat lu' tata batoza, tractorul' și i-a dat douăzeci de lei în banii de-atuncea. Și el a rămas cu o casă de copii și cu datorii și în bancă, și fără pământ, și fără nimica. A venit tovarășia, lucra pi ea, [era] un mecanic foarte bun, numai el singur și ția și repari toati combinele, cum apărusi combinele atunși, că nu era ... combine, da' pentru că nu se dușea sâmbăta, l-a dat afară și de la tovarășie. Serviciul' acela ... Da' el nu s-a descurajat niciodată, nu l-am văzut niciodată murmurând până ta. Și a trecut și perioada asta de ... așa să zicea atuncea, tovarășie ...

– *Era destul de greu ...*

– Foarte greu ... Foarti greu, a fost o perioadă critică [...] Mi-aduc aminti că eram copil, când tata treiera la marjinea satului, mă dușeam la arii di-i dușeam mâncari și-mi plășea să văd cum femeile se legau cu baticurii pân-așea, si nu vini pleava aia ... Ci alimenta cu vapori di mișca batoza. Și femeile si legau cu baticul' ș-așa, la gură, si nu vini prafu'. Și vedeam cum curgî grâu' și ... totdeauna hambarii era plini di grâu' și di făinii nula. Ci mi-aduc aminti

⁴ Interviu luat unei persoane anonime din satul Bărăști, comuna Sântămăriei Orlea, județul Hunedoara, de către Ana Pascu, în octombrie 2010, în cadrul proiectului „Viața cotidiană în comunism”, desfășurat la Muzeul Național al Țăranului Român în perioada 2010 – 2012.

c-atunși, pă vremea aia, a fost arestat și Coposu, la Însurăței, lângă Viziru, esti și statuie ... Când treceți din Brăila spre Slobozia, și să treceți prima dată prin Însurăței, dup-aia prin Bărăganul' și pi urmă vini Slobozia. În fața la Rubla era o fermă, acolo a fost arestat Coposu. Ari statuia în față, la drum, acolo. Și venea la noi în sat și îi dădeam de mâncari, și îi dădea tata și grâu, și făină ... Și tot pă vremea aia, atuncea, pă perioada comunismului, au fost arestați din Banat. Ș-acolo, lângă Rubla, esti ș-acum un sat, că-i ziseam noi „Satu Nou”, c-au fost aduși chiaburii. Și vai ce greu le-a mai fost, să-racii di ei ... I-a dus acolo și i-a lăsat lângă o pădure. Fără casă, fără nimica. Cu ce-au putut ei să ia în mâini. Cu familia. [...] Și au tăiat lemni din pădurea aia, acolo, vizavi di Rubla, și au făcut case. Căsi model, toati una și una ... Bănățenii, oricât, cum si zici, că Banatu-i fruntea. [...]

Și cum i-am descoperit noi, ca să-i ajutăm. Pă bănățenii ăștia. Că ... așa să zici, da' eu iubesc Bărăganul', sânt născută acolo, chiar dacă am trăit aișea-n Ardeal din ... din '59 sânt plecată de-acolo, totuși îmi doresc locurile mele natale și mă bucur când mă duc acolo, că sânt locuri frumoase și-aicea, da' mie-mi place și locu' undi m-am născut eu. [...]

Ășa. Și când înfloarea salcâmii ... alte lucruri frumoase nu prea erau la noi ... ni plăcea, la copii, să ieșim seara afară, si vedem un apus di soari până la orizont, cum să zice, sau când răsari soarii să-l vedem ... Nicăieri nu răsari soarii frumos și nu apuni ca-n Bărăgan ... [...] Și ne dușeam când înflorea salcâmii într-o păduri mari. Și fășeam jocuri, ni jucam, un sport, așa. Ș-am intrat în pădure ș-am înșeptat să cântăm, cântări religioase, să ne jucăm, și ei erau acolo și bapțiști, între oamenii deportați din Banat în pădurea aia. Ș-atuncea auzind căntările, ei au venit la noi. În păduri. Ș-au plâns, s-au năcăjit, și ... ne-am îmbrățișat, ni-am bucurat și dup-aiea fetele ... li luam pi feti la noi în sat, si li culcăm cu noi, li mai dușeam și la biserică, și dup-aiea eli, unele dintri eli, apuca si-și ia mașina di cusut. Acolo-n pădure. Și ieram bune brodeze. Brodau tari frumos. Și noi, cari ieram mai mărișoari, ni-am dus și ni-a-nvățat și pă noi să brodam. Acolo, la păduri, la ei. Și când a murit primu' om deportat, ce jale-a fost acolo la ei ...

Ca să-și îngroapi ... di undi sânt ei și si-și îngroapi vreun străin acolo ...

Ș-au plecat înapoi când s-a dat voie, o parte din ei, da' pentru că le-a dat pământ bun și-a văzut că-n Bărăgan e pământ roditor, o parte din ei au rămas. Și încă mai sânt, acolo, la Satu Nou, oameni cari au fost deportați și-au rămas acolo.

Când a venit colectivul, era toamna. Când să culegea porumbu'. Nu pot să spun, parcă mi-e și frică să mă exprim, prin ce groază a trecut satu' nostru cu colectivizarea. Așteptau echipe din astea, cari zicea că „de bunăvoie și nesilit de nimeni”, da' lumea a fost forțată groznic: la intrarea în sat, când oamenii veneau cu căruțele cu porumb încercate, [...] le luau caii de la căruță, dacă nu iscăleau. Și rămânea căruța acolo-ncărcată, caii-i ducea undi-i ducea și oamini fugea cari-ncotro, speriați.

– Dar de unde veneau activiștii ăștia?

– Di la Partid ...

– De la Brăila?

– Cre' că ... da, mă gândesc eu, pentru că acum, dacă vă duceți în comuna Viziru, Consiliu' ăla mari-i o clădiri foarte frumoasă, acolo, la Viziru. Și-i ducea – azeam și eu, ca copil – pentru că eu, ca copil, am iscălit pi cererea di ceapeu, di frică! Di ci, cum procedau: Jumătăti din bărbați din sat au dispărut din sat și cum erau vii mari, și di-un hectar, și de două, și buccii mei aveau o vie di două hectari și înconjurată cu pomi, oamini s-au ascuns cari-ncotro: pă sub vie, pă sub pomi, pă câmp, diparti, undi nu-i găseau, și-au stat poati și-o luni, și-o luni și jumătăti acolo. Cini-avea curaj, noaptea, îi ducea mănăcari-acolo. Când au venit în sat erau cu bărbi, nebărberii, ca sălbaticii. Dar plus di asta, pă cari prindea acasă și nu vrea si iscălească, îi ducea acolo, la Consiliu. Și-i bătea ... Alți au și dispărut. Pâni la moarti-i bătea. Lumină-n sat nu era, îi ducea acolo pă-ntuneric, îi bătea și-a dispărut multă lume atunci, pă vremea colectivului. Am ajuns, așa, comuna Viziru, si fii-nconjurati de armată câteva zile. Niși si între nimeni în sat, nici să iasi nimeni din sat, până nu iscălești toată lumea. [...]

Ș-atuncea știți cum proceda? Asta am trăit-o și vă spun adevăru'. Țân minti c-aveam un frati mai

Răscolare fărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

mic, acum-i prin Cămpina, și era bolnav. Și aveam o lampă. Și mama, când a auzit ... Că cum proceda: venea și-ți forța porțile, cu răngi, și-ți deschidea poarta. Și intra cu camionu-n curte și aprindea farurile și punea farurile-n geamuri. Și striga. Și mama, când a simțit chestia asta, că vine-n curte, atunci a stins lumina. A stins. Și ei au văzut după geam că mama a stins lumina. Și a strigat la noi: „Măi! Di ci stingiți lumina? Aprindeți lumina! Că și-așa nu scăpați! Și mâini, dacă nu iscăliți, să sărutați pă tata vostru rece.” Și noi plângeam, copiii, că ne omoară pă tata.

Da, și la câțiva zile, când a venit și ne-a prins pe noi, copiii, acasă, eu, fiind mărișoară dintre ăia cari eram acasă, am iscălit în numili lu' tata că di bunăvoie și nesilit di nimeni intrăm în ceapeu. Și tații noștri erau fugiți de-acasă ... Nu ierau acasă. [...]

– Ce-a zis mama când a auzit? Că ați semnat?

Sau nu i-ați spus?

– Ce si zică, n-a zis nici ea nimica, pentru că ne era frică că ne omoară părinții ...

– Da?

– Da. Și acolo s-a scris că „di bunăvoie și nesilit di nimeni” [am intrat] ... [...] A fost o perioadă foarte critică, foarte grea, dar ... Dumnezeu ni-a ajutat și n-am murit di foami, că tata fiind un mecanic bun,

p-ormi la ceape, când s-a-nceput si si semeni și si si seceri, atăta ... vineau cu șaretă și-l duceau ca si li repari combinili. Fiind mecanic bun.

– Și-l plăteau!

– Și-a rămas ... săracu' a lucrat ... până-a ieșit la pensie, a lucrat ca mecanic acolo, la atelier. Ferar, la atelieru' ceapeului. Și l-a plătit. A ieșit la pensii de-acolo [...]

Era perioada cu cotele. Când dac-aveai mai mult di dou' hectare, sau da-aveai mai mult di-o vacă, ti considera chiabur. Și tu munceai fără niciun rost, tot laptele, picătura aia trebuia s-o dai la cotă și niși nu îndeplineai! Toati cerealili cari le făcea trebuia si li dai acolo cotă. Și munceai digeba. Aia era, a fost cea mai grea perioadă, perioada aia când omu'... nu puteai, nu puteai si progresați nimica, să ai ceva mai mult acasă, că te considera chiabur.

– Da ... Asta până când a ținut?

– Nu mai țin eu așa minte ...

– Părinții dumneavoastră au fost considerați chiaburi?

– Atuncea pentru mine a fost când i-a luat batoza lu' tata. Din curte ... da! Da! Și ce mi-a fost mie urât di perceptor, cum să zăci. [...] Așa, că tata a trebuit si si-mprumuti în bancă trei mii di lei ca

să repari, adică el a vrut odată să dea faliment și cu batoza, și cu astea, ci si strica și era foarte scumpi piesele și tot ce trebuia acolo, și l-a obligat în ultimul an și să împrumute trei mii de lei la bancă. Și dup-aia s-a naționalizat, i-a luat-o și el a rămas cu trei mii de lei în bancă!

– *Și cum i-a plătit?*

– Foarti greu i-am plătit, că mi-aduc aminti de cât am plâns că venea di la Consiliu să plătească rata de datorie. Și n-avea di unde. Până munecea cu ziua, cum putea el să facă o sută, două di lei, ne pune pe noi, copiii, și ducim mașina di cusut în căruță, să luăm scoarța di pă păreți di la mama, s-o ducim la căruță, ni pune la copii în brațe cizmili lu' tata si li dușem la căruță, deci pune sechestrul pă lucrurile din casă și ni le ducea la Consiliu. Și li ținea acolo un an, două, trei, până făcea tata rost di ceva bani. Până achita datoria aia di trei mii di lei, nu știu di câți ori ni-a golit casa și-a dus-o la Consiliu și iar adu-o și iar așa. Și ... frici ni-era când ni venea la poartă cu căruța si ni ia lucrurile! Foarti greu, foarti greu [...] Da, dup-aia a trecut comuna noastră și prin seceta din '47 ... A fost foarte greu, numa' tata să ducea la Brașov și făcea schimb dă produse. Mai cumpăra brânză di la ciobani, ba să ducea la Brașov și ne aducea cartofi. Deci, cu toată că eram o familie numeroasă, tata a fost un om atâta di grijiului, ca si nu suferim di foam. Și mi-aduc aminte că eram în clasa-ntâi și-am venit di la școală și știam că mama face mâncare din ci aducea tata di la Brașov. Și când am intrat în curti, mama puse si masa la copii. Și-un bătrân, când mama a-mpărțit mămăliga si-mi dea mii o felie de mămăligă la mâncarea cari-o aveam, bătrânul s-a repezit și mi-a luat-o din mână. Și eu am plâns, ca copil, di numa', că aia era porția, era porționată. Bătrânul atâta era di flămând, că știa că acolo-s copii și cineva să îngrijești să le dea mâncare la copii. Și mi-a luat din mână mâncarea. A fost foarti grea perioada aia din '47 - '48, până Dumnezeu s-a-ndurat di ne-a dat ploai ... Ci ne-a mai salvat pi noi în perioada aia di foamete: sora lu' tata, cari a fost în București, a lucrat o perioadă ca ... a fost moșă de spital, la spital la Viziru, că și-acuma-i spital mari acolo ... Și la spital si dădea tot mămăligă.

Colectivizare și revoltă în Bârsești, județul Vrancea

– S-a întâmplat așa, că în 1948 comuniștii ne-au luat, a dat naționalizarea, ne-a luat munții.⁶ Noi acolo aveam animale, oi, vite, acolo le țineam, cu alea trăiam. Și în 1948 a naționalizat și nu ne-a mai dat voie, a început să planteze pe unde pășteam animalele. Nu numai la noi în sat, ci în toată Vrancea asta. Și atunci ne-am hotărât și noi – n-am găsit unde să ne ducem cu animalele, ce să facem – să ne ducem să cerem la Focșani, la Județ, să ne ducem să cerem să ne deie înapoi. Degeaba. Nu, nu ne-a dat voie cu oile. Am început să le dăm prin altă parte, să le vindem, o parte din ele. Nu le lua nimeni. Și ne-am hotărât să mergem cu toți la Județ, toțiăștia din Vrancea, vrâncenii, șapte – opt – zece comune, cât sântem, să le cerem să ne deie munții înapoi, că-s ai noștri. Înapoiășia noastră de-acuma, [i-au primit] la 1504, după luptele de la Războieni; Ștefan cel Mare a apărut aici la noi, pe Dumbravă, învins, bătut de asta, de turci, și baba Vrâncioaia i-a dat feciorii ei și cu toți prietenii, ciobani [care] mai erau prin munte, oieri adică. Și am pornit, am vrut să ne ducem. Securitatea a aflat. Adică noi ne vorbeam că când să ne ducem, dar a aflat Securitatea. A mai luat câte unul, l-a mai ținut câte o săptămână, câte o lună arestat, i-a dat drumul înapoi, i-a promis că-i face, că-i drege, că treburi de astea, și cu cine mai știe cam care ar fi șefii care pune la cale, cam care ar fi. Au fost mulți pe care i-a putut acapara și i-a luat. Și au dat toate informațiile. Și în o mie nouă sute ..., asta a fost din '48 până în '50, în '50, în seara de 23 iulie, ne-am gândit noi să mergem la ei, că unde să ne

mai ducem. Și am început și am arestat comuniștii. I-am prins și i-am băgat într-un beci.

M. M.: Erau mulți comuniști?

– Și ăla care trebuia să aducă, ăia care erau cu posturi de răspundere; dar așa, [dacă] te duceai să îți dea un bon, să aduci o căruță de lemne, trebuia să te treci la ei, deăștia nu aveau nevoie, ci [de] cei care aveau posturi de răspundere. Și am început. Ne-am dus la Poliție, m-am dus eu, poate că oi fi fost numit, și am luat șeful de post, am luat președintele de cooperativă și câteva persoane care aveau servicii mai importante, de venea trebuia să dai cota, să dai cutare. Și i-am adunat într-un beci, acolo. Că ne-a minciunit unuia din ei că are legăturăăștia ai noștri cu aviația de la Tecuci și n-a avut nimic, a zis că în noaptea de 23 vine aviația și ne salvează. N-a venit, bine. Noi, Paltinu, Nereju, i-am arestat. Am dat telefon la Vidra, la plase, cum era atunci, să vedem ce era acolo. Erau oameni și acolo care trebuiau să facă asta, da' nu au făcut, au fost lași. Aici e Securitatea. Când am auzit că e Securitatea, n-am mai făcut nimic, deja se luminase și am fugit în munți. Am fugit, ne-am retras în munți, că mai aveam oi, stâne pe acolo. Și am stat cât am stat, câteva zile, o săptămână, a venit părinții, feciorii, femeii care avea ...

M. M.: Erați căsătorit dumneavoastră?

– Da, căsătorit și aveam un copil. Și i-a bătut, i-a schingiuit și spus, da' ei nu mai știu de noi, să spue unde stăteam.

M. M.: Și soția dumneavoastră a avut de suferit?

– Da' cum! Da' de bătut n-a bătut-o atunci, o chema, o ținea câte o juma' de zi, cât o ținea acolo, din cauză că era însărcinată cu al doilea copil, era într-o opta lună și trebuia să nască și de bătut n-a bătut-o atunci, dar a bătut-o pe urmă, după trei – patru ani, cinci ani, a luat-o, a băgat-o în beci. A evadat unul, tot de-ai noștri, de aicia. Ne-am dus atunci în munte. Am stat cât am stat. A venit la un moment dat, a trimis și a venit Securitatea de la Brașov. A venit un comandău și aicia ne-am trezit cu ei de acolo, de la ... A prins din noi vreo câțiva, i-a luat și unii, doi au fugit și a tras cu pistoalele și i-au rănit și i-au prins. Este

⁶ Interviu cu Nicolai B. din Bârsești, județul Vrancea, realizat de Maria Mateoniu, Mirela Florian, Vlad Columbeanu, în octombrie 2010, în cadrul proiectului „Viață cotidiană în comunism”, desfășurat la Muzeul Național al Țăranului Român în perioada 2010 – 2012.

chiar o femeie care a fost și trăiește și ar putea să spună cum a fost luată ea.

M. F.: Împreună cu dumneavoastră au fugit și femei atunci în munți?

– N-a fugit. Asta a fost un moș al meu, avea o fată și un băiat și a fugit și el în munți și s-a dus, a luat și pe bunica, pe femeie, cu el. Femeia a luat și fata. Și a fugit cu ta-su. Și a găsit-o acolo, la stână. Au înconjurat stâna. Și a rănit-o. A vrut să fugă și ea. Ceilalți fugiseră mai devreme în pădure și ea a rămas mai la urmă, a tras și a rănit-o la un picior, a căzut jos, pe urmă s-a întors mă-sa și a luat-o. Mai sânt, a mai rănit pe unul [...], i-a luat și i-a dus la Brașov, la comandău' de la Brașov. I-a ținut vreo două – trei luni, până când noi, dacă am văzut că nu mai ies, că îi tot bătea pe ăștia, am venit și ne-am predat.

M. M.: Când a fost, după câți ani de stat în munți?

– Am stat luni, nu ani. După câteva luni. Când nu mai aveam unde ne duce. Dincolo erau, venea Brașovul, controla Armata, Securitatea, de aici unde să te duci? Nu aveam unde. A trebuit să ne predăm, că nu mai aveam ce face.

M. M.: Și vă mai aduceți aminte anul când v-ați predat?

– În 1950, dacă vreți să rețineți. În 20 iulie am fugit în munți atunci și am stat până în septembrie.

M. M.: Și cu ce trăiați acolo? Cum făceați?

– Ne duceam la câte o stână, mai erau pe acolo, mai luam ceva mâncare de la ei, când ne mai dădea ei, când mai luam noi, așa. Și de la un timp au plecat și ăia și am rămas singuri. Nu mai aveam alimente.

M. F.: Oamenii din sat nu veneau să vă aducă?

– A venit unu', care a fost pus așa de Securitate. Și am venit și ne-am predat. Dacă ne-am predat, gata, din 5 septembrie m-a luat de aici, de acasă, era altă casă, tot aici. Acum îi asta, dar era alta. A venit trei securiști, m-a luat, m-a dus la Primărie, aici, cum era Primăria atunci, și m-a întrebat cu cine am fost, cine m-a pus la cale pentru ce am făcut și de ce. Am spus eu ce am știut, ce am calculat, ceea ce am făcut. Pe unii i-au mai bătut câte

unu. Și mi-am ținut aceeași declarație până m-a arestat în '50, în 5 septembrie. M-a ținut un an la Galați, în cercetări la Securitate și la Penitenciar. Penitenciarul [din] Galați era depozitul lor, că strânsese, erau 600 de familii din Vrancea care s-a răscolat atunci. De la noi a fost vov 70 - 80 de familii de aici, din sat. Și ne-a ținut un an în cercetări. În '52 ne-a luat și ne-a judecat, ne-a făcut actele, ne-a judecat. A venit și ne-a dat condamnarea, am stat numai în celule, a, nu, pe noi nu ne-a judecat și când ne-a judecat, ne-a dat sentința a doua zi după ce ne-a judecat. Și a ales, a condamnat cinci la moarte (Costică Manaliu, Victor Manaliu, Cojocaru Vasile, un student din Soveja, în lotul nostru. Cojocaru, colonelul 'Strâmbei, fost comandantul regimentului Râmnic, și un student de la Soveja, Gheorghită Bălan).

M. F.: Și au executat pedeapsa asta?

- Și i-au luat. Atunci când a venit sentința, a adus țigani cu ciocane, cu lanțuri, i-a băgat în lanțuri câte unu și i-au băgat în celule câte unu singur. Și le-a comunicat că să facă cerere la Curtea Supremă, la București. Și a făcut. Și i-a ținut așa, cu cererea, cererea nu a venit imediat, după juma' de an, și am înțeles că în '52 - '53 i-ar fi executat, dar unde, nu am aflat. Se spunea că la Jilava, se spunea că încolo, unde or fi fost aia, nu mai știu. Pe noi ne-a luat și ne-a dus în fabrică.

M. F.: Dumneavoastră ce condamnare ați primit? Vă mai amintiți?

- [La] 22 de ani [de] muncă silnică, 10 ani [de] degradare civică și 10 ani [de] interdicție am fost condamnat. Confiscarea averii nu mi-a dat, că nu aveam rol, eram căsătorit atunci, dar nu aveam pământ trecut, era la părinți și nu avea ce să îmi ieie. Și am făcut 14 ani, din 1950, de la 5 septembrie, până în 1964, în 16 - 17 aprilie, când Gheorghe Gheorghiu-Dej a dat decretu' și ne-a dat drumu'.

M. F.: Soția v-a putut face vizite?

- Nu ne-a dat nici vorbitor, nu ne-a dat. În '65 ne-a luat, ne-a dus la mină, de-am lucrat la mina de plumb...]

M. F.: Și pe băiatul care s-a născut ați apucat să-l vedeți înainte sau după?

- Nu. Nu l-am văzut deloc. A trăit un an și jumătate, s-a îmbolnăvit, nu i-a dat niciun fel de medicament, nimic, și a murit la un an și jumătate. Și am găsit numai pe ăla mare, care avea trei ani când m-a arestat. În '64 a dat decretu' și ne-a dat drumu'. Ne chema, ne-a pus în vedere, ne-a adus de la Botoșani, ne-a ținut la Botoșani, acolo, patru ani, din '60 până în '64, în 16 aprilie '64. Ne-a pus în vedere să nu spunem unde am fost, ce am făcut, nimic.

M. M.: Nici soției?

- Nici. La nimeni.

M. F.: Nu aveți nici vestea de la soție, scrisori?

- În 1955 ne-a luat de la mină, de la lucru, 80 de persoane, ne-a băgat în lanțuri doi câte doi și ne-a dus la Oradea Mare. Și a mai adus și din alte părți, până a umplut, ei a zis că adună țărăniștii și liberalii care au făcut politică; te întreba ce politică. Eram tânăr, nu se făcea politică și ne-a adus din toate părțile și a făcut vreo 400 - 500 de deținuți, până a umplut aia acolo. Oradea Mare, închisoarea de la Oradea Mare. Și pe urmă ne-a luat, ne-a ținut acolo. Am făcut o grevă, grevă am făcut și la Baia Sprie, am cerut legătură cu familia, faceți legătură cu familia. Acolo munceam, ne dădeau o cartelă, după munca pe care o depuneați. 80 % îi lua Penitenciarul, că direcția Penitenciarului de acolo făcuse contract cu mina, adică cu ministerul minelor, și mina plătea asta, când lucram. Trebuia să faci norma, de la o tonă am ajuns până la cinci tone de minereu care trebuia spart și scos afară de fiecare deținut care lucra în mină. Eram 800 la mină, 400 de zi și 400 de noapte.

Și ne-a pus în vedere, în '64, când ne-a eliberat, să nu spunem la nimeni unde am fost, cu cine am fost, ce am văzut, ce aia. La două săptămâni, la o lună, la cinci luni, din '64 și până în '89, ne chema mereu la Securitate. Venea seara și ne anunța, mâine dimineață îți ieie buletinul și la ora șase ești la postul de poliție. Aicia venea un ofițer, doi, adică unu nu venea niciodată. Ne întreba cu cine ai vorbit luna asta, unde ai lucrat în vara asta ... Toată perioada asta. Ultima dată m-a chemat aicia la poliție în '89, înainte de noiembrie, de a se

întâmpla cu aia, cam prin octombrie, așa. Și ne-a chemat aicia, la Securitate, patru inși. Ne punea unu: „Tu stai acolo, tu stai aici”. Am văzut că vine o mașină. Noi ne-am dus la șase, pe la șapte a venit o mașină. S-a dat jos un civil, unu', îmbrăcat civil, și unu', locotenent de securitate: „Cum îți spune cum îți spune”, eram patru, „Tu stai acolo, tu stai dincolo”. Au intrat la postul de miliție acolo, înăuntru, aveau niște sacoșe în mână, le-au dus acolo, la doamna, la bucătăria lor, acolo, și de acolo a ieșit și ne-au întrebat pe câte unu: „Unde ai fost în vara asta, unde ai lucrat, cu cine ai stat de vorbă”. Și în vara aceea eu fusesem la oi, la Ivănțești, aicia, la noi, la câmp, acolo. Și o persoană [cu] care am fost noi, care am fost eu cu el ca tovarăș, am zice, tovarăș, să-l ia moartea, a spus: „Se întâlnea seara cu cutare”, câțiva oameni gospodari, că mai era și pe afară, doar nu fusesse toți [arestați] [...] Și m-a întrebat: „Ce ai discutat cu cutare”, cu Nicușor, cu Dima, cu cutare, câțiva gospodari. Că nu am știut, că nu am discutat, că nu, nimic, și îl lua pe celălalt, mă dădea deoparte și m-a ținut de dimineața până seara. Seara, înainte de asta, când s-a dat jos, unu', care fusese ta-su arestat cu mine, adică ta-su lui a fost și el arestat un an sau doi ani, doi frați, a luat și pe fiu-su și ta-su lor a fost condamnat 18 ani. A murit pe la Gherla, pe la Jilava, pe unde l-or fi dus, nu știu, dar l-am lăsat în Gherla și am auzit. Și el stătea alături de Poliție, Poliția aici și el în spate cu casa. Și când a venit, s-a dat aceia jos, civilu' a trecut în fața postului de jandarmi, unde e Primăria acum, și a ieșit și el de acasă, că era aicia, la postul de poliție, el în spate și a ieșit și el. Și a dat mâna cu civilul ăla. Eu m-am lipit mai târziu, eram mai aproape, îmi era și văr: „Băi vere, zic, ne-a chemat aicia, de ce ne-o chemat ei”. Da de ce ne-a chemat atunci: făcuse ceva mișcare la Brașov niște muncitori în fabrică. A fost ceva în '87, dar a fost și în '89, înainte de Revoluție, atunci. Și s-a dat jos civilul ăla și a luat-o pe lângă stradă, așa, acolo, și s-a întâlnit cu ăla. Au stat de vorbă, ce or fi discutat, nu știu, s-a dus aia, pe urma vărului meu ăla a intrat în curte la el, civilu' a venit, „Mă, zic, ce spunea, mă, zic, el”, îl vedeam eu că nu-i șofer, îl vedeam eu așa,

de atât timp, eram și eu expert în ... , îl vedeam că nu are el probe, „Bă, zice, e prieten cu băietul meu, zice, e șofer, se cunoaște cu băietul meu și, zice, e șoferul lor”. Gata, atât. Doar n-am putut să stau mult de vorbă. Și m-a ținut ziua aceea acolo, cu nădejdea că ... numai' pe seară a chemat și primaru', era primaru' de la Negrieni. M-a întrebat, l-a întrebat pe el și primaru' i-a spus: „A avut un comportament bun, unde a fost chemat cu căruța – am mers, că aveam căruța – și-a plătit dările de când a venit, nu l-am auzit vorbind.” A vorbit așa corect primaru', m-a arătat. Și m-a ținut până seara. Seara, ultimul, [...] să-mi ieie declarație că dacă mai spun, dacă se întâmplă de mai fac ceva și mai stau de vorbă și nu le spun aia. Și mi-a dat o călimară cu cerneală, băgam tocul în călimara aceea, curgea cerneala, puneam pe ce, umplea coala de hârtie de cerneală, că cerneala cădea, am stricat una, două, trei, iară puneam să scriu ce îmi spunea el acum ca să scriu. Șoferu', care zicea ei că e șofer, stătea la biroul acela, acolo, avea un geam și stătea pe aia, stătea pe geam cu spatele în geamu ăla și se uita. Eu scriam un rând și de acolo iar mai muiam, iar stricam, nu-i bun, ia alta, am stricat vreo două, trei, poate o fi fost și patru, numai' se scoală șoferu' de acolo, de pe geam, și vine acolo și îi spune ăstuia, lu' ăla, ofițerului, că era locotenent de securitate: „Bă, zice, nu mă mai ține aici toată noaptea, el era șofer și acum vorbea, mă, nu mă mai ținea aici, tu nu vezi că nu poate, el tremură, că de frică, că de foame; pune mâna și scrie tu.” Și atunci mi-am dat seama că vâru-meu a avut legătură cu el, nu că a fost [cu] băietul lui prieten.

M. M.: Și credeți că vâru dumneavoastră știa că ăla e securist?

– Păi sigur că știa, dacă era agentul lor.

M. M.: Și nu v-ați dus după aceea să vorbiți cu vâru și să-l întrebați?

– Am vorbit.

M. M.: Și ce a zis?

– A strîmbat nasu' încolo, că nu-l cunoștea. A fost turnător, cum se zice, informator de-al lor.

A scris ce și mi-a pus în vedere că, dacă se mai întâmplă o dată de mai stau de vorbă și mai

Răscolare
tărănești –
Fototece online
a comunismului
românesc

ascund ceva, când m-o chema: „Să îți ieie adio, îți ieie de acasă tot ce-ți trebuie, că apoi nu mai vii, te luăm devala și nu mai vii”. Și a dat Dumnezeu la aceea că nu a durat, cam o lună, și a venit chestia cu Revoluția și am scăpat de ei. Până atunci ...

V. C.: A fost pentru dumneavoastră o mare suferință, nu?

M. M.: V-ați bucurat, cum a fost?

– Cum să nu ne bucurăm, dacă ne-au lăsat liberi? Înainte, când auzeau ceva la poartă sau când vedeai un milițian, un securist de acesta, tremura inima, cum tremură ăia că nu știe de ce.

M. F.: Când v-ați întors, ce ați găsit acasă? Ce făcea soția?

– Am găsit soția, mi-a făcut casa asta, asta e făcută de ea, acum am învelit-o eu, aveam una veche atuncia, mi-a învelit-o. Am găsit copilul, l-am lăsat de trei ani și zece luni, l-am găsit de 18 ani. Când am venit, lucra aici pe un șantier, lucra și el ca să ieie un ban.

V. C.: Deci soția nu s-a recăsătorit?

– Nu. A stat, aicia am lăsat-o, aicia am găsit-o. Și, dintre ăștia ai noștri toți, s-a făcut că ne-a dus la mină, la Baia Sprie, acolo. De la Baia Sprie,

după o juma' de an a mai format două mine, Cavnicu' și Valea Nistrului. Și a luat deținuți de aicia și a dus acolo, că ăștia știa, erau perforatori, adică știa lucrul în mină. Și a completat cu alți. Și a fost și ofițeri de geniu [...]. S-au gândit ei să facă o evadare. Și a acaparat ofițeri, foști ofițeri înainte: băiatul generalului Pantazea, generalul Ciocăltău. Și ei ce au zis: „Măi, haideți să facem o evadare”. Și a ajuns legătura la toate trei mii. Da' cine o făcea, că nu știa nimenea. Bine, a fost un inginer, ăsta care a propus asta a fost un aviator, unul Vasile Boaru, și ăsta s-a dat acolo ca inginer la mină din partea civililor, că acumă spun, dar atunci nu puteam să spun, că nu știam, că pe urmă, doar eu nu știam chestia asta. Și ăsta, inginerul ăsta civil, venea și aducea trotil, neutralit, treburi care se împușca când perfora în mină. Care se împușca în mină de cădea minereu, noi îl spargeam, îl dădeam. Și el a făcut legătura cu toate trei mii, ingineru' ăsta, la aceeași oră, la aceeași dată au evadat și de la Nistru, și de la Cavnic. Și la noi, la Baia Sprie, a fost unii mai slăbuți, mai cutare, și s-au gândit că pe unde se iese. ăștia au făcut asta, cum să spuie eu, țevi cu trotil, treburi de astea de

împuşcătură, fitil. Erau 500 de metri de jos până sus, sus era aia. A pus de a făcut țevi acolo sus, mină, și le-au încărcat, au pus fitil și scotea vagonul, ieșea sus și când a ieșit vagonul sus, atâta cât el mergea, că n-a ieșit, turela era cum e ici, unde e cablul acela, așa e, asta era jos, că n-a ajuns aicia, trotilul a explodat, turela s-a dus cu sentinelă cu tot și în urmă a ieșit vagonul celălalt cu ei și au plecat și de asta a evadat [...].

M. F.: Și au scăpat? Au reușit să fugă?

– Doi de aicia de la noi, din sat, până acasă. Unu din Tulnici, Brînzaru, și unu, Cojocaru, care [era] fratele lui, erau trei frați în închisoare, unu a fost condamnat la moarte și executat, asta că e a zis ăștia: „Mă, noi plecăm de aicia, ofițerii ăștia. [...] că noi să luăm și niște vrânceni, că ei cunosc mersul munților” și a luat și din vrânceni și au luat de la noi doi inși, adică patru persoane, frații Brînzaru, Ion și Gheorghe, Cojocaru Vasile și Cojocaru Simion. Și au ieșit din mină, s-a alarmat, că dacă a stricat toată aia de acolo, și au fugit. Au mers cât au mers împreună, care a mai căzut, care nu știe ce, unii au ajuns până acasă. După o jumătate de an, au ajuns până acasă. I-a ținut pe Cojocaru. Brînzaru s-a prezentat acasă, mai avea o soră, era și femeia lui Brînzaru luată, și tată-su, și s-a prezentat la vâru-su când a ajuns, după o jumă' de an, cât a durat de undă a venit el. S-a prezentat la soră-sa, acolo, și soră-sa i-a spus lui frate-su și frati-su ce-a zis, s-a dus, a vorbit cu el: „Bine că ai venit, zice, de-acum am eu grijă de tine, mă duc acasă, zice, și viu, îți aduc mîncare”. A venit acasă, a venit la Securitate, că era Securitatea atunci, când s-a dus seara, i l-a dat în mână. L-a predat. Pe ăstălalt, Cojocaru, l-a ținut femeia un an, doi ani și patru luni.

M. M.: Unde l-a ținut?

– În casă, a făcut un beci, a săpat într-o cameră și acolo l-a ținut. Adică a săpat mult, așa, ca un fel de pivniță acolo, a cărat cu spatele, cum o fi făcut, a avut o ascunzătoare acolo. Și l-a ținut doi ani și patru luni. Și la doi ani și patru luni, bine, venea Securitatea, o întreba cutare, o căuta. Nu le-a venit în gînd în camera aceea să se uite. Acu', să ne iertați, că mai veneau și golani de

ăia, care își băteau joc de ea și el era dedesubt. A suferit doi ani și patru luni. Nenorociți de ăștia, de-ai noștri, care era, dar n-a avut ce face. Și la doi ani și patru luni, ce a zis femeia: „Mă Ionică, nu mai pot, mă. Mă bate mereu aceea”. Și el zice: „Mă duc.” Și a plecat. S-a predat și acesta, după doi ani și patru luni. S-a predat și ăsta la ăia.

M. M.: După ce v-ați întors din ce ați trăit, ce ați făcut ca să supraviețuiți, să trăiți?

– M-am întors acasă. A mai avut femeia o vacă cu vițea. Am vîndut vițeaua aceea, m-am mai împrumutat la un frate al meu și mi-am luat un cal. Și dacă mi-am luat calul ăla, eu aveam o vacă și o puneam la jug un vecin al meu de aici și fratu-miu ăla stătea bine, avea oi, o sută de oi făcuse, avea oi aici, avea stănă, nu le-a mai dat voie în munte, la cîmp; făcea pe la Ivăncești, pe unde găsea să adăpostească și mi-a mai dat și el bani și am luat doi cai. Mi-am făcut o căruță veche, am lucrat și am înjghebat-o și mi-am făcut căruța cu doi cai. Și luam fructe toamna, că a dat Gheorghe Gheorghiu-Dej un decret că, indiferent, producătorii de cereale, de fructe, de aia, să le transporte la piață cu orice, cu spatele, cu căruța, cu mașină. Și la noi erau fructe multe, uscam prune, aveam mere, de astea, și făceam câte o căruță, cinci, șase, șapte kilograme, și mai aduceam de aicia până la Brăila, o săptămână cu căruța, și dădeam fructele și aduceam porumb. Cu asta, până la un timp.

De la un timp, am făcut și eu câteva oi și am făcut o stănă. A murit un frate al meu și l-am înlocuit eu la Ivăncești. Și m-am ocupat vreo patru ani – cinci ani. Adunam oile satului de acolo, puneam ciobanii mei, îi plăteam și cu stăna cu oile am trăit până în '89. Din '89, nu am mai avut ce mai face la stănă, nu mi-a mai trebuit. Puteam, dacă dădeam cotă la stat și venea ăsta, președintele care era: „Măi nea B., zice, [dă la stat câteva] sute de kilograme de lână, 50 de miei, atâta porci, doi porci, viței, acumia vino și fă-ți stănă, cine te mai oprește.” Nu m-am mai dus, aș fi vrut să mă mai duc, dar după vreo câțiva ani mi-a murit soția și am rămas singur și nu m-am mai dus.

M. M.: Aveți pensie?

– Am. Am una, am pensie de la veterani, fiindcă am fost decorat și am pensie, că la acei 14 ani mi-a dat șase luni la un an și mi-a făcut 20 de ani, o lună și șase zile la același loc de muncă neschimbat. [...]

M. M.: Și când aveți oi, cam câte oi se strîngeau?

– Patru sute.

M. M.: Câți ciobani aveți la oi?

– Doi, și unu' mai așa, mai mic, trei ciobani puneam. Îi împăcam, cât dădea altul, dădeam și eu salariu.

M. M.: Și la Ivăncești, unde vine asta, Ivăncești?

– Vine aici, Bolotești, Găgești, Bolotești, și face drumul la stînga și dăm de o comună, Furcelești, și de la Furcelești, după trei kilometri e altă comună, care îi spune Ivăncești. Și acolo aveam imășu'.

M. M.: Cum de aveți dreptul să aveți acolo?

– Ne duceam la Consiliu' Popular, făceam contract cu ei, că le dăm 30 – 40 de miei, 50 – 100 de kilograme de lână [la] cotă, un vițel, doi porci, după cum puteam, și semnam și trebuia să dai și câte 300 – 400 de kilograme de caș, trebuia să le ducem la Prolata ori la Panciu. Ne plăteau astea. Plătea și miei. Plătea. Bine, era prețul care nu putea să[-l schimbe] niminea. Ne plăteau cota. Adică ne obliga să dăm pentru imăș, dar plăteam.

M. M.: Și era avantajos?

– Păi nu puteam altfel. Nu ne dădea imăș. Și era. În loc să dăm șase, cât dădeam la oameni, pentru oile care le aduna, dădeam cinci.

M. F.: Și băiatul dumneavoastră v-a ajutat la treburile casei? Sau a făcut o școală?

– Nu. Nimică. L-am găsit acasă. A stat cu mine până s-a înșurat. Acum are și el gospodărie acolo, dincolo, la Bârsești, are familie, are doi copii, o fată și un băiat. Fata e măritată. Are două fete. Nepotă-miu ăsta o să vie aici, în locul meu.

M. F.: A avut probleme că a fost la școală?

– La școală nu i-a dat voie decât de patru clase. Nu le-a dat voie [...] cât am fost eu în închisoare. Nu era decât patru clase băietul meu. Mai ales eu, care eram arestat, nu i-a mai chemat la școală.

Război, detenție și supraviețuire

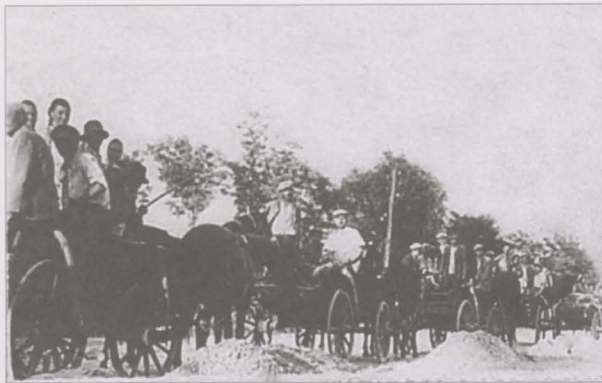
– Mă numesc Ion C., născut la 3 septembrie 1922 în Nereju, fiul lui Tudorache și Neața⁶. Am învățat și eu vreo șapte clase primare, cum se învăța pe atunci, dar eu zic că le-am învățat ca lumea și îmi plăceau versurile și istoria foarte mult. Nu exista serbare ca eu să n-am poezii de recitat pe scenă, dar îmi plăceau poeziile astea, cu caracter religios ori patriotic, istoric. Și când eram prin clasa a șasea, a șaptea, citeam ziarele, ce se întâmplă prin străinătate, și numa' eu și cu Bușilă Radu citeam știrile externe. Și ce-am făcut, vă spun mai pe scurt, așa, după ce am scăpat de școală am început să muncesc și eu la pădure cu tata, cum era munca pe la noi, pe aicea. Pe la vârsta de vreo 15 ani, m-am abonat la revista *Sănătatea pentru toți*, editată de Laboratorul *Vorel* din Piatra Neamț, și ce-am făcut, am început să capăt noțiuni de medicină.

Eu voiam să mă fac sanitar și ducându-mă o dată cu carul cu boi la Focșani, mă duc la o farmacie și cer niște medicamente pe de rost. Cu niște opinci de gumă cu ițari, cum era portul. Farmacia se numea *Huzum* și cer pe de rost vreo cinci, șase medicamente. Da' farmacistul: „Mă, da' de unde știi tu medicamentele astea?” „Dom'le, zic, sunt abonat la Laboratorul *Vorel* din Piatra Neamț.” Avea o nuielușă și arăta spre raft: „Medicamentul ăsta știi tu cum se cheamă?” „Îi *Pectoserol Huzum*, e preparat de dumneavoastră, că aveți fabrică de medicamente.” S-a bucurat, s-a înviorat la față. „Mă, zice, ia vino încoace, mă invită, mă ce faci tu pe aici?” „Păi ce să fac, am venit cu carul cu boi, cu cheres-tea...” Și mi-a mai pus el câteva întrebări. „Măi, da' ce ai vrea tu să te faci în viață?” „Domnule

⁶ Interviu cu Ion C. din Nereju, județul Vrancea, realizat de Maria Mateoni, în 2010, în cadrul proiectului „Viață cotidiană în comunism”, desfășurat la Muzeul Național al Țăranului Român în perioada 2010 – 2012.

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

farmacist, aș vrea să mă fac sanitar, ai mei n-au avut posibilitate să mă întrețină la școală.” „Mă, zice, uite ce este, dacă ție îți place medicina, eu am să-ți procur vreo patru manuale: *Anatomie, Fiziologie, Igienă, Chirurgie*, să le înveți ca pe *Tatăl nostru* și să vii peste două săptămâni la mine și să mergem la *Regimentul 10 de dorobanți*, la un căpitan care-l cunosc eu, să ia legătura cu tine, să-ți spună ce ai de făcut.”

Și la două săptămâni m-am dus, am găsit pe căpitanul acela și mi-a pus câteva întrebări și mi-a zis așa: „Când împlinești vârsta de 18 ani și or primi ăia născuți în '919 ordin de chemare, îțiiei traista și vii cu ăia, că tu nu primești ordin de chemare.”

Și așa am și făcut, m-am dus la dorobanți, acolo, am făcut vreo lună instrucție la cataramă și, după o lună de zile, a venit un ofițer, cine vrea să se înscrie la școala de brancardieri. Prima dată ești brancardier, nu ești sanitar, și m-am înscris și au început cursurile. La sfârșitul cursurilor, am luat premiul întâi și în loc să-mi dea titlul de brancardier, mi-a dat titlul de sanitar direct și m-a încadrat sanitarul companiei de cercetare a *Regimentului 10 de dorobanți* din Focșani.

Și am pornit pe zonă spre răsărit cu *Regimentul 10 de dorobanți* și am luat parte la lupte până în apropiere de Odessa, la Danec. La Danec, în seara de 2 octombrie, a căzut un proiectil aproape de mine, am stat eu la pământ, dar o schijă mi-a trecut pe aici, mă întreb și eu cum de am putut scăpa din asta.

Și în luptele astea de la Danec, era seară și am băjbăit eu până la un adăpost și am stat toată noaptea. A doua zi, când m-a găsit, eram mai mult mort decât viu. Au venit brancardierii, m-a evacuat la Tiraspol, acolo a încercat să-mi scoată schija și o spus că nu-i de ei.

M-a trimis la București, la Spitalul *Colțea*, și acolo m-a ținut o lună, m-a tratat, mi-a extras-o schija aia, m-a mai evacuat la Liceul *Șincai*, pe strada Șerban-Vodă.

M-a mai ținut o lună acolo. Pe urmă m-a supus unei comisii medico-militare și m-a clasat [la] serviciu auxiliar, pentru zona interioară. Nu m-a reformat și m-a dat la niște batalioane de pază la fortificații, pe lângă Focșani.

— *Și pe urmă, când ați revenit, ce s-a întâmplat, ați venit în sat după război?*

— Da. Când s-a rupt aici frontul la Iași, deși citisem în ziar, medicul de batalion scria așa: „Cu

începere de la 19 august, inamicul atacă puternic pe tot frontul românesc, lupte grele sunt în curs în zonele Sodomeni, Heleșteni, Podul Iloaiei.” Am venit, că mă trimisese doctorul după medicamente. Spitalul din Focșani era plin și curtea era numa' răniți puși pe târgi. Și am venit, am luat medicamentele și i-am spus doctorului ce-am văzut. Numa' bine, că a doua zi am văzut și trupele germane, care se refugiau spre Galați și erau și pe țeava tunului încălecați, avea țevi lungi de 7 – 8 metri, unele tunuri, și erau încălecați, fugeau și ei. Și atuncea ce-a făcut comandantul de batalion, locotenent-colonel cred că era, nu mai știu cum îl cheamă, a ținut o ședință cu ofițerii și cu subofițerii și am hotărât așa, că să ne retragem și noi tot spre vest. Am plecat și noi, încolonați cu căruțe cu cai. Și când am ajuns la Buzău, cum îi spunea ...

— *Întorsura Buzăului*

— Într-o încrucișare, așa, treceau trupele rusești și comandantul trupelor rusești au oprit pe ai lor și ne-au lăsat să trecem noi, nu ne-a făcut nimic. Da' după ce-am trecut dincolo, le-a spus la comandantul nostru, că aveam și noi care știaiu rusește, a spus așa, dacă vrem să nu fim luați prizonieri, să ne ducem la Primărie, în sat, acolo, la Cotul Ciorii, așa se numea, și să aruncăm hainele după noi și să ne ducem acasă.

Ne-am dus acolo, aveam o ladă mare cu medicamente, cu instrumente chirurgicale, în special pentru dentistică, și ne-au luat ce era pe acolo și au plecat. Ce-a hotărât comandantul regimentului, ofițerul, dom'le, de ce să aruncăm noi hainele în curtea Primăriei, hai înapoi, măi băieți, poate s-a înființat vreun comandament la Focșani, ne declarăăștia dezertori. Și ne-am dus în satul Lămotești și acolo a hotărât comandantul cu ofițerii: „Măi băieți, plecați fiecare pe socoteala voastră acasă și când ați mai primi ordin de chemare [vă întoarceți].” Și așa am și făcut. La vreo două luni de zile, am primit ordin de chemare și m-am prezentat la unitate și medicul [pe] care-l aveam, Cardaș Ion, așa se numea, locuia în București. Când ne-am despărțit, ce-a zis: „Măi Ioane, avea un ceas elvețian, tu ești colea, aproape, eu până la București trec prin multe vămi. Mă gândesc să

nu mi-l ieie cineva, mă, ți-l dau ție, poate ajungi acasă.” Am venit acasă, l-am uns cu vaselină, l-am înfășurat în celofan și l-am îngropat la rădăcina unui nuc, am un nuc așa de gros, la vreo jumă’ de metru. Și la vreo lună și ceva de zile, am auzit că se poate circula cu trenul spre București, mi-am făcut un buzunar la pantalonii și l-am băgat acolo. M-am dus la el acasă, când am ajuns la el acasă, avea un fel de pomană pentru nu știu ce și erau meseni acolo, 20 – 30 de persoane. „Băi, zice, ce vânt te-a adus pe tine, Ionică?” „Păi, zic, v-am adus ceasul acela, dom’le.” „Cum, mă, mi-ai adus ceasul? Păi tu puteai să spui că ți-a luat rușii, ți-a luat nemții.” „Păi, dom’le, dacă nu mi-l-a luat?” Au rămas și ăia uimiți.

– *De cinste.*

– Păi sigur că da. Și mi-a dat el niște haine, nu știu ce, am venit acasă. Și în ’45 am venit cu dovezi de unde am făcut eu școala sanitară și având notă mare, m-a încadrat sanitar în combatere de epidemii aici, la venimscipția Nereju. Ei, a mers cum a mers, rușii au cunoscut, comuniștii și-au făcut și ei de capul lor, eu nu m-am înscris în partidele ăstea.

Și vine ’48, când s-au naționalizat pădurile și pășunile, adică s-au confiscat, ei le-au spus naționalizat, mă rog. Și când am auzit chestia asta, eu n-am vorbit, n-am dat drumul la vorbă prea mult, dar oamenii toți se văicăreau. Noi, care avem de la Ștefan cel Mare păduri, pășuni, se poate să le ieie, străbunii noștri s-au luptat, au murit! ...

Vine ’49, cu Plenara din 3 – 5 martie, ca să trecem și la colectivizarea agriculturii. Când am auzit, am dat și eu drumul la glas. Și am auzit de Organizația *Vlad Tepeș*, că a luat ființă aceea, și în noaptea de 23 iulie m-am dus și eu în Poienile Sării. Și s-au adunat vreo 400 de persoane cu furci, cu topoare, cu pistoale, cu fel de fel de arme. Că au trecut trupele române pe aici și au venit și rușii după ei și s-au împotmolit aceea și a rămas arme, cartofi, tot ce vrei acolo. S-a dus și a luat fiecare ce le-a trebuit de acolo. Și am fost la adunarea aceea, am participat vreo 400 de oameni, 23 iulie ’50. Și pe mine m-a încadrat colonelul Strâmbei, sanitarul comandamentului militar al Organizației *Vlad Tepeș II*.

– *Da’ era separat de ce s-a întâmplat la Bârsești?*

– Separat.

– *Ăia au avut altceva ...*

– ăia tot contra comunismului s-au răsculat.

Mai comunicau între ei, da’ nu eram eu, erau alți agenți de aici la Bârsești, de la Bârsești aici, sigur aveau legătură unii cu alții.

Și ce-a făcut, dom’le. M-am dus acolo și s-a terminat după miezul nopții ședința asta și v-am spus cum m-a încadrat și pe mine acolo. Și a doua zi am auzit că vine să ne aresteze și am plecat și eu în munți cu alții. Am stat câteva luni de zile, iulie, august, septembrie, octombrie, noiembrie. Pe la începutul lui noiembrie, așa, am plecat de acolo, din munte, să mă duc la un coleg de-al meu din Paltin, cu care fusesem în război, era tot sanitar și ăla, să-mi mai dea niște alimente, că-mi făcusem bordei în pământ, să rezistăm pe timp de iarnă. ăla ce-a făcut, mi-a dat mâncare, într-adevăr, și zice: „Du-te și stai în șopron până îți pregătesc eu mâncarea.” M-am dus eu acolo, am auzit niște porți hodorogind pe acolo, nu mi-am dat seama. S-a dus imediat la Năruja, la Securitate, a venit cu Ciolan în frunte și, împreună cu trei subofițeri, a înconjurat șopronul cu fân unde eram și: „Te predai ori te împușcăm.”

– *Ciolan cine era?*

– Un ofițer de securitate, Nicolae îl chema, era din satul lui moș Ion Roată, și: „Aruncă pistolul prima dată.” Am aruncat pistolul și m-a dus la Primărie. M-a ținut vreo două – trei nopți acolo și s-a purtat frumos acolo cu mine, mi-a dat și mâncare. Și a treia zi a venit un soldat cu mine și am luat-o pe Dealul Paltinului, ca să se ducă să mă predea la Securitate. Și mergând pe dealul ăla, așa, da’ omu’ nu cu arma întinsă, cu arma pe umăr (eu am stat vreo șase luni, am fost secretarul plășii sanitare Năruja): „Se poate să mergeți pe la gazda mea, să-mi dea ceva de mâncare?” Deodată a zis că da. Când ne apropiam de Năruja: „Mi-e frică”, zice. Și avea dreptate. Și m-a predat direct la Ciolan, m-a ținut și acolo vreo două zile sau trei. Nu m-a bătut acolo [...]. Da, ne-a pornit pe noi din Năruja noaptea în căruțe, ne-a pus în mai multe căruțe.

– *Erați mai mulți, câți erați?*

– Păi eram vreo 20, au luat mai multe care, ne-a pus acolo legați de mâini și de picioare și, din Năruja și până în Valea Sării, ne-a dat jos și ne-a bătut ostașii cu patul armelor, fiecare căruță avea doi ostași. Cred că dacă n-ajungeam acolo, la Valea Sării, până la Focșani ne omora cu bătaia. Și chirurile a venit un camion d-ăla mare și ne-a încărcat și nu ne-a mai bătut până la Focșani. La Focșani ne-a ținut vreo două săptămâni și ne-a trimis la Galați. La Galați am fost anchetați și ne-au condamnat în noiembrie.

– *Adică v-au bătut de v-au nenorocit ...*

– Cu sârmă ghimpată. Acolo, la Securitate, cât am stat până ne-a condamnat, domn’e, n-aveai voie decât în șoaptă să vorbești, o mică gălăgie dacă s-auzea, era prăpăd mare, venea peste noi și ne bătea. Și prin noiembrie, așa, ’51, ne-a chemat la tribunal, ne-a condamnat, mie mi-a dat așa, zece ani [de] închisoare corecțională, 15 000 de lei amendă și confiscarea averii. Aveam și eu două hectare de pământ.

– *Da’ erați căsătorit?*

– Eram căsătorit.

– *Și aveți și copii?*

– Aveam un copil. Și în zilele de Crăciun ale lui ’51, după ce ne-a condamnat, a venit cu mașinile și ne-a luat și ne-a dus la trenul-dubă și ne-a dus la Gherla. Am stat la Gherla vreo două – trei săptămâni și de la Gherla pe o parte dintre noi ne-a dus la mina de plumb de la Baia Sprie. Și acolo, timp de cinci ani, la 420 de metri adâncime, orizontul 10, 11, „orizontul” sunt un fel de etaje, munca era ...

– *Cum ați rezistat acolo?*

– Mie îmi place adevărul. După ce am plecat din Galați, n-am mai văzut nici păduchi pe unde am umblat, nici ploșnițe cum am văzut la Galați. În schimb, la mina de plumb – vă spun și-o faptă pozitivă din partea comuniștilor – pâinea acolo, la mina de plumb, era o pâine de două kilograme, puteai s-o mănânci toată odată, nu spunea nimeni nimic, o pune pe masă. Dar ce se întâmplă, intrând în gazele celea, că nu vrea să pună motaarele să aspire gazele celea, ce împușcau ei acolo, artificierii, care erau oameni liberi, nu dădea

explozibilul pe mâna noastră, le ținea și munceam în gazele celea. Rar care putea să mănânce 500 de grame. Artificierii erau oameni liberi, care veneau, da [dădeau - n.n.] numa' găuri în stâncă și ăia veneau și îmi povesteau artificierii ce foamete e afară. Mă duceam eu și le dădeam o jumătate de pâine la ăia în mină, la civili.

Trecuseră cinci ani aproape și nu primisem, nu știam nimic de acasă, dacă mai trăiesc sau nu. Am intrat în greva foamei. Greva foamei - s-au găsit câțiva oameni mai învățați, erau și generali - și a venit un colonel de la București, de ce nu ne vedem de treabă, ca să ne eliberăm, cutare. Și unu' i-a spus: „Cum, domnule colonel, să ne vedem de treabă? Mama lui Gheorghiu-Dej, când era închis la Doftana, din două [în două] săptămâni venea și-i aducea mâncare lui fecioru-său și noi avem atâția ani de zile, cinci ani, de când n-am primit o carte poștală.” Și nu știu ce-a mai fost, s-a supărat, bineînțeles, ăia care au venit de la Ministerul de Interne. Și a mai durat greva două săptămâni. Pot să vă spun și cum e în greva foamei, dacă vă interesează.

- Da, sigur.

- Dom'le, în greva foamei, după vreo trei - patru zile, nu-ți mai e foame, îți dispare pofta de mâncare și ne pareă că plutim așa, ca un fulg.

- Și cât ați stat așa?

- Stați așa, două săptămâni. Unii au ținut mai mult, au ținut o lună de zile niște marinari. Și ce-a făcut dom'le, la vreo două săptămâni, încetasem noi greva, și ne-a băgat în mină din nou. Acolo m-a dat iară la postul de prim-ajutor, că era numai post de medici, da' nefiind medici de ajuns, puneai și câte un sanitar.

Și dându-i și pâine la ăla, numai cu unu' vorbeam, nu mai mulți, că se toarnă între ei pe urmă și îmi povestea de acasă, de el, ba avea copil bolnav, ba nevastă, și-i dădeam eu medicamente de acolo. Și acolo ne-a dat caiet și creion, ca să scriem medicamentele, n-aveai voie nici hârtie, nici creion, da' mie trebuia să-mi deie, ca să justifice medicamentele. Și, dom'le, la un moment dat, ce spune un artificier de ăsta: „Dom'ne sanitar, că ei vorbeau frumos cu noi, securiștii ceilalți spuneau

«banditul», nu ne respecta, domn'e, uite ce este, ni s-a atras atenția, domn'e, dacă poți, nu știi nimic de acasă, de familie, ziar, știrile externe m-ar interesa.” Stă el, se gândește: „Ni s-a atras atenția că, dacă vă aducem ziare sau dacă vă favorizăm și vă aducem un plic, să vă punem la poștă, venim alături de dumneavoastră.”

- Erau amenințați.

- Erau amenințați. Și atunci ce-a zis el: „Dom'le, uite ce este, eu v-aduc ziarul la prima galerie.” Era o gaură acolo perforată, a băgat dinamită și văzând că nu există niciun fel de mine-reu, a lăsat-o așa. Zice: „Eu în gaura asta vin și-ți pun ziarul și o acoperi cu pietriș.” A lăsat ziarul acolo și fie că învățam știrile externe pe de rost, fie că decupam știrile externe, scoTEAM brânful de la bocanc și-l băgam acolo și scoTEAM la suprafață la medicii ăia trei, că ei tot deținuți erau. Ei nu intrau în mină nici zi, nici noapte, ei numai acolo lucrau. Și când le duceam eu ziarul, cobora Dumnezeu deasupra lor.

Și în '56, când a început revoluția maghiară, ce-a făcut, ne-a scos de acolo și a făcut mai multe loturi. Eu am căzut în lotul de la Aiud și medicii ăștia trei, cărora le duceam eu ziare. Am ajuns acolo, la Aiud, m-am îmbolnăvit de apendicită, orice mâncam, vomam, mă durea. Medicii ăia trei, care le dădusem ziare, nu știa cum să se poarte mai bine. Și întâmplarea ce-a făcut, domn'e, sanitarul, care era om liber acolo, a fost mutat și a rămas spitalul penitenciarului fără sanitar.

Și doctorii ăștia, cărora le dusessem ziare, că și printre noi erau informatori, a vorbit cu medicul șef, era om liber: „Dom'le doctor, puneți-l pe băiatul ăsta, are cunoștințe.” Și m-a lăsat pe mine în locul lui și făceau injecții, pansamente, dimineța, mâncare. Și ntr-o bună zi aduce pe unul de la Zarca, unde era cea mai grea pedeapsă, la Aiud, acolo.

- Erați singur, izolat?

- Ce-a făcut, domn'e, îl aduce pe unul, înalt așa, cam de doi metri, prăpădit, de la Zarca, unde era cea mai grea pedeapsă, să fie operat de hernie. Domn'e, l-a ținut vreo două - trei zile acolo, l-a pregătit și l-a dus în sala de operație. [În] sala de

operație asista, în afară de medici și medicul ăsta șef, și un securist. Și când să-l dăm jos de pe masa de operație, ce-a zis securistul, banditul ăsta: „Hai cu el, să-l duceți în camera cutare.” Ne-am dus cu el acolo, acolo nu mai era nimenia în salonașul ăla, l-am lăsat acolo. A venit la mine o persoană: „Mă, ce o fi făcut ăsta, zic, că [pe] noi ne lăsa câte trei, patru, într-o cămaruță, să ne ajutăm, că după operație nu poți să-ți iei o cană de apă. ăsta zice, e mai periculos ca noi, ce o fi făcut.” A doua zi, iau o tavă cu medicamente și mă duc la el ca să-i fac tratament, pansament, acolo. Îl chema Constantin Pavel, era comunist ilegalist și lucra la Institutul de Statistică. Eu ce-am făcut ...

- Păi și pe comuniști îi tratau așa?

- Păi stați, păi tocmai aici vreau să ajung, ca să vedeți dumneavoastră că cum dracu' i-ai trădat pe comuniști, când comuniștii din '45, în frunte cu Petru Groza, conducea România și dumnea-ta din '50 v'ii și spui că ai îngrijit comuniști prin pușcărie, nu-i de crezut asta. S-a întâmplat. Eu ce făceam cu ăsta, vreo două săptămâni l-a ținut. Mă duceam și îi dădeam eu lui în plus. Eu eram anti-comunist, dar la Școala Sanitară am învățat așa, să nu ții cont de naționalitatea bolnavului și nici de apartenența politică, să-l îngrijești ca pe mă-ta și ca pe taică-tu. Doamnă, eu așa am făcut, să știți. Și ce-i duceam eu lui, o feliuță de pâine prăjită, în plus adică, altă dată un cartof copt sau fier, altă dată o bucățică de carne, o bucățică de zahăr cubic, ce puteam eu îi dădeam în plus. El ce-a făcut, ziua, după ce se deschidea, nu putea intra, dar vorbea cu ăia, fiind om învățat, îi întreba pe ăia ce mâncare au primit și vedea că bucățica aia de zahăr n-a primit-o, pâinea prăjită n-a primit-o. El a înregistrat lucrul ăsta. După două săptămâni l-a externat și l-a dat la Zarca, acolo. Ce-a făcut, pe mine la vreo lună de zile mă ia sub escortă, asta se petrecea în '58, în martie, și mă duce în Bărăgan, în județul Ialomița, comuna Giurgeni, și pe patru ani cu domiciliu obligatoriu, forțat. Unii spune că este o deosebire între domiciliu obligatoriu și forțat, alții spun că nu-i. Nu știu. Și ce să vedeți, doamnă, la vreo lună de zile după ce m-a dus acolo, cine apare acolo, un nou deținut, Constantin

Pavel, comunistul ăsta, care îl îngrijisem eu. Domn'e, ne-am îmbrățișat, ne-am sărutat!

– *Da, în suferință oamenii ... Vedeți cum te unești când ești în suferință!*

– Și la vreo lună, două, l-au umplut niște buboae, un fel de furunculoză generalizată. „Domnu' C., uite ce-am pățit.” „Domnu' Pavel, eu mă pricep, n-am nici medicamente, n-am nici seringi, dar ni s-a atras atenția de către securiști, că atunci când suntem bolnavi să mergem la dispensarul medical de la Giurgeni, că ne tratează gratuit.” Doamnă, a sărit ca ars. „Eu, zice, să mă duc la ăia, mi-e frică că-mi face o injecție și mă omoară. Eu am venit la dumneata pentru că știu că mi-ai dat și mâncare în plus.” Atunci mi-a spus el că a observat ...

– *Dar cum ajunsese el să fie închis?*

– Imediat vă spun, ajung acolo. Ce-a făcut, doamnă, vine la mine, eu mă pricep, dar n-am nici seringi, n-am nici ... „Dom'le, nu-i nimic, eu am o soră tot ilegalistă și ea, la un depozit farmaceutic în București. Dumneata numai spune-mi ce trebuie.” Că aveam voie acum să scriu, nu mai era ca la pușcărie. A trimis scrisoarea, la vreo zece zile a primit pachetul, am început tratamentul cu el și atunci mi-a povestit cum a ajuns el la pușcărie în frunte cu Lucrețiu Pătrășcanu. Știți că [Lucrețiu Pătrășcanu] a fost refugiat în Rusia ca deținut politic, comunist, și au format o comisie, cu știrea lui Gheorghiu-Dej, bineînțeles, o comisie de 10 sau 12 persoane, să-i facă o vizită lui Tito, pentru că a auzit și el că comunismul lui Tito diferă de ăla rusesc.

– *E mai uman, așa.*

– E mai uman. Și s-a dus acolo. Ce credeți că a văzut acolo? Un colectivist avea voie să dețină până la cinci hectare de pământ, avea dreptul să aibă tractor, semănătoare și toate uneltele care-i trebuie unui agricultor. A mai stat de vorbă și cu câțiva colectivști și unu' din ei nu știa limba sârbească. Și colectivștii erau mulțumiți cu comunismul lui Tito și le plătea cinstit cota ăia care o lua. „Și, zice, noi când am văzut minunea asta, unu' dintre noi a zis așa: «Mă nene, hai să facem și noi un comunism în România cum a

Răscoale
tărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

făcut Tito»." Unu' s-a dus și i-a turnat la Gheorghiu-Dej. I-a arestat pe toți. I-a băgat la crimă de înaltă trădare, că am și ziarul acasă, am *Scânteia*, și pe Pătrășcanu l-a condamnat la moarte și l-a executat la Jilava. Eu vă spun numai adevărul. Iar celorlalți le-a dat ani grei de temniță, printre care și lui Constantin Pavel. Și patru ani, cât am stat cu el acolo, doi ani am stat la Giurgiu, în satul Răchitoasa, și doi ani ne-a dus tot în județul Giurgiu ...

– *Tot în Bărăgan.*

– Tot în Bărăgan, Lătești se numea. Acolo erau două sute și cu noi două sute a făcut patru sute. Și pe cine am găsit la Lătești, pe fostul ministru al sănătății, pe domnul profesor ..., pe domnu' profesor Tomescu Petre, fostul ministru al sănătății în guvernul lui Antonescu; Maria Antonescu, soția mareșalului, o femeie scundă, brunetă.

– *Aveau case acolo?*

– Ei, case, case unde fuseseră bănătenii ceia, i-a eliberat după cinci ani și le-am reparat noi.

– *Ați venit după ei?*

– După ei, i-a eliberat în '55, că condițiile astea le-a pus Tito lui Gheorghiu-Dej, să dai drumul la bănăteni, la sărbii mei, care erau și ei arestați la noi în România. Așa și ...

– *Și pe cine ați mai găsit, că începuserăți să spuneți.*

– Maria Antonescu, soția mareșalului, dom' profesor Tomescu Petre, fost ministru, generalul Casian Gheorghie, care avea feciorul medic în Vidra, cât am fost eu sanitar, și nu-mi mai aduc aminte de alte persoane. Eram cu toții patru sute. Și acolo ce se întâmplă, ne duceam la coasă, la prășilă și făceam și canale de irigație, săpam la canale de irigație. Și prin '62, prin aprilie, așa, mi-a venit și mie rândul să-mi deie drumul acasă, pe Pavel l-am lăsat acolo, că lui îi dăduse cinci ani.

– *Da' în perioada asta aveai dreptul să corespondeai cu familia?*

– Da, sigur că da.

– *Ați luat contact cu familia.*

– Da, sigur, aveam și radio, și ziare, nu mai era la la pușcărie, numai n-aveai voie să părăsești

comuna, încolo eram oameni liberi, cât am stat patru ani.

– *Și când ați venit în sat cum a fost, povestiți.*

– Când am venit în sat, eu am locuit la Joița, asta de unde veneți acum, eu n-am mai tras la dânsa acasă, pentru că mi-a făcut niște figuri mie, am auzit cu Securitatea, nu știu ce.

– *Da, trebuie să-i fi fost și ei greu.*

– Păi da' cum să nu-i fie, am fost persecutați, dar eu n-am mai venit, pentru că ea n-a mai vrut să vină pe la mine șase luni, pentru că am fost în Bărăgan, s-a supărat. Și am tras la părinții mei acasă. M-am împăcat cu ea pentru vreo lună de zile, a venit acolo, la mine. Duminica ne duceam și schimbam acolo. Și după două luni de zile i-am zis: „Măi femeie, ce fel de viață e asta? Eu am venit la tine cu patru care de bagaj, când ne-am căsătorit în '48, și tu nu aduci asta. Cheamă pe taică-tu și pe maică-ta și să mă descurcați.” Și a venit într-o sârbătoare, a mai adus și niște oameni străini, am terminat povestea. Ea s-a măritat.

– *Un soi de divorț, ați divorțat sau ce s-a întâmplat?*

– Eu nu știu, a divorțat ea, s-a măritat.

– *Se măritase între timp?*

– Da, sigur. Și eu ce-am făcut, am început, m-a primit la dispensar, întâi tot ca sanitar. Și ea s-a dus la Focșani, a povestit de aici un funcționar, la Partid, și a spus: „Cum, dom'le, [în] funcție de sanitar [unul] de-asta, care ...” M-a dat afară imediat. „N-am ce să-ți fac, mi-a spus Partidul de la Focșani.” Și am luat-o de la podul asta mare, că podul era de lemn, și am lucrat la drumuri și poduri până am ieșit din sat, de aicea. Și de aici până în vârful Răcăuțiului m-a pus ca sanitar la plantație. Știam să fac și extracții dentare și asta era o meserie foarte căutată, un pansament, ceva. Și am mers cu asta până am ieșit la pensie, până în vârful Răcăuțiului și până în vârful Penteleului. Și am ieșit și eu la pensie în '84. Plus că a venit ... pe la mine, pe acasă, Doamne ferește!

– *Vă anchetau?*

– Tot a venit și după aceea, oameni nelegiuți care se ducea și spunea despre mine fel și fel de chestii. Nu era nimic împotriva lor, că eu

m-așteptam la percheziție. Dar ce se întâmplă, aveam vreo 10 sau 12 carnețele de alea, de mărimea asta, așa, scrise fel de fel: istorie, geografie, mi le-a confiscat pe toate și mi-a spus așa, a venit un colonel, unu', Iaru Costică, și un maior, îl chema Rusu Constantin. Nu m-au bătut aici, acasă, dar m-au luat la poliție, după ce mi-au făcut percheziție, o mașină mă aștepta, m-a ținut și acolo cu fel de fel de amenințări. Și pe urmă ce mi-a făcut, a zis așa: „Dom'le, dacă n-o fi nimic contra noastră, noi astea ți le aducem înapoi.” Și, într-adevăr, la vreo șapte săptămâni mi le-a adus acasă și nu era nimic contra lor, istorie, geografie, medicină, chestii de-astea. Acolo m-a bătut, m-a chinut pe la Securitate, câte nu mi-a făcut să mă fac informatorul Securității. N-am cedat deloc, am spus: „Dom'le, eu așa ceva nu fac.”

– Și ce să informați, ce se întâmplă în sat?

– Păi, cine îi vorbea de rău pe comuniști, asta voiau ei de la mine.

– Asta făceau și cu alții probabil?

– Și cu alții, ce, numai cu mine făceau, dar alții au cedat și s-au pus în slujba lor. N-am vrut nici de-al dracului. Sunt cu fruntea sus, doamnă, din punctul ăsta de vedere.

Viața cotidiană în comunism

M. M.: Ce vă aduceți aminte din copilărie? Cum a fost pe vremea copilăriei?

– Într-un fel, lumea o fost mai caldă decât azi și mai legată, cum să vă spun eu⁷. Dar copilăria am avut-o amară, că tatăl meu o fost în război și

mama mia o fost cu noi miși. Să lucra pământu' atunșia, acum nu să mai lucră. A fost foarte greu dintr-o parte. Dar eu, după șe o vinit el, am avut o copilărie foarte fericită. Pentru că părinții mei s-o căsătorit tineri și ne-o avut pă noi. Și am fost fericiți. O familie cuminte, zăc eu.

M. M.: Câți copii erați?

– Numa' doi, frate-mieu și cu mine.

M. M.: Și aveți pământ pă vremea aia?

– Mult. Peste zece hectare.

M. M.: Și lucrați cu ...

– Lucram cu vași, cu boi. Lucram, dar nu dădea recoltă cum ..., gunoiam noi, că aviam vite multe, dar nu să gunoie ca cu îngrășemintele chimice. Și erau săceți mai mari. Noi acum zășem, dar acumia îi dă Dumnezău mare. În '52, eu m-am căsătorit în '51, tânără. Și bărbatu' meu o plecat cătană, că pă socru-mieu l-o închis, că o fost ... l-o băgat chiabur. Și o fost sășetă, atăta săcetă de mare în vara aia, de n-o fost bucate, nimic, nu fân. O fost nenorocire. Și apoi o vinit cotile.

M. M.: Dar ziceți-mi de socru. Cum o fost închis?

– N-or avut motive să-l impună că di șe îl închid. Că așa o fost aișa. N-am avut cazan, n-am avut ... că trebuia să ai o batoză, șeva. Dar ne-o băgat la peste zece hectare de pământ și ne-o băgat pă toți chiaburi, vreo șapte din satu' ăsta. Niște bătrâni păstă drum, dar o și murit, nu or mai vinit. Pe la Alba-Iulia, pe la Bicaz, la Canal nu or fost duși, că o fost toți bătrâni. Că după ei o fost poziția, după bătrâni, știi. Și atunșa o luat bătrâni, nu o luat copiii. Că toți aveau copii. Dar pe unu' l-o luat ca să scoată pe tată-su, care era foarte bătrân, și s-o dus el în locu' lui în temniță. Nu mai știu cum o făcut, ca să vă deslușesc, dar nu o lăsat pe tat-su prin leje, mărturii, cum l-o scos și n-o mers tata lui. Dar socru-mieu o avut un năroc, că atunși s-o făcut prima înaltă tensiune din Paroșeni în Hunedoara, primii stâlpi care i-am văzut noi cu ochii. Și pă pământ, noi aișa, de fapt o fost zăstrea mie. De două ori o grășit și acum o fost firu' împrăștiat, nemontat.

Răscdale
tărănești –
Fototeca online
a comunismului
romănesc

⁷ Interviu cu Ileana C. din satul Bărăști, comuna Sântămărie Orlea, județul Hunedoara, realizat de Maria Mateoniș și Ana Pascu în octombrie 2010, în cadrul proiectului „Viața cotidiană în comunism”, desfășurat la Muzeul Național al Țăranului Român în perioada 2010 – 2012.

Echipa culturală a
C. A. P. Păulești – Baia
Mare (Steagul lui
Lenin), prezentând
un spectacol în fața
tăranilor cooperatori.
(1952) –
Fototeca online
a comunismului
romănesc,
cota: 2/1952

Și motivu' o fost că n-o dezmiriștit. Nu puteai să dizmiriștești. Om avut boi ca lei și am mers cu biata soacră-mia să înșercăm. Că o zăs de la Sfat să înșercăm, că suntem în contra Partidului, [dacă] nu vrem să ... Șe să poți, pământul, ca betonul. Aveam pluguri de fier, cu rotile ungurești. Dar nu s-o putut. Am mers cu porșii de i-am dus de cotă și când o vinit ... că trebuie să dai și carne atâta, și lapte atâta. În doi ani am rămas goi, de n-am mai avut șe trage pă noi. Numa' vineam cu paie acasă. Fân. Tot, tot să dai.

A. P.: Și ce mâncați, dacă dădeați totu'?

– S-o eliberat bărbatu-meu și s-o băgat la Călan. Și iarna merea la Călan, șase luni, la cocserie. Vene[a] și nu era nici dulapuri, doamnă, vene[a] cum lucra în cocserie, cocserie cu cărbuni, că era

negru, numa' dinții în gură erau albi. Da' când îl vedie mama lui, plânje[a]. Ca să putem să ne ținem. Am avut numa' primu' copil atunșa, al doilea încă la nouă ani l-am avut. Și iarna, și vara s-o dus, că noi nu răzbe[a]m, nu biruim. Și apoi l-o mai iertat cotile, nu știu cât o țanut cotile, doi, trei [ani]. Rău' ăsta mare. O fost groaznic de tot. După o vacă aveai 700 de litri de lapte.

M. M.: Era mult.

– Vai di mine! Pentru că era sășetă. Nu era fân să-i dai, nu era iarbă pă câmp. Dacă ar fi fost anii să te ajute! Mere[a] la Călan și cumpăra unt, ca să nu te închidă, dacă nu dăde[a]i cota, te închide[a]. Era motiv că ești contra rejimului. Și apoi, mere[a]u și cumpărau câte zece kile de unt, în fiecare trimestru, și-l băgau de cotă. Nu

știu cu cât echivala, cu câte litre de lapte echivala untu' ăla. [...]

A. P.: Deci pe o parte vă luau pielea de pe os și pe de-altă parte se găsea de cumpărat, să înțeleg.

– Da, să gășă. Crumpeni adușeau din Făgărași, îi dușe[a]m toți în bază. Puneam câte un hectar de crumpeni. Când ne-o adus din Făgărași, acolo s-o făcut, că s-o schimbat sămânța. Aici nu s-o pre[a] știut de treburi din astea, schimbau sămânța de la un veșin la altu', dar nu să meri în Făgărași, să te duși în Brașov. Atâți crumpeni s-o făcut. Dar cu trei care dușe[a]m în bază. Trei care di la mine drept în bază.

A. P.: Dar unde în bază?

– La Hațeg. Și cotârși de porumb, și cartofi, și grâu. Is nește măgăzâie mari. Și acuma sunt

ălea, nehuruite. Foarte, foarte greu, că ni' nu vreu să-mi mai amintesc. Eram un copil de 17 ani. Aria chiaburului era de-o parte, nu era voie cu de-ăștiealaltă.

M. M.: Adică v-a dat în altă parte, să înțeleg.

– Da, aria cu stocurile de grâu. Puțanu' ăla cât o fost. Acolo trebuia să faci pază. La mine n-ave[a] șine, socru-meu închis, bărbatu-meu, cătană, soacră-mia, bătrână.

M. M.: Dar socru' s-a mai întors din temniță?

– Socru' mieu o avut noroc. Că am pus, ne-o învățat de la sat șineva ca să fașem apelu' ori recurs, că nu știu cum să-i zăc, că de aia n-am putut dezmiriști, de la fieru' ăla, că o fost pus, dar nu o fost montat.

M. M.: Firul ăla, care aducea curentul.

– Da, da, n-o fost montat, numa' l-o adus bucăți, așa. Și cu asta monta, o făcut trii săptămâni, o scăpat. Pe de-o parte, și un orb vedea că nu-i ăsta motivul. Că nu s-o putut de săjetă, dar trebuie așe. Și el o fost închis la Petroșeni. Și n-o făcut decât trei ori patru săptămâni. Dar de-l mai țâne[a] o lună, socru-mieu mure[a]. O fost sălos, cum să zăc. Și erau opt inși în, cum să zăc, în dormitor, în camera aia. Și să ierțați, era butoiul cu ... și el n-o putut mânca de putoare. Atât o vinit de slab și de galbin ... Și apoi o dat Dumnezău de o vinit, că altfel mure. Dar o dat Dumnezău și o trăit până la 93 de ani. O fost un om foarte sănătos.

M. M.: Și pe urmă, când ați trecut în colectiv, cum a fost? Ați trecut de bunăvoie?

– Ei, de bunăvoie! Vai, fuje[a]m toți, bărbății ... Au făcut colectiv întreg din patru sate, că bărăștenii noștri ... satu' nostru o fost un sat bogat, cu pământ, și oamenii o lucrat pământu', o fost gospodari buni. Zășe[a]m: „Nu ne înscriem!” Că trebuia să-ți fași cerere că te traji de bunăvoie. Nu știu dacă știți situația. Ei, o durat o săptămână, două, și o venit pă noi, o venit moldoveanca și ... Știe tot județu' frică de ei. Și am fujit. M-am băgat în prima cameră, m-am băgat în aialaltă. M-am băgat sub pat și o venit dupa mine și m-or găsāt acolo. Și: „Șe, ti pituli, nu țā-i rușine, scroafo!” Am ieșit și am tăcut ca măta

moartă, cu ochii în lacrimi, și pă urmă s-o înscris tot satu', s-o înscris.

A. P.: N-avea încotro.

– Da. N-o fost altă cale, că veniau cu tot felul de amenințări. Veneau câte șapte, opt inși. De pă aișa. Moldoveanca asta de vorbeam noi de ea nu ne-o luat vitele din curte, dar prin Răchitova, prin satele ălea de pe la munte, le-o luat. Că n-achitaseră cotile. Lua vita din grajdii pentru carne. Și năcazur! ... Și apăi ne-o înscris în colectivă. Or făcut adunarea la cămin și or tocmit muzică. N-o mers nimenea, toată lumea plânje[a]. Petreșere, știi, de voie bună. Dar n-o venit nimeni să joașe, să petreacă. Și pă urmă ne-am acomodat, ce am putut să fașem. [...]

M. M.: Dar ce ați lucrat?

– La grajdiiul colectivului. Că am avut doi bătrâni și doi copii în școli. Și numa' cu salariu' bărbatului, el la urmă s-o băgat la Călan, la furnal, numai la cocserie. Dar n-am putut să ne descurcăm numa' cu salariu' lui. Și la zăua-muncă ne dădea câte o kilă de grâu pentru pui și ăla gunoi. Și bani nici nu mai știu câți bani ne dăde[a], nimica toată. Nu să pute[a] să trăiești. Și m-am băgat ... la noi, toți bogătanii satului o fost băgați la vilele colectivului. Prin alte sate, jidaniile erau băgați. La noi, toți ... la vași, acolo, la muls. Doamnă, mere[a]u tot doi din casă, iar eu numa' sângură, mulje[a]m câte 50 de litri sara cu mâinile. Că mai zăc copiii miei: „Te mai miri că cum mai poți!” Mere[a]u câte doi din casă că să pute[a], la mine socru-mieu era acasă, trebuia să-l sprijin pe el acasă, că soacră-mia o murit și aveam vași acasă. Și acum, la pensie, mi-or tăiat-o a de la colectiv, chiar înainte de o muri el cu două luni, o apărut o leje să nu mai ai două pensii, numa' una. Trebuia să am eu de la colectiv și de urmași după bărbatu-meu. Că el o lucrat 30 de ani, o lucrat la Călan muncă gre[a] zece ani, pă urmă la I.M.T.F., tot muncă grea. Pă urmă o vinit aișa, o făcut complexul ăsta mare. Și ași zece ani. Și o apărut o leje și am renunțat la aia de la colectiv, că o fost mai mică, și o țan pă aia de urmași. Să mă ierte Dumnezău de o fi cu puțință, că atăta am suduit și am

blăstămat. 18 ani am stat la vașile colectivului, în balegă până în gât. În toată zăua imi trebuia o pereche de ciorapi, că mă zăle[a]m de balegă. Și mere[a]m pă câmp o zi și la aia grajdi de făceam curățenie, că așe eram împărțāți. Trebuia curățat grajdu' și vara în toată zăua. Am făcut zăle și pentru veșina, că ea n-o avut vași, dar eu o benșnuită, că doar și la părinți aveam vași. Zăc: „Las' că mă duc eu și-ți fac!” Și am mers și când am apucat lanțu', vaca o tresărit și mi-o apucat lanțu' și mi-o rupt deștiu'. Nu vă pot descrie viața, cât de greu am trăit-o în tinerețile mele, acuma sunt bătrână. Și omu' mieu nu mai i de opt ani. Copilu' nu-i căsătorit. Am doi, unu' e, ăla șede la Hațeg cu familia lui, are copii de 26 de ani. Dar ăsta ...

A. P.: Dar nu vă dădeau concedii? Concediu de boală, de odihnă?

– Nuu, nu. Puteai muri acum, că nu-ți dā nimeni concediu de boală, ca să nu mai meri 12 zăle, o săptămână.

A. P.: Și dacă nu vă duceați, că erați bolnavă, ce se întâmpla? Vă dădea afară?

– Când m-am îmbolnăvit, m-am lăsat și or băgat pă alta. De boală m-am lăsat, m-am betijit. Așteptau să-ți ia locu'.

M. M.: Cu cât vă plăteau?

– Păi eram plătită și în bucate, și în bani. Pă urmă o fost mai bine, ultimii ani. Nu mai știu cât, câte bucate, câte kile ne da pă lună.

M. M.: Kile de ce?

– De grâu ori de porumb ori de ... cartofi. Dar, [ca] să fiu corectă, mai furam cartofi, mai furam.

M. M.: Așa se făcea.

A. P.: Toată lumea făcea așa.

– Da.

M. M.: Și cum le furăți? Cu caru', cu ...?

– Nu, cu spatele. Mai erau, poate și de-i care erau mai ...

A. P.: Vă piteați în sacoșă?

– Apoi, porumbul, de cum ne apucam de cules, care era fain, îl purtam în sân rășe până sara.

M. M.: Stăteți cu el în sân?

– Da. Și-l purtam ... Ne umpleam pă aișa (arată în jurul abdomenului). Vai de mine, și-l

țâneam rășe pă oasă. Nu numa' eu, toată lumea care mere[a] la cules. Altă dată, ne căta brigadieru' și trebuia să-l țâpăm. Și ne năcăje[a].

A. P.: Și ei nu închideau ochii?

– Ba mai și închideau, brigadieru'. Dar ne mai lăsa.

A. P.: Erau și ei oameni.

– Păi erau de-ăi din sat. Și președintele, și brigadieru'. Am avut năcaz ultimul' an, atunși în '90 ... Când să strică colectivul? În '89. Am avut șădintă și m-or făcut și pă mine membră de partid. Nu ne țâneam niși acum, dacă nu ne fășe[a] membre de partid. O trebuit să mă fac membră de partid. Să mă înscriu la Partid. Că țân copiii carnetu', numa' de amintire. „Lasă, să vadă copiii noștri.” Iar eu, să nu-l mai vād!

M. M.: Nu, nu, e foarte bine să-l păștrați.

– Și în ultima vreme ... era V. P. președinte. Și am avut ședintă de partid. Mi-o zăs că nu o să mai vină el la bărășteni, să se roage de ei. O să ne facă să luăm mănăcare în săcu, în straiță, și să merem la sediu și de acolo să ne împartă. Și vițaii să-i dușem toți la bază. Ne dădea vițai și

nu știu câte zăle de normă ne dădea. Iarna. Să-i întrețânem.

M. M.: Acasă?

– Acasă. Care aveam grajduri mari. Și să pune[a]u multe zăle. Nu știu câte zăle să pune[a]u după ei. După zălele aștea lui. Și atunșa ne-o amenințat și eu m-am înscris la cuvânt. Am zăs: „Tovarășu' președinte ...” O domnit aișa ca președinte. Zăc: „De abia am apucat că sunteți președinte de aiși, din sat.” Că am avut din alte sate, că au fost unificate. A fost Sânpetru, Nălațvad ... Acu', bine, al noșt' era cu vitile noastră. Uniți, așe. Și nu mai știu ce am zăs, dar de atunși, de la Revoluție ...

M. M.: Și când v-ați înscris în Partid ziceți că a fost o ședintă sau cum a fost?

– Păi ne pistonau că ne țâpă afară dacă nu ne înscrim. Și am mers eu, și era B. Când ne-o băgat acolo, în sală era numa' d-eștea de pluș, fotolii și ... le-o trebuit să apărem acolo că suntem membri de partid. Și m-am făcut membră de partid. Iar beata mama me, să o ierte Dumnezeu: „Tu, de șe te-ai făcut comunistă? Că altă dată pică aștia și când vin și vă bagă în temniță,

pă comuniști, cum o băgat pă liberali și pă ... și așa bagă pă comuniști și pă toți în temniță.” [...]

M. M.: Și cu copiii, ca să-i creșteți, a fost greu, a fost ușor?

– Greu. Fo[ar]te greu. Eu am avut soacră, dar e o veșină aișa, de nu o avut nișio bătrână. L-am mai lăsat pă el, o și lucrat Dumnezeu de mi-i-o făcut buni. Mă lăsau noaptea să dorm. Buni. Că alții copii te năcăjesc, is mai răi căteodată.

M. M.: Dar era dispensar în sat?

– Nu, la Sântămărie.

M. M.: Vă duceți acolo.

– Da.

M. M.: Dar medicul nu venea acasă?

– Venea moașa. Venea în control la mame.

M. M.: Moașa satului?

– Asistentă era, la Sântămărie, la Sfat. Că noi de Sântămărie aparțânem. Șapte sate. Și așa am aparținut și atunșa. Și venea o dată în lună, o dată la trei luni, nu mai rețin. La care era copiii miși. Dar nu era lumea așa beteagă. Știți, când avea prindere de plămâni. Mai ales Nelu meu, numaidecât avea apărindere de plămâni. Știam să-i pun cărpă udă cu vinars sau cu apă reșe. Ceai când tușe[a]. O tușit tusă măgărească la un an și jumătate. Atunci am zăs că moare. Și ne-am dus la doctor, el era particular, copilu' e născut în '56, până să face colectivul, și ne-am dus la ... nu mai știu la șe doctor l-am dus, eu cred că la Parasca, trăie Parasca. O zăs: „Asta n-are leac. Că am auzăt de tot felul de medicamente băbești. Să-i faci ceai de aia sau de aia. Decăt să schimbe aerul.” Și numa' l-am schimbat până în Hațeg si nu o mai tușit. M-am dus cu el în brațe, cu bărbatu-meu. Păi șe, era autobuzuri? Nici bățiclete nu prea erau. Numa' vreo câteva căsi aveau, doar câteva. O fost o sărășie mare după război. Și n-am trăit mult, nu am apucat să ne refacem, că o vinit colectivizarea. O venit cotele și când să ne scăpăm și de cotele ălea, o venit colectivizarea. [...]

A. P.: Dar după aceea, prin anii '60, '70, cum a fost viața? Era mai ușoară sau tot așa grea?

– Tot greu o fost, cum să vă spun eu? O fost mai ușoară, că bărbatu-meu s-o dus la lucru'.

Răscoale țărănești –
Fototeca online
a comunismului
românesc

Tărani muncitori lucrând la arie cu unelte mecanizate. (1952) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 5/1952

O fost sărvișe. Și o fost bani, iar cu banu' ... Era scump to[a]te helea, scump. Când am luat eu radio, târziu l-am luat, făcusem cășile. Dar ma gânde[a]m, „numa' copiii mei le gată”. Nici cu gându'. No, hai, ne lo[a]sărăm și noi radioul, dar bietu' bărbată-mieu zăce: „Dacă nu luarăm până acum, luăm unu' mare cu pick-up, cu plăși.” Când ne-o găsit P, zăce către mine, soacra me i-o fost moasă lui: „Măi moșică – că atunșa moașa era moașă, nu ca acum, tăia buricu' – tu mai iei radio acuma, când or ieși televizoarele?” M-am gândit ... ăsta o lucrat la C.L.F., o fost merșeoloc [merceolog – n.n.], așa șeva. Un sărviși cu bani mulți. Am văzut că să miră de mine, că eu am un

singur salariu și doi copii de crescut și el ... No, că așa era pe vremea aia.

A. P.: Și ați luat radioul până la urmă?

– L-am luat atunșa, radio mare cu cântărețe, de populară. [...]

M. M.: Și când s-a introdus curentul electric?

– În '60, până n-a ... în '60 și cât? Că cășile noastre nu le-am străcat. Toamna s-o băgat curentu' și primăvara am străcat cășile. În '62. Sau în '63, nu mai rățan bine.

A. P.: Dar de ce v-ați stricat casele vechi?

– Apăi, o fost ferești miși și slabe. O fost făcut de un pretin. Și dacă o fost două rânduri de ferești, fereastra o fost mică. Și tavanu' o fost numa'

cu scândură, n-o fost cu lemn. Și temelia n-o fost în beton și ... Să facă cu piatră fundația și ...

A. P.: Ați făcut casă de cărămidă?

– Da.

A. P.: Și fundația de piatră?

– De piatră, da. O fost băgată piatră ... Ni' nu să mai ajunje[a] piatră. De pă apa Nălațului. Că aișa toată lumea construie. Ori casă, ori grajduri. Atunși, în câțiva ani, înainte de colectivizare. Tot satu' s-o modificat.

A. P.: De unde ați avut atâția bani pentru case?

– Apoi, am ținut vite. Dușeam boii în bază, la Hațeg, acolo îi dădeam. [...] Și apoi luam bani

frumușăi de pă ăia. Erau. Și pă salariu' lui bărbatu-meu. Nu trăia lumea ca acuma, cu carne. Carne numa' când tăiam pui de casă. Sau porcu'. La Paști șine mai cumpăra carne? La Paști tăiam mielul' și atăta. Și pă vară creșteam puii noștri de găină, cum îi avem și acum. Și toamna să tăiau oi. Erau. Și luam câte o kilă de carne de oaie. Bărbatu' mieu nu mânca. Când o fost la armată, numa' carne de oaie li-o dat. O fost în Mejedia. Și puțea, îmi poveste[a] el. De atunși să nu mai vadă carne de oaie de nasu' lui. Nici de miel nu-i plăse[a]. O fierb o țără, o opăr, după aia o fac în ou. Știi, ca șnițălii.

M. M.: Și ce mâncați în zilele obișnuite?

– Cartofi, mazăre, curechi. Aveam vași cu lapte, dușe[a]m și la alții lapte. Tot la două zăle.

M. M.: Dar pe vremea aceea, în copilărie, mai târziu, când lucrați la vaci, vă puteați duce ușor la biserică? Sau vi se interzicea?

– Nu nu ni s-a interzis niciodată. Dar nu mearea lumea, că era ocupată.

M. M.: Nu mergeau!?

– Nu, nici acuma nu merg.

M. M.: Și preotul cum era?

– Preotul ședea în Petroșeni.

M. M.: Venea la ședințele de partid și el sau cum era?

– Nu.Venea numa' dumineca, la biserică, la slujbă. Actele și hârtiile le-or băgat la un chiabur.

M. M.: Dar ce acte, nu înțeleg ce acte.

– Nu acte, îi trebuia cărțile bisericești. Le țânea acolo. Avea camera lui, le-au luat-o din obligații de la ăștia. Și aia era camera lui. Și când venea, venea acolo. Și de acolo pleca și ... Dar numa' dumineca venea. Și apoi o fost bătrân, o murit.

A. P.: Și a venit alt preot, bănuiesc.

– Da. Casa parohială, s-o făcut cooperativa în ea. O fost și grajdi, dar l-o stricat Sfatu'. O fost grajdi, că popa țânea și vite. Și o cumpărat satu' o casă unde o murit bătrânii și tinerii s-o dus, o fost Securitatea, Poliția al de-o vândut casa. Și apoi o cumpărat casa aia. S-or părat cu Sfatu' ani de zăle și or câștigat. Că cășile or fost parohiale, ale bisării.

De la chiabur la președinte de C. A. P.

– [A fost] foarte greu.⁸

– Ați prins perioada asta sau v-au povestit [părinții]?

– N-am prins-o. Bunicii îmi povesteau cum mergeau, aveau cotă de lemne și trebuia să o ducă cu bivoli din pădure până la gara Nușfalău. Erau cotele de grâu, mergeau la batoză și veneau numai cu pleava [...] Părinții fiind și chiaburi, adică trebuia la chiaburi, chiaburii erau mai asupriți. Care erau mai înstăriți, imediat erau trecuți acolo, la „dușmanii poporului”, taică-miu a avut de suferit, a fost dat afară din învățământ.

– A fost învățător?

– Da, bunicul meu a fost închin.

– Mulți ani?

– Nu, avea aproape 75 de ani. L-au închin.

– De ce? Cât pământ aveau, de au fost considerați chiaburi?

– Aveam peste zece hectare de pământ [...] Dar aveau, lucrau cu două pluguri, aveau în jur de 20 de bivoli, au mai avut și o batoză cu cineva împreună [...] Aveau și cazan de țuică și [erau] considerați dușmanii ai poporului [...] Pe bunicul l-au băgat la batotaj [...] Că un fost membru de partid l-a reclamat că-i sabotor, nu și-a arat după metodele sovietice terenul [...] Bunică-mea nu au vrut să se înscrie în C. A. P. [...] Bunica n-o acceptat niciodată. Bunicul [a murit] în '87, n-o mai apucat să ...

– Să-și vadă pământul înapoi.

– Să-și vadă pământul.

– Și cine a semnat atuncea? Că știu că era suferent să semneze și un copil ...

– Taică-miu [...] Nu o avut ce face.

– Dar ați avut oameni care au fugit, ca să nu semneze?

– Au fost.

– Prin păduri.

– Au fost. Nu mulți, dar au fost câțiva, au plecat la muncă în județele învecinate, la pădure, unde nu-i aflau, ca tăietori de lemne, și au stat.

– Și nu veneau să vă convingă noaptea, la miezul nopții, nu-i băteau, nu-i convingeau?

– Aveau metode de a convinge [...] Îi lua pe dascălii din sat, trebuia să meargă cu ei, chiar ei să-i convingă [...] N-a durat mult. Lămurirea a fost de o iarnă și-o primăvară în forță.

– Prin ce an?

– În '62. În '61 - '62, cu muncitorii de la oraș, puși pe post de activiști de partid.

– Serios?

– Da. Îi țin minte. Aveam în jur de cinci ani jumate.

– Dar vă amintiți!

– Da' cum să nu-mi amintesc! În curte aveam șura mare, cu grajdurile, pe care vreau s-o refac.

– Și-au venit muncitorii la părinți? Nu vă era frică?

– Prea puțin înțelegeam eu ce se-ntâmplă, dar seara erau discuțiile în familie, bunică-mea: „Nu și nu, eu nu mă înscriu”, dar semna taică-miu. Ea nu a semnat niciodată.

– Ea ce a zis? Tatăl dumneavoastră ce a zis?

– „Faci ce vrei!”

– Păi dacă semna tatăl dumneavoastră, automata intra și ea.

– Și normal.

– Și v-au luat animalele? Cum a fost?

– Bivoliu nu-i luau la C. A. P. Au luat căruțele, inventar gospodăresc, tot, și duși au fost.

– Și a lucrat cineva din familie la C. A. P.?

– A lucrat.

– Mama dumneavoastră.

– Bunică-mea, maică-mea, din când în când, după care a ajuns să care cu căruța grăul la batoză, anumite munci, fiindcă bunică-mea era o femeie foarte harnică, o femeie care lucra pământul. Ea singură mergea și ara terenul [...] Eu eram mic și spuneam: „Bunică, să mai creș și eu puțin și vin să te ajut să pui plugul în car.” Că era greu să-și pună plugul în car, ca femeie singură.

– Cine o ajută?

⁸ Interviu cu Alexandru B. din satul Iaz, comuna Plopiș, județul Sălaj, realizat de Ana Pascu în septembrie 2011.

Prima casă construită de colectiviști din venitul realizat în C. A. P. Păulești – Baia Mare. (1952) – Fototeca online a comunismului românesc, cota: 1/1952

– O ajutau cei care erau pe câmp. Mergea singură, noi eram trei copii care eram mici și trebuia să aibă grijă de noi, iar bunica mergea [...], dar atâta erau bivoli de instruiți, că nu-i trebuia nimeni să meargă în fața lor și la comandă o ascultau, erau dresați, nu altceva! [...] Bunicul era și fierar și era un fel de meșter, dar mai mult cu animalele. Avea livadă mare de pruni, creșteau, v-am spus în jur de 20 de bivoli. [...] Porci.

– Vacă nu aveți?

– Vaci, nu, numai bivoli. Tradiția era în sat să fie numai bivoli.

– Deci vacile au apărut mai târziu?

– Vacile au apărut mai târziu. Au apărut odată cu colectivizarea [...] Era un sat cu 99 % bivoli. [...].

Bivoli, porci, oi [...] Mi-aduc aminte o povestire amuzantă.

– Ziceți.

AB: O amintire amuzantă. Odată cu colectivizarea m-am dus și eu la oi și îi spui la maică-mea: „Mămică, o oaie îi cu ochii ieșiți din orbite.” Ea zăce: „O belit ochii”, dar oaia era moartă [...] „Ah, zăce, lasă, nu-i nimică, era caldă, le-o dau eu la aștii care fac C. A. P.-ul.” Că erau niște muncitori din aștia, staliniști, care umblau după mâncare in-nebuniți, că nu le dădeau nimeni, și taică-meu era obligat să le facă masa. „Lasă că mănâncă ei oaia!”

– Și le-a gătit oaia moartă?

– „Asta, zăce, o merită ei!”

– Cum murise oaia?

– Și-o băgat capul între bârnelor de la ... era grajdul ăla mare, cu poieți, și întâmplător oaia și-a băgat capul acolo. [...] S-a sufocat oaia, s-a ștrangulat și zăce: „No, asta o merită ei!” Și noi am răs.

– Și ăia erau muncitorii care înființau C. A. P.-ul atunci?

– Da, care înființau C. A. P.-ul atunci, care lămuriau oamenii.

– Am înțeles, da. Și de ce-l obliga pe tatăl dumneavoastră să ...

– Din moment ce era învățător ... Salariații erau controlați de Partid. Nu puteai, nu puteai să ...

– Râșiți.

Gh. Gheorghiu-Dej,
Leonte Răutu,
Gh. Stoica însoțind
pe mareșalul
K. E. Vorosilov
în timpul vizitei
la G.A.C. Drumul lui
Lenin, satul Livedea,
regiunea București.
(24.08.1951), Fototeca
online a comunismului
românesc, cota: 92/1951

- Avea trista experiență de înainte cu câțiva ani, când a fost dat afară din învățământ și a lucrat câțiva ani în Valcăul de Sus și sub Cetate-Fizești, la trei - patru sate de noi, și trebuia să meargă pe jos. Dar cu mari intervenții a putut și acolo să intre în învățământ, să-l accepte [...] Era considerat om care nu era de încredere Partidului. Așa că n-a mai vrut să riște, cu trei copii.

- *N-a mai vrut să aibă probleme.*

- ... Urma să mergem la școli, puteam avea probleme. [...] Și astea-s amintirile din copilărie [...] Să știți că la noi nu au fost oameni răi. La început o fost niște oameni destul de ..., erau puși în conducere din coada satului, dar cu timpul s-o lămurit că ei care nu fac pentru ei, nu fac nici pentru societate [...] Și s-a întors gândirea Partidului și o început să promoveze oameni înstăriți, oameni cu cap, oameni cu inițiativă, s-o debarasat de vechea gardă și o încercat să-i atragă pe cei cu

inițiativă, pe cei harnici, pe cei deschiși la minte. La noi, știți cum era, oameni bogăți și C. A. P. sărac. Fiecare avea nu numai 30 de ari, dacă avea ograda lui, aveau și 50 de ari, și un hectar.

- *Deci C. A. P.-ul vă lăsa 30 de ari, dacă munceați.*

- 30 de ari, dacă munceau, dar dacă aveau mai mult teren, nu se intra abuziv în terenul lor. Fiecare își [avea] curțile și ogrăzile lor, cum aveam și noi, foloseam peste 50 de ari. Spun corect.

– Pentru că eu mai cercetată prin diverse sate și povesteam cum la Brăila, de exemplu, le lua absolut tot, le lăsa numai grădina din jurul casei.

– Să vă spun un paradox. La 25 de ani am ajuns președinte de C. A. P. obligat [...] Din nepot de chiabur și din ăsta, la un moment dat eram economist la Primărie, contabil, și m-a chemat Partidul și zăce: „A, voi din familie [de chiaburi], taică-miu, Doamne, iartă-mă, între timp murise, zăce, vrem să te propunem [președinte].” Erau niște președinți bețivi, amărăți, în ultimul an o fost schimbați vreo patru, cinci, și am fost chemat la Partid și [zic]: „Ce știu eu despre pământ, despre C. A. P., nu mă pricep.” „Nu, ci vrem să te promovăm, că lumea te ascultă, zăce, ai priză la oameni, hai să [te promovăm].” Am avut tot boșorogi din ăștia, bătrâni, bețivi, care cădeau din șaretă, așa a fost. [...] Și zăc: „La 24 de ani, mă mănâncă ăștia.” „Nu, zăce, te rog frumos să accepți, o să te ajutăm.” Vin eu acasă la maică-mea, nu eram căsătorit: „Da’ cum? Ce știi tu să faci?” „Măi, zăc, eu încerc. Hai să încerc, că n-o să așpresc oamenii.” Chiar asta, asta vroiam să fac. Știam cum îi să ai numai 15 ari sau 30 de ari. Pământul comasat, era pământul comasat, ăla nu mai puteai să-l [dai la oameni], dar [cu] ceea ce aveai în ogradă, atunci era [în număr] dublu animale la oameni ca și acum. Oamenii reușeau să-și facă furajele. Veneau la C. A. P. Din 30 % pentru ei, ajungeau la 50 %. Căpița lui era mai mare. Se-nchidea ochii. Să aibă să-și ție copii, vaca, animalul pentru om sau bivoliu. O fost dimineată, avea laptele asigurată și dacă avea chiar și un porc, doi, să-și crească, era minunat, în condițiile care erau atunci.

– Câți ani ați fost președinte?

– Până am lichidat, din '82. Din '82 până în '89. Când am venit la C. A. P., m-am gândit: „Ce să facem? Numai cu animale și cultura mare nu ne descurcăm.” Am inițiat un proiect [...] cu Banca de Reconstrucție și Dezvoltare am înființat o livadă de 200 de hectare de măr. S-au investit 22 de milioane, bani din epoca Ceaușescu, care nu era o sumă de ici-colea.

– Și de unde ați obținut banii ăștia?

– Prin Direcția Agricolă și prin Banca de Reconstrucție și Dezvoltare. De la Mărăcineni,

Argeș, am plantat o livadă de 200 de hectare. [...] Eram printre cele mai bune livezi din județ ca și C. A. P., concuram cu I.A.S.-urile și eram și sprijinit, că aveam o colaborare cu I.A.S.-urile, să furăm meseria. [...]

– Mai există livada?

– Mai există livada, 90 % n-o lucrează.

– Deci s-a împărțit la oameni?

– S-a împărțit la oameni [și] n-a mai meritat, fiindcă dacă nu mai faci tratamente, macar zece tratamente pe an, chiar dacă tu faci, vecinul nu face, nu ai niciun spor și așa livada produce sporadic, dintr-o sursă care putea să fie o sursă de bani, s-a ajuns să nu se obțină aproape nimic. [...]

– Ia să vedem, mai departe, că o foarte interesant ce-mi ziceți. Mai spuneți-mi cum ați închinat ochii, așa, ca președinte de C. A. P., și erați omenos cu oamenii. Cum îi mai ajutați pe oameni?

– În viața mea, în viața mea nu am luat un lot de la nimeni, la Revoluție le-am spus: „Cei care mi-au dat un leu sau 100 de lei să vie la mine. La care v-am pretins un leu sau ceva sau dacă v-am făcut un serviciu sau dacă v-am ajutat.” I-am chemat, zăc: „Puteți să veniți la mine și să-mi spuneți: «Băi, ai fost măgar și mi-ai cerut.»” Nu, n-am avut nevoie de nimic.

– Cum v-ați înțeles cu oamenii care lucrau în subordinea dumneavoastră?

– Știți cum? Trebuia să fii la mijloc. Trebuia să faci și producție, noi aveam, știți cum puteam să facem ca oamenii să trăiască?

– Nu.

– Aveam o suprafață de 150 de hectare de în, [iar] noi din această suprafață puneam 50, restul de 100 erau în loturile cetățenilor. Și totdeauna trăiam cu frica c-o să ne prindă. La un moment dat, în două comune o fost arestați președinții și cu inginerii-șefi, fiindcă erau în situația noastră. Au fost arestați, dați exemplu, condamnați, și ne-așteptam în '88 să fim și noi prinși. Dar am scăpat.

– Dar ce făceau? Veneau în control și măsurau suprafețele sau cum?

– Știți cum? Ștefănescu a ordonat o anchetă în județ cu suprafețele. Au venit și la noi, chiar șeful

de cabinet, să fie iertat, cel care a fost și ne-a înțeles, el știa că nu avem suprafața, deși am fost cinstiți, nu am recunoscut pe hârtie, am zăc c-avem suprafața însămintată, dar în particular am zăc: „Nu avem, nu avem, că terenul e-n loturi la oameni.” Omul a fost înțelegător...

– Adică, stați un pic, ziceați c-aveți 150 de hectare.

– 150 de hectare de în semănat, dar de fapt aveam 50.

– Am înțeles.

– Aveam 50, pentru că restul era în loturile oamenilor [...] Din cauza asta, oamenii puteau să crească animale [...] Trebuia să-l ajuti și pe om să trăiască, că dacă nu-l lăsați să trăiască, nu-ți mai venea nici să-ți muncească. Erau mecanizatori, erau zootehniști, care munceau din greu, și trebuia să-i stimulezi, să-i lași lotul în plus.

– Și ei veneau și munceau, ei se bucurau că-i ajutați.

– Da, da, ei se bucurau și ei închideau ochii, că nu puteai să-i plătești și te descurcai în comunitate cum puteai. Soția chiar s-a mirat, fiind la vremea aceea economișă, a fost repartizată la C. A. P., la noi, [de] câte loturi sânt în plus la noi față de comunele învecinate, și zice: „La voi, cum se întâmplă de ...?” „Ce să faci, oamenii tre' să trăiască.” „Oh, zăce, la noi nu-i lasă decât 15 ari de teren.” Ea a fost mirată că-i libertatea asta și eu îi explicam: „Măi, un C. A. P. dacă-i mai sărac, oamenii is mai bogați. Fiindcă-i lași să trăiască.” Noi aveam atuu cu livada, Partidul ne controla. O văzut c-am dat rezultate la livadă și ne-a spus: „Ceea ce-i viabil în Plopiș ar fi zootehnia la juma-te”, fiindcă noi încercam, Partidul tot ni-l cerea să-l creștem. Nu puteam să [-l] cresc, echilibrul era dincolo, la populație [...] Aveau livezi de prun pe care le valorificau, făceau țuică, o vindeau și-și puteau crește copiii, trimite la școală, și se descurcay în sistemul ăla prost, cum o fost.

– Da.

– Cooperatist.

– Se descurcay.

– Să nu credeți că e o poveste pe care vreau să o înfrumusețez. Așa se întâmpla la noi [...] Puteți

Gh. Gheorghiu-Dej, Petru Groza, ș.a., primind la Consiliul de Miniștri vizita delegației de colhoznici, muncitorii de la S.M.T. și sovhozuri, tehnicienii și specialiștii din U.R.S.S. (10.09.1951), Fototeca online a comunismului românesc, cota: 120/1951

discuta și cu oamenii. N-au fost contestații nici la Revoluție.

– Pentru că ați fost corect totdeauna. Vorbeam de modul în care descurcau oamenii; aveți oameni care să și șutească de pe câmp?

– Mai erau, mai erau. Evitam să mergem noaptea pe câmp [...] știam că ne întâlnim. O dată, am făcut o acțiune. Comandată de Partid și s-o găsit vreo șapte oameni [...], eu n-am făcut nimic, șeful de post și-o luat riscul și o mers la ei.

– Și s-a întâmplat ceva?

– I-a lăsat în pace. Nu le-a făcut dosare, fiindcă n-am vrut să participăm. N-am mers nici de martor, am spus: „Noi n-am văzut nimic.” Dar într-o seară, un polițai, în exces de zel, fiind băut, o raportat un furt de porumb cu un cetățean și eu eram de față că l-o oprit pe șosea. Și i-am spus: „Bă milițianule, nu raporta, nu fi nebun. Dimineață o să fii limpede la cap și o să-ți pară rău.” „Nu, eu raportez.” „Raportează.” Imediat merge la

Primărie, la telefon, sună la Poliție: „Dom’le, mașina, nu știu ce ... o fost prinsă cu porumb.” I-am spus: „Fii atent, mâine o să-ți pară rău.” A doua zi, trezindu-se, și-o dat seama, risca să-i fie confiscată mașina.

– Cui? Lui?

– Cetățeanului care [încălcase legea], fiindcă legea așa era. Îți confisca și mijlocul de transport. Și un Aro pe vremea aceea era o mașină valoroasă, lua câțiva zeci de ani de muncă ca să-și adune bani

să ia. Și i-am zis: „Nu raporta.” A doua zi, îl cheamă. „Cum s-o schimbăm?” „Schimb-o, dar dacă îmi faci [râu] și mă pui să dau o declarație mincinoasă și tu, asta, zăc, măine trec cu mașina peste tine, pe mine nu mă interesează, eu o semnez că o fost cu căruțul, că o fost cu mașina nu s-o auzit la telefon, dar zăc, să-ți fie bine minte, niciodată când ești încălzit și luat [să nu mai raportezi]”. Eu eram foarte treaz.

– *Deci totuși era omenos, nu era un om rău.*

– Polițaiul? Era omenos, dar el o acționat la ...

– *La băutură.*

– La beție și a raportat furtul de porumb.

– *El era din comună?*

– Era ajutorul șefului de post din comună, care vroia să [se afirme].

– *Am înțeles.*

– Atunci era brav, era viteazul, soldatul Sveg care o raportat.

– *Am înțeles. Și cum a întors-o?*

– A întors-o. A doua zi, vine la mine să dau declarație c-o fost cu căruțul. „Da, am dat declarația, dar dacă are de suferit familia mea, fi atent, că mâine te calc.”

– *Și ? Nu s-a mai întâmplat nimic?*

– I-a confiscat un căruț de mână în loc de mașină. [...] Și era un activist mai stalinist [...] Și o început să-i controleze. Veneau cu căruța. Oamenii își mai lăsau o claiie în căruță când duceau acasă. O început să-i controleze prin căruță. Io zăc: „Tovarășul activist, fi atent, dacă premești o furcă-n cap, mie să nu-mi spui că te-o bătut Dumnezău! Lasă-i pe oameni, nu te băga.” Și chiar i-am invitat pe oameni să-i amenințe, să provoace, să vadă că-s iritați și să [ii lase în pace] ... Nu se făcea întineric să controleze căruțele că mai au în căruță porumb, și-au lăsat să-și ducă acasă, eu știam că fiecare trebuia să-și crească purcelul lui, la Crăciun să-și taie porcul. [...]

– *Deci la sfârșitul zilei de muncă ei mai luau câte ceva.*

– Trebuia să-și ducă. Fiecare trebuia să-și ducă. „Dacă premești o furcă-n cap, mie să nu-mi spui.” O văzut care-i situația la noi, el o crezut că e ca și-n alte comune. Merge și face pe șeful.

– *Și? N-a luat o furcă-n cap?*

– Nu a luat, că-ntr-o noapte i s-a aprins patul.

Nu știu cine o fost. Patul era în camera de oaspeți la Primărie. Și într-o noapte i s-o aprins patul și o fost noroc că s-o trezită. Era un fum înecăcios. Era gata să moară. Zăc: „Fii atent! Asta știi pentru ce-i? Te-o blăstămat cei pe care i-ai controlat.” D-amendat n-o amendat pe nimeni. Zăc: „Fii atent, că dacă n-ai murit de furcă, poate mori ars aici!” S-o calmat și-și făcea rondul, trebuia să fie și el pe-acolo.

– *Dar oamenii erau destul de ... nu erau hrăpăreți oamenii din sat.*

– Oamenii știi cum erau? Mai erau și câțiva lacomi, care-i știam, dar nu puteai să mergi la ei, să cazi pe ei, fiindcă totdeauna ăla se scotea și picau alții, nevinovați. Altul pentru o căruță de porumb poate el se descurca și [pe lângă el și] cel care ducea un sac, așa că nu puteai să-i iei, să faci exces de zel. Cât am fost eu, nimeni n-a intrat la pușcărie, dar nici n-a fost amendat pentru furt de porumb. Cât am fost eu.

– *Oamenii ce luau? Numai porumb? Fân?*

– Porumb, cartofi, fân, dar și țigii cum e? Puteai să-i mulțumești pe oameni, lăsându-i mai mult din contribuția aia a lor de 15 % - 30 %, care trebuia să dea. Îi lăsați cu 10 - 15 % mai mult. Să se descurce, să trăiască, să-și poată crește copiii. Nu spun c-a fost bine. Dar era un sistem [la care trebuia să te pleziți [...] și să te descurci în comunitatea ta. Dacă erai dur, aveai numai de pierdut. Și nu puteai să [nu] ai suflet ..., fiindcă noi știam, știam ce aduceau părinții mei de la batoză, fiind chiburi. Să vii cu nimic. Dar nu era la latitudinea mea să pot desființa C. A. P.-ul până la Revoluție. [...]

Am prins, eram prea mic să înțeleg, începutul colectivizării și perioada cotelor, [...] dar știu un an, când țin eu minte, foarte dezamăgiți [când] au venit acasă de la batoză. Aveau, dacă vă spun că aveau zece hectare de teren. Aveau și patru - cinci hectare de grâu [...], cu cât aveau mai mult teren, cotele erau mai mari și mai apăsaătoare [...]. Să nu devină „dușmani ai poporului”.

– *Și oamenii lucrau la C. A. P. în perioada comunistă, dar lucrau și la oraș?*

– Lucrau și la oraș. Cu mult mai mulți erau angajați la oraș, în industrie.

– *La Zalău.*

– La Șimleu mergeau două, trei navele de muncitori, fabrică de cărămidă, fabrică de mobilă, IZOMAT Șimleu, TCM - Trustul de Construcții-Montaji, mulți, foarte mulți lucrau în industrie, iar femeile mai lucrau în agricultură. Noi agriculturii o făceam cu mecanizatorii, zootehniștii, femeile mai săpau, aveau porție de săpat la mălai, dar cât puteau și ei. Erbicidam, erbicidam în prostie, era agricultură intensivă. Ca să poți face producție, dar terenurile noastre nu sunt așa propice culturii mari. Pe când cel mai propice, că de asta am înființat ferma pomicolă de 200 de hectare, iar mai erau 200 de hectare livada răzleață care se găsea pe la populație.

– *Și ei dădeau fructe sau cum?*

– Culegeau, dădeau fructe, le împărțeau în două, se făcea ce se putea. Era producție mai mică pe acea livadă. Nu erau 1000 de pomi la hectar, erau 400 și nu puteai să o întreții cum întrețineau livada asta [...]. Noi dădeam terenul în livadă [oamenilor] să-și planteze cartoful. A avut Plopișul la un moment dat, adică C. A. P.-ul, cea mai mare producție de cartofi, dar la oameni. Fiindcă fiecare om își lua rândul lui de cartofi și-și cultiva cartofi. Și era care avea și 30 de ari de cartofi. Atâta cartofi se găsea la noi, s-o auzit la Partid, s-o! Scandal. De ce nu le luăm? Dar noi ce le pretindeam? Că sape pomii, să-i întrețină, și tot ce țâne de livadă. Ei aveau dreptul să-și cultive pe gratis cartofii în livadă. Dar li se părea că se-mbogățesc oamenii. A! Pe ei! Note explicative. Domnilor, băgați-ne în pușcărie, noi dăm terenul la oameni, dacă ne băgați, ne băgați la locul de muncă și venim tot aici. Când o văzut că nu ne e frică, ce-o zăs? Hai, să-i lăsăm în pace. Asta o pornit de la C. A. P.-urile din jur. „A! La Plopiș se dă teren fără nicio obligație la oameni și-și cultivă teren și au acolo!” Oamenii, invideoși! Și s-o auzit sus, la Partid. Noi am zăs: „Da, dom'le, le dăm. Ei își cultivă, își sapă livada. Hai, să v-arî unde s-o cultivat cartofi, cum arată pomul, și acolo unde nu s-o cultivat. Hai să vedeți!” Când o văzut, zăce: „Da' hai, luați ceva de la ei.” „Luatăi voi!”, zăc [...] Așa că am avut multe

București, 5 martie 1962. Înmânarea de ordine și medalii cu prilejul încheierii cooperativizării agriculturii. (5 martie 1962), Fototeca online a comunismului românesc, cota: 4/1962

episoade când Partidul veghea [ca] nu cumva să se îmbogățească țaranul. Știți bancul cu găasca?

– Nu știu.

– Era perioada stalinistă. Stalin i-o chemat pe toți conducătorii din blocul sovietic și zăce: „Hai încoace, fiecare c-o găscă.” Toți o mers, o mers Gheorghiu-Dej, o mers Hrușciiov, a Bulgariei, a Ungariei, Jitkov și cu Kadar, toți o mers cu o găscă grasă, și Gheorghiu-Dej, și toți conducătorii ăștia din zonă.

Fiecare cu găasca lui. „No, zăce, lăsați găștile jos”. O venit și Stalin cu găasca lui. A lui era amărâtă, pricăjită, nenorocită. Aruncă o boabă de grăunță. A lui, pac, repede o mănâncă. Aruncă încă una. Pac, a lui – pe ea. Alelalte, de grase nu se puteau mișca. „Hai, băi, comuniștilor, așa faceți și cu poporul! Îi îngrășați, nu vă mai ascultă. Uite la a mea cum reacționează!” Și de acolo au învățat metoda. Să nu se îmbogățească poporul. Să-l poți manevra, să-l poți conduce. Asta

era politica lor. Nu cumva unul să se ridice, fiindcă-i tăia capul. [...] Comuniștii vroiau să-i facă egali pe toți, dar nu ținea. Eu nu zic că [nu] era mai omogenizată, repartizată, cum ziceau, avuția întregului popor. La toată lumea. Să beneficieze. [Dar] nu se putea așa. Nu că noi am fost dintr-o familie mai înstărită. Știu că bunicii aveau două slugi, dar îi culceau cu ei în casă. Și nu-i culca în grajd. Sau mâncau la masă cu ei, împreună. Eu cred c-au fost omenoși.

12/2013

13,55 14

**Ioan P. (Orăștie,
județul Hunedoara)**

„**C**âți țărani or fost
cu noi duși acol,
nenorociți în pușcărie?
Pentru faptul că n-or
vrut să renunțe la glia
lui de pământ ... Foarte
mulți. Și condamnați la
muncă sâlnică pe viață,
pentru că n-or vrut
să cedeze pământu'.
Și-apăi, plus de asta,
ăsta le-o fost scopu'
lor, să pună lumea în
teroare, ca ăilalți să
meargă pe drumu' care
vreau ei. Asta-i tactica
comunismului: să pună
lumea-n teroare. Că ei
au cam ales, și de-aici,
de la noi, cam oameni
din bransa meseriei,
da' și din bransa
țărănimii, numa' din
fruntea oamenilor or
fost luați. Numa'
cam fruntea o luat. ”

Colectivizarea este un proces extrem de complex, care vizează simultan câmpuri diverse: politicul, socialul, economicul etc. În mod concret, colectivizarea este o operațiune care ține de presiune și de furtul proprietății particulare pentru formarea proprietății de stat și cooperatiste. Țelul final este formarea unei clase de muncitori agricoli „eliberați” de orice conștiință istorică, capabili să producă hrană pentru întreaga societate comunistă. Țărănimea este, pentru comunism, clasa cea mai înapoiată, cea mai refractară schimbării revoluționare, clasă care poartă cu sine cele mai multe reziduuri istorice, economice, culturale, religioase și etnice. Modernitatea comunistă privește țăranul însuși ca pe un reziduu istoric care trebuie eliminat, anihilat în substanța sa. Țăranul poartă, din punctul de vedere al comunismului, toate bolile metafizice și istorice posibile, este religios, este legat de pământ, este conservator. Astfel, colectivizarea este totodată un proces de curățare și de reeducare, de reconstrucție a țesutului social prin intervenția represivă a politicului.

Mihai Gheorghiu

Ileana C. (sat Bărăști, comuna Sântămărie Orlea, județul Hunedoara)

”**V**ai, fugeam toți, bărbați, femeii ... Au făcut colectiv din patru sate ... Că satul nostru a fost un sat bogat, cu pământ și oameni care au lucrat pământul, au fost gospodari buni. Și ziceam: «Nu ne înscriem!» Că trebuia să-ți faci cerere că te treci de bunăvoie. [...] Și o durat o săptămână, două și [pe urmă] o venit peste noi, o venit moldoveanca. Știa tot județul frică de ea. Și am fugit, m-am băgat în prima cameră, m-am băgat în aia ailaltă. M-am băgat sub pat și or venit după mine și m-or găsit acolo. Și [au zis]: «Ce te pîtuli, nu ță-i rușine, scroafo!» Am ieșit și am tăcut ca mâța moartă, cu ochii în lacrimi. Și pe urmă s-a înscris tot satul ... Nu a fost altă cale, că veneau cu tot felul de amenințări. Veneau câte șapte – opt inși. Dar pe aceea, moldoveanca asta, de vorbeam noi de ea, nu ne-a luat vitele din curte, dar prin Răchitova, satele alea de la munte, le-au luat. Pentru că nu achitaseră cotele. Luau vita din grajd pentru carne. Necazuri. Și apoi ne-au înscris în colectivă. Au făcut Adunarea la Cămin și au tocmit muzică. Nu o mers nimeni, toată lumea plângea. Petrecere, știi, de bunăvoie. Dar nu o venit nimeni să joace, să petreacă. Și pe urmă ne-am acomodat, ce am putut să facem.”